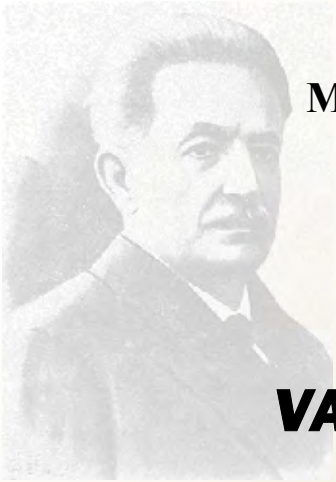

MARIANA GURZA

VASILE PLĂVAN

UN SLAVICI AL BUCOVINEI

Editura Fundaţiei pentru Cultură şi Învăţământ Ioan Slavici Timişoara

Editura Eurostampa

www.cimec.ro

MARIANA GURZA

VASILE PLÃVAN

UN SLAVICI AL BUCOVINEI

www.cimec.ro

MARIANA GURZA

VASILE PLĂVAN

UN SLAVICI AL BUCOVINEI

EDITURA FUNDAȚIEI PENTRU CULTURĂ ŞI ÎNVĂȚĂMÂNT
„IOAN SLAVICI" TIMIŞOARA

Editura Eurostampa

www.cimec.ro

Coperta: *Gabriela-Victoria MNERIE*

Tehnoredactare: *Mariana GURZA*

Consilier editorial: *Prof.univ.dr. Dumitru MNERIE*

Editor:
FUNDAŢIA PENTRU CULTURĂ ŞI ÎNVĂŢĂMÂNT "IOAN SLAVICI"

EUROSTAMPA

Tiparul executat la: *Tipografia Eurostampa*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
Vasile Plăvan, un Slavici al Bucovinei /
Mariana Gurza
Timişoara: Editura Fundaţiei pentru Cultură şi învăţământ "Ioan Slavici", 2013 – Timişoara: Editura Eurostampa, 2013

ISBN 978-606-8480-19-0
ISBN 978-606-569-571-9

I. Maiana Gurza

© copyright – Toate drepturile asupra acestei cărţi
aparţin autorilor

www.cimec.ro

CUVÂNT ÎNAINTE

Volumul ***Vasile Plăvan "Un Slavici al Bucovinei***, se doreşte a fi o restituire, o reaşezare a volumului "***Boabe de lacrimi***", purtând semnătura intelectualului **Vasile Plăvan**, cu adăugarea unor imagini şi documente de epocă, astfel încât să-i fie mai bine cunoscută întreaga activitate.

Prima ediţie a apărut la „*Tiparul Glasul Bucovinei*" Cernăuţi, 1936, cea de-a doua ediţie la editura *Carpathia Press,* în anul 2007, prin bunăvoinţa regretatului cărturar Artur Silvestri, care preciza că: „*Volumul confirmă un „autor de epocă". Proza lui este în chip izbitor sămănătoristă, eticistă şi „iorghistă", arătându-ne un fel de* ***Slavici de Bucovina*** *însă mai degrabă un Slavici de „Popa Tanda" decât cel din americanismul „Morii cu Noroc". Această constatare se impune*."

Am simţit nevoia de a reveni asupra imaginii şi a documentelor vechi, pentru continuarea proiectului propus cu ani în urmă, ca un „*urmaş veghetor*".care doreşte o imagine mai completă asupra vieţii şi activităţii publicistului Vasile Plăvan.

„*Indiferent dacă este o restituire cu greutate sau o completare de întreg cultural prin alăturarea tuturor producţiilor exprimate, „Boabe de lacrimi" de Vasile Plăvan îngăduie o discuţie obligatorie (care, însă, nu se face la noi) în materie de istoriografie literară şi de acces la documentul originar. Căci, de fapt, deşi acesta este un „caz" de scriitor uitat şi cu o operă risipită din ignoranţă, nepăsare ori rea-voinţă, „canonul semi-uitării" pare că s-a impus într-un mod şocant în această literatură care nu-i capabilă nici până astăzi să aibă măcar un singur autor cu ediţie de „opere complete" aşa cum pretutindeni în societăţile aşezate este normă nediscutabilă. Arareori doar câte un spirit scormonitor ori sentimental reciteşte cărţi vechi ce abia dacă se mai ţin în cotoare sau răsfoieşte ziare şi reviste din vremuri parcă antice şi mai descoperă câte un nume, câte o creaţie fără „cotă" ori idei rămase fără descendenţi; şi se miră. Acum „restituirea" nu apare întâmplător ci aparţine Marianei Gurza care, fiindu-i „rudenie", ilustrează tipologia „urmaşului veghetor", rară şi ea la noi, unde uitarea şi risipa au devenit regulă de fier şi atitudinea cea mai răspândită. La drept vorbind,* ***Vasile Plăvan*** *merită o ediţie nouă şi poate*

www.cimec.ro

că în viitor chiar o ediţie integrală dacă năzuinţa de a nu-i lăsa numele în penumbră de unde iese acum, se va însoţi şi de un efort bibliographic nu de tot mărunt. Dar va fi nevoie de căutări în revistele bucovinene de acum aproape un veac şi poate, dacă va interveni norocul, de investigaţii lungi şi anevoioase în arhive unde adeseori trebuie căutat acul în carul cu fân."(Artur Silvestri)

Volumul de faţă confirmă un autor de epocă. Proza sa sămănătoristă, aşa cum bine remarca Artur Silvestri, îl aşează pe Vasile Plăvan, ca pe un „*Slavici al Bucovinei*".

După apariţia ultimei ediţii, volumului i se adaugă documente personale, imagini de epocă, şi ceea ce s-a putut recupera de la fiica sa Georgeta, plecată acum lângă părinţii săi. Răsfoind ziarele vremii, nu am găsit ceea ce mi-aş fi dorit. Multe din articolele apărute au fost scrise probabil sub un pseudonim sau au fost rătăcite...

Vasile Plăvan s-a născut la 24 noiembrie 1889, în comuna Cupca, judeţul Storojineţ, într-o familie de ţărani înstăriţi.

Satul Cupca a fost atestat documentar pe timpul domnitorului Moldovei Alexandru cel Bun, prin uricul din 27 mai 1429(6937 î. Hr.;) sat în Suceava.

În monografia istorica amplă scrisă de inimosul *Petru Ciobanu*- „*Cupca , un sat din Bucovina*", găsim multe mărturii din perioada 1429-1944. Ani de muncă, de cercetare a evenimentelor ce s-au derulat de-a lungul multor generaţii în Bucovina.

Alexandru cel Bun făcuse o danie comandantului Ivan Cupcici, dându-i satul Cupca, ca o răsplată pentru serviciile prestate cu credinţă.

„*Din mila lui Dumnezeu, noi, Alexandru Voievod, domn al Ţării Moldovei, facem cunoscut, cu această carte a noastră, tuturora care o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că această adevărată slugă şi boier al nostru, pan Ivan Cupici, ne-a slujit cu dreaptă şi credincioasă slujbă. De aceea, noi, văzând dreapta şi credincioasa lui slujbă către noi, l-am miluit cu deosebita noastră milă şi i-am dat în ţara noastră două sate numite Cupca, unde este casa lui, şi dincolo de Prut Neagăuţi, şi de la Neagăuţi, în sus pe Racoveţe până la hotarul lui Grozea, ce va putea să îşi întemeieze. Toate acestea să-i fie de uric, cu tot venitul şi copiilor lui, şi nepoţilor lui,*

www.cimec.ro

şi strănepoţilor lui şi răsstrănepoţilor lui şi întregului lui neam, neclintit niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor sate să fie cu toate hotarele vechi, pe unde au fost folosite de veac.

Iar la această este credinţa domniei noastre, a mai sus Alexandru voievod şi credinţa iubitului fiu al domniei mele, Iliaş voievod, şi credinţa iubiţilor fii ai domniei mele, Ştefco şi Petru şi Alexandru, şi credinţei tuturor copiilor noştri şi credinţa boierilor noştri: credinţa panului Mihai, credinţa panului Vâlcea şi a copiilor lui, credinţa panului Negrea, credinţa panului Giurgiu şi a copiilor lui, credinţa panului Iliaş şi a copiilor lui, credinţa panului Giurgiu al lui Jomotate şi a copiilor lui, credinţa panului Stan vistier, credinţa panului Opriş şi a copiilor lui, credinţa panului Domoncuş stolnic şi a copiilor lui, credinţa panului Negrilă ceaşnic, credinţa panului Costici postelnic şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni şi mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi domn al ţării noastre, sau din copiii noştri, sau din neamul nostru sau pe cine îl va alege Dumnezeu să fie, acela să nu le clintească dania noastră, ci să le-o întărească şi să le-o împuternicească pentru că i-am dat pentru dreapta şi credincioasa lui slujbă.

Iar pentru mai mare întărire a tuturor celor mai sus scrise am poruncit slugii noastre credincioase Neagoe logofăt să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

La Suceava, în anul 1429(6937 î.Hr.;) *luna mai, 27."*

(„Petru Ciobanu-Cupca, un sat din Bucovina", Editura Amadoros, Câmpulung Moldovenesc, 2004, pag.52-53)

Cercetările arheologice efectuate, descoperirea movilelor tumulare, extind mult în trecut înfiinţarea satului Cupca, aflându-se într-o zonă ce a fost locuită de costoboci, creatori ai culturii Lipiţa pe la mijlocul sec. I. î.Hr.; şi de dacii mari, purtătorii culturii Tumulilor carpatici.

M-aş opri la anul 1786, când Parohia Cupca a avut un prim preot Plăvan Petru, cu hramul „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril". Un preot înstărit, cu dăruire şi devotament, venit din Ardeal. A păstorit biserica până în anul 1807. Acesta a fost un străbunic care şi-a lăsat „*mlădiţe*" şi în prezent.

Am încercat să intru în istoria veche a satului dintr-un sentiment de mândrie şi statornicie, faţă de „Plăveni", din respect pentru mama mea,

www.cimec.ro

Plăvan Viorica, şi pentru unchieşul meu nobil Vasile Plăvan. Un sat ce rezistă de veacuri, deşi, „dania" din credinţă, astăzi, nu mai este respectată.

Vasile Plăvan, avocat, gazetar şi publicist a fost un entuziast şi un idealist de o aristocratică nobleţe sufletească, de distincţie morală, de bunătate şi necuprinsă omenie. La 49 da ani s-a stins, lăsând în urmă o luminoasă pildă de virtute, un nume de o rară puritate şi un exemplu de adevărat românism.

Dacă facem o paralelă între *Ioan Slavici* şi *Vasile Plăvan*, putem consta câteva puncte comune. Pentru Ioan Slavici, Bucovina a reprezentat un loc important, mai ales în paginile sale de memorialistică după anii 1900. Lupta pentru păstrarea identităţii naţionale o găsim la amândoi, mai pregnant manifestându-se Ioan Slavici în diverse lucrări, apărând Bucovina, făcându-i cunoscută istoria. Împreună cu Eminescu, Ioan Slavici prin programele de acţiune ale tinerilor are un rol semnificativ privind evenimentele din 1918.

Anul 1916 îl surprinde pe Vasile Plăvan, ca elev al Şcolii Militare de Infanterie din Botoşani. Ca sublocotenent de rezervă, făcând parte din regimentele 10 Vânători, apoi 2 Alba Iulia, participă la războiul pentru întregirea Neamului, fiind decorat cu „*Medalia Ferdinand I*", ordinul „*Coroana României*", „*Crucea Comemorativă de război*", etc. A făcut parte până la moarte din „*Asociaţia voluntarilor bucovineni*".

Îl regăsim pe Slavici în Bucovina, la Cernăuţi, participând la *Serbările de la Putna,* în august 1871, impresionat de generozitatea bucovinenilor. *„Până în ziua de astăzi mi-a rămas inexplicabilă* – scrie Slavici*, după trecerea a trei decenii de la Serbarea de la Putna – încrederea cu care românii din Bucovina mi-au încredinţat avutul lor"*.

În volumul actual, Vasile Plăvan în anul 1934, alături de voluntari, intelectuali şi ţărani bucovineni la Sf. Mănăstire Putna comemorând 430 de ani de la moartea lui Ştefan cel Mare.

Ioan Slavici preocupat de viaţa culturală românească, de integritate şi dreptate pentru Neamul Românesc, a adunat în jurul său în perioada când cunoscuse Bucovina, mulţi tineri. Nu m-ar surprinde ca, *Vasile Plăvan* să fie printre ei.

Aş concluziona după această mică paralelă, că, Vasile Plăvan a bătătorit drumul deschis de Ioan Slavici în Bucovina.

www.cimec.ro

S-a vorbit mult despre dezrădăcinare, despre suferinţa şi lacrimile tăcute ale celor ce şi-au lăsat în urmă vatra strămoşească, căutând în zadar „*mlădiţe de săcară*“.

Nu putem uita, nu avem voie să ne uităm rădăcinile. Trecutul revine, ne urmăreşte, ne aminteşte de cei care şi-au lăsat „cuvântul“ din dragoste pentru neam, în lupta pentru păstrarea identităţii noastre româneşti.

Vasile Plăvan a iubit mult ţăranul român. Nu a uitat niciodată de unde plecase. Nu şi-a uitat imaşul şi toloaca. A ştiut să fie prezent, printre ţărani, printre elitele vremii, la fiecare eveniment.

Cei dezrădăcinaţi, au găsit doar, boabe, „***boabe de lacrimi***“, răzleţite într-o lume, poate rău întocmită de sisteme bolnave, de mentalităţi otrăvite.

Aşa a rămas şi Bucovina, „o lacrimă“ a neamului românesc, „o lacrimă“ pe care o ţin strâns în pumnu-mi de copil, ca să-i simt mângâierea - "*Ţara Fagilor, locul mirific al cărturarilor al frumuseţii pure, a creştinismului înălţător"*. Citind cele scrise de unchiul meu Vasile Plăvan, după atâţia ani, am ajuns să cred, că acele „*bobiţe*“, acel plâns, mi-a urmărit existenţa mea, a părinţilor mei. Dacă Vasile Plăvan îşi găsea „*săcara*“ înverzită, destinul familiei ar fi fost altul.

Şi noi, cei pribegi, am fost ca „*nucul cel fraged*“ scos din rădăcină.

Istoria ne-a aruncat, ca pe nişte străini, devenind venetici în ţara noastră. „*Dar când scoţi din rădăcini nucul fraged şi-l muţi în alt loc, la început el îşi păstrează în sălaşul său proaspăt verdeaţa sănătoasă a vieţii. Gospodarul care se razimă pe această spoială de gând şi nu grijeşte la vreme de pomul cu rădăcinile însângerate, bagă de seamă după un timp cum frunzele nucului se lasă în jos triste, îngălbenesc şi apoi cad la pământ. Cu mâhnire vede că tulpina nucului închirceşte şi prinde a se usca, se încredinţează că pomul nu s-a prins, rădăcinile bolnave şi necăutate la timp neavând puterea de a suge din mâna pământului binecuvântarea vieţii*.“ - Vasile Plăvan.

Asemenea nucului fraged mutat, mulţi nu şi-au putut găsi locul. Am rămas mereu în căutarea „*sevei pământului strămoşesc*“. Soarta sau voia Domnului?"

Volumul ***VASILE PLĂVAN „un Slavici al Bucovinei"***, este o restituire întârziată, dar de o semnificaţie aparte pentru generaţiile viitoare.

Mariana GURZA

www.cimec.ro

Vasile Plăvan, cu puţin înainte de moarte, 1938

www.cimec.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte 5

I. BOABE DE LACRIMI 13

Boabe de lacrimi 17
Per aspera 23
Două lumi 31
Valea Moldoviţei 35
Dionisie Mitrofanovici 39
Clipe înălţătoare 43
După un sfert de veac 45
A murit arcuşul 49
Lupta de la „Câine-Creţ” 53

II. FOTODOCUMENTE 59

III. DRUMUL SPRE VEŞNICIE 75

La mormântul unui camarad (Vasile Plăvan) 77
Idealistul Vasile Plăvan 79
Înmormântarea regretatului ziarist Vasile Plăvan 81

IV. REFERINŢE CRITICE 89

Vasile Plăvan 91
Un Slavici de Bucovina 93
Vasile Plăvan, gazetar şi publicist bucovinean 99
Vasile Plăvan (24 noiembrie 1889 – 23 ianuarie 1939) 105
120 de ani de la naşterea lui Vasile Plăvan, 24 noiembrie 1889 109

Arhaisme si regionalisme din zona Bucovinei 115

V. NOTA EDITORULUI 123

Adnotări bibliografice 125

www.cimec.ro

Vasile Plăvan şi soţia sa Vanda, Cernăuţi, 23 februarie, 1924

www.cimec.ro

I.

BOABE DE LACRIMI

www.cimec.ro

Boabe de lacrimi, 2007

www.cimec.ro

Nota autorului

Am făcut mănunchi din câteva fire culese pe postata unde au putut răsări în urma muncii mele de redactor şi, după moartea regretatului ziarist Petre Cârsteanu, de prim-redactor la ziarul "Glasul Bucovinei", în serviciul căruia am robotit 13 ani, cei mai preţioşi din viaţa mea.

Partea cea mai mare din bucăţile cuprinse în aceste "Boabe de lacrimi"au văzut lumina zilei în ziarul "Glasul Bucovinei"; iar alta, în „Voluntarul Bucovinean", care apare acum în Cernăuţi şi luptă cu mari greutăţi.

În cursul celor 13 ani de muncă în redacţia ziarului „Glasul Bucovinei"am stăruit pentru întărirea elementului de baştină aici în Bucovina, pe temeiul credinţei străbune în Dumnezeu, în cinste, corectitudine şi mai ales în jertfă necrupeţită pentru interesele superioare ale Statului. M-am încredinţat că meşteşugul scrisului zilnic mistueşte puterile omului mai mult decât alte îndeletniciri.

Cernăuţi, Noiembrie, 1936

AUTORUL

www.cimec.ro

Iubitei mele soţii

~ *Vanda* ~

care a împărţit cu mine suferinţele pe cari mi le-a adus gazetăria

www.cimec.ro

BOABE DE LACRIMI

Soarele coboară spre brâul de munţi care se desprinde în zare, albăstriu şi învăluit în ceaţă. Pe ogoarele fără holde pasc vite în cârduri ; din când în când se aude glas trăgănat de fluer. Melancolia tomnatecă a miriştilor este alintată de razele soarelui care dă să scapete.

Pe drum de sat bucovinean trec şiruri de căruţe încărcate cu flăcăi cari se duc la Cernăuţi să îmbrace haină de soldat împărătesc. E jale mare în tot satul. Descărcături de pistoale urmate de chiote năvalnice răscolesc văzduhul. Cei ce se desfac pentru trei ani din legăturile vieţii de sat, cântă cu foc nestăvilit :

De m'a ţine Neamţul bine,
El a face om din mine,
De m'a ţinea Neamţul rău,
Frunza şi codru-i a meu…

În acel amurg trist de toamnă din anul 1898 un copil de 9 ani trecuţi culegea, singur-singurel, pe un ogor fire de săcară scuturată. Plângea înfundat şi se tot pleca să ridice firul de săcară, cum îl zărea între ţăpuşele de mirişte. Îşi pusese în gând să culeagă cu mâna sa măcar un pumn de fire de săcară, pentru a le sămăna în primăvară tot cu mâna sa. Cum în puţinii ani pe cari îi avea îl ocolise bucuria şi nu avusese parte să cunoască voia neîngrădită a sburdălniciilor, îi trăsni lui Radu prin cap, în frăgezimea minţii sale, să încerce cu firele de săcară sămănate de el a întreba ursita sa dacă i-a făcut parte de noroc pe lumea asta. De trei ani rămăsese orfan de mamă, pe care şi-o amintea cu atâta dor şi durere, şi-o amintea bună, blândă, duioasă, cum nu se găsea fiinţă de om în tot satul. De ce îi luase Dumnezeu fericirea desmierdărilor mamei?

De câte ori îşi aducea aminte de mama sa, Radu rar se întâmpla să nu plângă. A plâns de i s-au topit ochii când, într-o noapte neagră cu fulgere şi tunete, s-a trezit din somn şi moşul său care şedea în faţa vetrii cu jăratic i-a adus vestea, fără nici un încunjur, că mama sa a murit la operaţie în Cernăuţi. Deşi brudiu, Radu a prins înţelesul şi grozăvia ştirii. Tot într-un

www.cimec.ro

plâns a ţinut-o până în zorii zilei. De atunci parcă numai în lacrimi îşi mângâie zilele. Jocurile nu-l ispitesc şi nici cu copii de seama sa nu se înzlojeşte. Cum culegea fire de săcară pe ogor, Radu văzu iar în privazul închipuirei sale icoana scumpă a mamei şi de aceea porni să plângă.

Radu urma la şcoala din sat şi învăţa bine, numai cu socotelile nu se prea împăca. Era foarte scump la vorbă, totdeauna închis, aproape mut, însuşire pe care învăţătorul o constatase la copil cu oarecare îngrijorare. Era de o sensibilitate nespus de mare. Un cuvânt neînsemnat şi fără nici un ascuţiş rostit către el de învăţător pentru a-l smulge din tăcerea sa ciudată, ajungea ca să-l puie pe copil pe plâns neogoiat, să-l arunce în clocotul disperării. Radu de altfel se ţinea mai mult razna de colegii săi. De obicei nu le spunea nimic, nici când îl cicăleau din cauza firei sale ciudate şi îi vedea făcând lucruri neîngăduite şi şotii. Nu se juca niciodată cu ei, pentru că nu se potrivea cu nici unul. Din această cauză nici nu era luat în seamă în clasă…

Într-o zi din aceeaşi toamnă Radu fu chemat de tatăl său, ca să-l întrebe dacă n-ar vrea să meargă la şcoală la Cernăuţi. Întrebarea tatălui chemă în amintirea lui Radu mormântul mamei sale din cimitirul de la Horecea pe care-l văzuse odată. Radu primi cu bucurie stăpânită să plece la Cernăuţi, găsind mângâiere în gândul că va fi mai aproape de mormântul mamei iubite. Când fu să părăsească satul, era mai abătut decât cum îl ştiau ai săi, era mai scump la vorbă şi cu privirile apăsate în pământ : îl săpa amarul despărţirii de locurile unde-şi depănase firul zilelor de copil nemângâiat de nimeni. Era prima sa cunoştinţă cu sentimentul despărţirii de locul unde s-a pomenit pe lume. Radu nu uită să ia cu el o parte din firele de săcară pe care le culesese, pentru că pusese de gând să le samene pe mormântul maicei sale. Tăcut, cum îi era felul, porni din casă însoţit de tatăl său, în plânsetele sfâşietoare ale sorioarei sale mai mici de vârstă decât el. Pe la chindii se găsea în staţia din sat.

Cu trenul care se opinti din greu să pornească, Radu părăsi satul. De la fereastra vagonului privi cu jale lunca, poiana şi toloaca pe care nu odată i-a călcat piciorul, până ce toate se pierdură din câmpul vederii sale. În Adâncata se urcă în alt tren, unde văzu un preot, cu care tatăl său intră în vorbă. Radu înţelese că şi preotul îşi duce la şcoală la Cernăuţi 2 copii. Mai târziu află cum se numeşte preotul şi din care sat este. Se piti lângă fereastra vagonului şi se afundă în tăcerea sa ciudată, privind încântat peste măsură la apusul de soare care învăluia totul cu o vrajă minunată, şi la

www.cimec.ro

podoaba galbenă cu care toamna gătise codrul nesfârşit al Cosminului. Uitându-se înmărmurit, în huruitul copleşitor de monoton al roţilor de tren, la frumuseţea amurgului bucovinean şi a codrului, Radu simţi cu oarecare plăcere cum i de păhuiesc gândurile cari îl puneau în legătură cu realitatea din jurul său şi, scăpând din cătuşele acesteia, începu să viseze dulce şi mângăietor…..

Se făcea că Radu se întorcea din ţarină pe cărări umbrite de spice de săcară îndoite. Amurgul se lăsase peste sat. Holdele erau trecute de pieptul omului. Bătute alintat de zefir, se legănau încet într-un susur molcom. Cârduri de vite veneau de la păşune, mugind prelung ca să spargă tăcerea satului. Dintre ogoarele încărcate de roadă se desprindea, ca un farmec sfânt, doina ciobanului care şi-a pierdut turma. O cânta din fluer flăcăul Toader Caprarul care se întorcea de la lucru cu carul cu boi. Cum în tot satul nu se găsea flăcău care să cânte doina ciobanului cu şartul lui Toader Caprarul, bătrâni şi tineri se topeau în admiraţie pentru flăcăul acesta care tălmăcea cu foc jalea acestui cântec apucat din bătrâni. Valurile doinei pline de alean se revărsau peste sat şi fetele se adunau botei şi rămâneau în loc prăpădite ca să asculte cu ochii în lacrimi glasul fluerului. La rădăcina tufanilor din pădurici, licuricii îşi îmbiau lumina miraculoasă, podoabă cerească prinsă pe hlamida violetă a amurgului. Era atâta voe bună în sat şi atâta mulţumire…

Visul lui Radu se spulberă cu iuţeala fulgerului când tatăl său îl scutură destul de bine pentru a-i spune că au sosit la Cernăuţi. Se întunecase de-a binelea. După ce se dădură jos în staţia Grădina-Publică, Radu şi cu tatăl său apucară spre oraş. Ajunsi la internatul de băieţi români - ţinta drumului lor - cei doi săteni găsiră poarta încuiată. Li s-a deschis cu uşurinţă şi oameni buni le dădură adăpost.

A doua zi dis-de-dimineaţă Radu văzu că internatul are un cerdac lung de scânduri de brad, o ogradă destul de mare, iar la dreapta o grădină largă umbrită de un nuc rotat şi de alţi pomi. Mai mulţi băieţi, unii îmbrăcaţi în haine orăşăneşti iar alţii în cămăşi albe ca omătul, îşi făceau ghetele în jurul unui scaun lung, în ogradă. Vreo câţiva stăteau pe gang. Dacă Radu se mirase mult că pe drumul de la gară până la internat auzise vorbindu-se numai limbi pe care nu le înţelegea, acum se bucură că îi auzea pe băieţi vorbind numai în limba din satul sau. Prinse curaj să se apropie de ei şi să intre în vorbă. Şcolarii din satele Bucovinei îl întrebară,

www.cimec.ro

privindu-l cam de sus, din care sat este. După ce li dădu răspunsul, Radu s-a retras cu sfială.

Director al internatului era atunci un om potrivit la statură, mai mult bondoc; avea faţă plină şi purta cioc. Se chema Constantin Ştefanovici. Acesta îl primi pe Radu fără nici o împotrivire şi-i dădu un pat în unul din cele patru dormitoare ale internatului. Tatăl său l-a înscris apoi în clasa a doua la şcoala primară din strada care astăzi poartă numele Generalului Prezan; după aceasta s-a înapoiat la gospodăria din sat, lăsându-şi copilul în lumea nouă a oraşului.

La început Radu nu găsi nimic neobişnuit în noul fel de viaţă. Se părea că îi place chiar disciplina internatului şi viaţa nouă pe care o vedea în oraş, pentru că îi încânta brudenia cu atâtea lucruri noui. Dar când scoţi din rădăcini nucul fraged şi-l muţi în alt loc, la început el îşi păstrează în sălaşul său proaspăt verdeaţa sănătoasă a vieţii. Gospodarul care se razimă pe această spoială de gând şi nu grijeşte la vreme de pomul cu rădăcinile însângerate, bagă de seamă după un timp cum frunzele nucului se lasă în jos triste, îngălbenesc şi apoi cad la pământ. Cu mâhnire vede că tulpina nucului închirceşte şi prinde a se usca, se încredinţează că pomul nu s-a prins, rădăcinile bolnave şi necăutate la timp neavând puterea de a suge din mana pământului binecuvântarea vieţii.

Asemenea nucului fraged mutat, Radu, nu-şi putea găsi loc în noua descălecare din oraş, pe care i-o hărăzise soarta. Sucul sănătos şi curat pe care îl adusese în vinele sale din satul depărtat, începu curând să se învălurească în larma neprielnică a oraşului, prinse a fierbe clocotind în jind nestâns după pământul şi aerul pe cari le pierduse. În şcoală primară din Cernăuţi Radu auzia toate limbile, numai pe a sa nu. Copii cari vorbeau alte limbi începură din prima zi a-şi bate joc de vorba şi portul său apucat din moşi-strămoşi. Îl durea aceasta, dar la nimeni nu putea găsi ajutor. Faptul acesta îl întristă şi mai mult şi-i întări sentimental singurătăţii şi al părăsirii, cu care dealtfel făcuse prea de timpuriu cunoştinţă. Cum se înapoia de la şcoală la internat, Radu îşi învăţa lecţiile. Era singurul lucru pe care îl făcea cu oarecare mulţumire. Apoi, pe când ceilalţi copii se jucau în ograda şi grădina internatului, el se retrăgea într-un ungher din sufrageria de sub sol, îşi punea pe masă firele de săcară aduse din sat şi, privindu-le, plângea amarnic înfundat, neauzit şi nevăzut de oameni. Era atât de părăsit şi de nefericit ! Firele de săcară îi rechemau în amintire, vii, zilele trăite în sat şi dorul după murmurul apei, după tăcuta poiană cu gânguritul turturicei

www.cimec.ro

şi după lunca în care în nopţi cu lună asculta cântecul privighetoarei – îl stângea. Sufletul său pustiit de nădejdi era luminat de raza unui singur gând care-i ţinea de urât şi dădea, oarecum, înţeles vieţii sale. Era gândul de a sămăna pe mormântul maicei firele de săcară culese din sat, spre a-şi citi ursita din felul cum vor creştea.

După multe cercetări Radu dădu de cimitir de mormântul mamei scumpe cu cruce de stejar, străjuit de un mesteacăn svelt. Era o toamnă frumoasă. După ce îşi ostoi plânsul, dădu la o parte crengile uscate şi buruienele de pe mormânt. Apoi îşi făcu cruce, scormoni cu degetele ţărâna de pe mormânt şi sămănă pe brazda sub care se odihneau oasele maicei sale iubite firele de săcară. Tot cu degetele săvârşi grăpatul. După ce a spus rugăciunea, porni mulţumit spre internat: înfăptuise ceace pusese de gând.

Dacă avea grije să-şi înveţe mai cu seamă lecţiile la germană, cu care avea de furcă, Radu purta în suflet, ca o comoară scumpă, chinul şi nerăbdarea legate de răspunsul aşteptat de la firele de săcară. Nu-l părăsia niciodată gândul de a afla ce ursită are pe pământ. Acest gând crescuse puternic şi pusese stăpânire pe tot sufletul său. Mereu singur, mereu cu firea sa de gâcitură care nu poate fi tâlcuită, mereu tăcut, dus pe gânduri şi sfios peste măsură, Radu trebuia să rabde a fi ţinta spre care se îndreptau glumele înţepate şi răutăcioase ale colegilor de şcoală de altă naţiune. Aceştia nu-l suferiau şi pentru că învăţa bine şi era lăudat, câte odată, de învăţător.

Veni iarna cu sărbătorile Crăciunului şi Sf.Vasile. Radu le petrecu trist în dormitorul internatului, unde rămăsese numai el, deoarece nu venise nimeni să-l iee acasă. Cum stătea în dormitor, se uita cu plăcere la fulgii cari căđeau din ceriul plumburiu şi se gândea la viaţa sa de copil fără de bucurii şi mângâieri. Ar fi voit să aibe şi el un prieten, cu care să stea de vorbă deschis, destăinuindu-i necazurile. Nu putea înţelege de ce nu se găseşte nici un copil care să-i priceapă amarul şi obida. Deaceea când zăgazurile durerii strânse în sufletul său se rupeau, Radu se ascundea în locuri tăinuite, de obicei în sufrageria internatului, şi se aşternea pe plâns.

Radu găsi că primăvara de la oraş nu vine gătită cu atâtea podoabe ca cea din sat. Muguri crăpaţi şi ceri albastru sunt şi în oraş. Dar aici între ziduri nu se aude nici piruitul fermecat al privighetorii, nici cântecul ciocârliei din slavă şi nici strigătul voios al cucului din dumbravă.

În sâmbăta Rusaliilor copiii de şcoală s-au dus la cimitir sub conducerea învăţătorilor. De astă toamnă Radu nu dăduse pe la cimitir.

www.cimec.ro

După serviciul religios, el se furişă din rândul şcolarilor, îndreptându-şi paşii spre mormântul mamei. Gândul la răspunsul firelor de săcară culese şi sămănate de el îl chinuia pe creer ca un sfredel de foc. Ore cum va fi răspunsul? Păşia nesigur cu capul în pământ, păşia încetinel printre morminte. Teama din suflet îi se schimbase în groază, care-l ţinea încleştat fără milă. „Ce se petrece cu mine ?" Abia putu să spuie aceste cuvinte. Din când în când îi pătrundea în auz câte un plânset. Cu cât Radu se apropia de fundul cimitirului unde se găsea mormântul mamei sale, cu atât mai puternic, mai avan era tremurul ce-l măsura din creştet până în tălpi. Urechile îi vuiau de parcă se zbătea acolo un şivoi de munte. Limba i se uscase ca surceaua, încât n'o mai simţea în gură. Iată-l ! Radu văzu vârful mesteacănului drept ca lumânarea şi-apoi umerii de la cruce. Inima prinse a-i bate cu atâta putere, încât parcă voia să sară din coşul pieptului. Picioarele abia îl puteau sluji, aşa de rău îl părăsiseră puterile. O leasă de păinjeniş venită Dumnezeu ştie de unde îi încurcă vederea. Deodată i se tăie pasul, fiori reci ca sloiul îl străbătură de-a lungul spinării şi de-abia îşi ţinea cumpăna. Radu încă nu putu desluşi ce este pe mormânt. Se apropie încet cu privirile înfipte în cărarea dintre cruci, tremurând ca paserea căzută în gura pisicii. Nu avea puteri să-şi ridice ochii. Se frământă ca pe frigare, se încordă din răsputeri ca să-şi arunce privirile pe mormânt. În sfârşit privi. Ce văzu, îl îngrozi: firele de săcară culese şi sămănate de el, nu răsăriseră.

„***M'am născut să rătăcesc în lume fără noroc***", şi-a zis Radu, a cărui faţă îngălbenise ca lamâia. Răspunsul soartei era nemilos şi crud. Şi pe Radu îl podidiră lacrimile. Ştia cum că doar lacrimile îl vor întovărăşi în drumul vieţii, greu şi plin de ponoare...

Când umbrele înserării se lăsară asupra cimitirului, paznicii găsiră pe mormântul umbrit de mesteacăn un copil căzut în nesimţire.

www.cimec.ro

Per aspera…

Câmpina, 5 Octombrie 1915

Rusia a trimis ultimatum Bulgariei. La fel a făcut Franţa şi Anglia. Situaţia Bulgariei este cât se poate de grea. Poate că Germanii o vor mâna la catastrofă. Românii aşteaptă cu o nervoasă atenţie răspunsul Bulgariei.

7 Octombrie

Încă nu se ştie răspunsul Bulgariei. Se zice că Ruşii bombardează Varna. Oricum, în Balcani focul stă gata să izbucnească. Generalul englez Hamilton a debarcat cu o armată pe coasta Greciei.

Din "Universul" aflu că în Bucovina se iau măsuri sistematice pentru stârpirea elementului românesc. E o veste dureroasă din cale afară. Autorităţile austriece au ordinul, în caz că armata română ar năvăli în Bucovina, să deporteze în masă peste Carpaţi pe toţi Românii cari au mai rămas în viaţă.

8 Octombrie

Relaţiile diplomatice dintre Împătrita Înţelegere şi Bulgaria sunt rupte. Guvernul grec de sub conducerea lui Venizelos a demisionat. Atitudinea Greciei este neprecisă. Despre noi se vorbeşte că mai aşteptăm. Sigur însă nu ştie nimene nimică.

Natura îmbracă a doua haină de toamnă de când se aude dialectica macabră a tunurilor. Această dialectică nu se resimte de oboseală, vocea ei se menţine la aceeaşi înălţime, căci puteri noui sub formă de muniţiuni fabricate de ştiinţa omenească – o înviorează, ba îi ridică timbrul din ce în ce mai tare, mai obsedant. Naţiunile care clipă cu clipă, încet, dar continuu, şi-au întrupat geniul, energia în monumente de artă, în învenţiuni de tot soiul spre folosul omenirii, în poezie, în pictură, în arhitectură, se întrec acum să distrugă, parcă ar fi cuprinse de nebunie, produsele eforturilor lor din timp de pace. Vremile acestea, cari ni-i dat să le trăim, sunt cele mai lugubre, cum ne arată răbojul istoriei. Sufletul plin de milă şi bunătate, iubitor de adevăr şi dreptate este exterminat. Se pare că revine pe pământ era dinainte de arătarea zărilor creştinismului.

www.cimec.ro

10 Octombrie

S-a împlinit un an de la moartea marelui Rege Carol I. În toate bisericile din ţară se oficiază parastase pentru odihna sufletului său. În timpurile acestea de cumpănă se evidenţiază şi mai covârşitor cât de strălucit conducător de ţară şi mare oblăduitor a fost Regele Carol I.

Când eram funcţionar în gara Obor am avut fericirea să-l văd bine. Se înapoia din vizita pe care o făcuse pentru prima dată în Cadrilater. Era în fereastra vagonului şi arăta cu mâna înspre grădina "Eliade Rădulescu" Faţa îi era încadrată de o barbă ca omătul, din ochii săi se desprindea o înţelepciune şi o seninătate de măreţie antică. Privindu-l cu un sentiment de rară înălţare, trăiam aevea fericirea ce mi-o dăduse Dumnezeu în ziua aceea, când întâlnii în cărarea vieţii mele un erou de al lui Carlyle.

11 Octombrie

Ziua aceasta mi-a trecut greu. A fost posomorâtă, de aici şi greutatea ce a apăsat pe sufletul meu. Belgradul a căzut în mâinile Austro-Germanilor. Cu toate că şi-au apărat hotarul cu mare eroism şi o pătimaşă îndârjire, Sârbii au trebuit să-şi părăsească scumpa lor capitală. Vestea aceasta ne-a adus multă durere. Atitudinea Bulgariei nu e cunoscută précis, dar se crede că va lua armele pentru a lupta alături de Germani. De altfel Ferdinand, ţarul Bulgariei, spune cu emfază că e convins de biruinţa finală a Puterilor Centrale.

12 Octombrie

Toată ziua am fost trist. O ceaţă deasă şi rece a plutit deasupra Prahovei. Vârfurile munţilor au fost ascunse în nouri de plumb. Codrului a început să-i îngălbenească frunza. O zi de toamnă adevărată.

Şi astăzi am trecut pe lângă casa pictorului Grigorescu. Casa aceasta luminoasă, clădită în stil românesc, a adăpostit pe cel mai mare pictor al nostru.

Astăzi ea stă tristă şi însinguratecă ; în ograda ei nu se vede nici un semn de viaţă. Vezi bine că nu, pentru că stăpânul ei a părăsit-o ! Purtate de vânt, doar frunzele desprinse de pe copaci se aştern în ograda pustie. Şi totuşi odată casa aceasta era mândră că în ea se sbuciumau marea gândire şi marea simţire a lui Grigorescu. Din cerdacul acestei case va fi privit el fermecătoarele apusuri de soare, pe care le-a prins cu mare măestrie pe pânzele sale, pentru a le da apoi în seama veciniciei. De câte ori trec pe

www.cimec.ro

lângă casa aceasta, mi se îndeasă în amintire carele ţărăneşti trase de boi uscăţivi de pe pânzele lui Grigorescu. Desigur că Grigorescu a iubit ţăranul român şi viaţa i-a cunoscut-o până în cele mai mici amănunte. El a găsit drumul care l-a dus la comorile tăinuite în sufletul ţăranului. De aceea aceasta a fost atât de divinizat de pictor. Boii de pe pânzele lui Grigorescu sunt totdeauna uscăţivi, pentru că aceasta cadrează cu viaţa grea a aceluia, căruia de obicei i se zice **talpa ţării**. Nici un penel n-a redat mai divin natura şi ceriul ţării noastre decât cel al lui Grigorescu. Numai el a ştiut să pue pe pânză farmecul unui melancolic amurg din ţara noastră.

14 Octombrie

Cum se lăţeşte o rană necăutată cu mijloace profilactice peste tot corpul bolnavului, astfel războiul, rană a cugetării diplomaţilor, cuprinde încet, treptat, câte o ţară mai mult de pe rotogolul pământului.

Bulgaria a declarat război Serbiei - ştire oficială. Ciocnirile au început cu toată furia. Fapta laşă a Bulgariei va rămâne oare fără sancţiunea cuvenită din partea omenirii? Misterul în care este învăluit guvernul d-lui Brătianu nu îngăduie nimăruia să conchidă cu precizie asupra atitudinii României. Tăcerea aceasta a scos pe mulţi din pepeni. Cu toate acestea soldatul român veghează la hotar, gata pentru orice. De peste Carpaţi şi Molna vin numai veşti de jale şi durere.

La Salonic Aliaţii debarcă trupe, pentru a veni în ajutorul Sârbilor.

24 Octombrie

Zi însemnată. „Federaţia Unionistă" a ţinut o mare adunare în sala „Dacia" din Bucureşti, la care am luat parte şi eu. Au rostit cuvântări înflăcărate Delavrancea, Take Ionescu, Grigore Filipescu, Octavian Goga, părintele Lucaciu şi alţii, cerând imediata intrare în acţiune alături de Împătrita Înţelegere. După adunare a urmat o manifestaţie frumoasă pe străzi. Autorităţile intervenind pentru menţinerea ordinei, s-au produs ciocniri şi busculade serioase. Manifestanţii au fost, fireşte, şi pribegi din Ardeal şi Bucovina.

Voluntarii ardeleni şi bucovineni, cari prin gestul lor hotărât de patriotism curat şi sincer, dădură lumii dovadă strălucită pentru unitatea sufletească a Românilor de pe ambele versante ale Carpaţilor, au fost incartiruiţi în 1917 pentru organizare şi instruire în taberele din satele

www.cimec.ro

Cepleniţa, Buhalniţa şi Deleni din jurul orăşelului Hârlău. Acolo se înfiinţară cele trei regimente de voluntari ardeleni şi bucovineni: 1 Turda, 2 Alba-Iulia şi 3 Avram Iancu, sub comanda d-lui colonel Olteanu, astăzi distins general. În împrejurimile Hârlăului voluntarii români au fost instruiţi luni dearândul de către ofiţerii români, pregătindu-se pentru ceasul cel mare care avea să sosească.

În Decembrie 1917 sosi la corpul voluntarilor un grup de cărturari ardeleni şi bucovineni, voluntari şi ei, cari absolviseră instrucţia în şcoala militară din Botoşani în compania de voluntari de sub comanda căpitanului Beldiceanu. Nouii elevi plotonieri fură întrebuinţaţi la deprinderea soldaţilor voluntari cu metoda de luptă după instrucţia românească. Voluntarii avură, între altele, însărcinarea să păzească şi să menţie în acea parte a ţării ordinea periclitată de armatele ruseşti care se găseau în plină debandadă.

Prin luna Martie 1918 mai mulţi elevi şi soldaţi am fost trimişi, după o alegere făcută de către comandanţii de batalioane, la şcoala specială de mitraliere din Iaşi. Ne găseam sub mistica triunghiului morţii, care ni se aciuase în suflet. Cu atât mai vârtos stăruiam să ne pregătim cât mai bine pentru împlinirea datoriei, muncind de zor. Abia ajunsesem să mânuim bine la şcoala din Iaşi mitralierele şi grenadele, când sosi un ordin de rechemarea noastră la corp. În acelaşi timp veni ca un trăsnet şi vestea despre încheierea păcii de la Buftea, care rupsese fâşii din trupul sângerând al Ţării, mutând bourii de pe locul unde străjuiseră mai multe veacuri.

În Iaşi aflarăm că una din condiţiunile păcii de la Buftea este şi disolvarea corpului de voluntari, a căror extrădare o ceruse duşmanul. Când zvonurile deslușiră tot mai mult condiţiunile păcii de la Buftea, o jale de nedescris se lasă pe sufletele voluntarilor. Nu puteau înţelege această prăpastie ce suhnise atât de dureros între realitate şi visul lor alintat de un şir de generaţii. Lovitura venise cu atâta cruzime, încât voluntarii la început nici nu credeau că se dărâmase pentru o clipă, visul cel mai scump al neamului.

Pe o noapte neagră şi pâcloasă coborârăm spre gara Iaşi pentru îmbărcarea.În oraşul abătut nu întâlneam decât patrule şi sentinele. În atmosferă pluteau parcă sufletele celor 800 de mii soldaţi cari ne şopteau că ei nu înzădăr îngrăşară pământul ţării cu sângele lor. În clipele acelea de grea cumpănă pentru Ţară desperarea şi obida era mare, dar încrederea în

www.cimec.ro

dreptatea imanentă nu dispăruse. În gara Iaşi voluntarii deprimaţi începură să-şi descarce aleanul, cântând doine trăgănate. În noaptea ceea răsunară în capitala Moldovei doinele ardeleneşti, frumoase şi fermecătoare, răsunară cântate cu mare foc de voluntarii stânşi de dorul după Ardeal şi Bucovina. Un sergent distins pentru acte de mare bravură a cântat, înconjurat de un grup de voluntari cari îl acompaniau, o doină care se aude în Ardeal :

De-ar fi trăsnit Dumnezeu
Muntele de la Braşău
Talpa leagănului meu,
Să nu se legene nime,
Om nefericit ca mine,
Că n-am avut nici un bine.

Ajunşi la Hârlău, aflarăm despre disolvarea definitivă a corpului de voluntari. Ştirea aceasta o primirăm chiar în Săptămâna Patimilor. La despărţire d-nul general Olteanu într-o cuvântare înflăcărată ne-a încurajat să ţinem sus frunţile, în bătătura de la Hârlău voluntarii urmând în curând să se adune iarăşi spre a purcede să sfarme pentru vecie cătuşele robiei.

Voluntarii se răspândiră în toate părţile în preajma Paştilor din 1918, sperând în dezolarea lor să-şi afle un rost pe lume. Unii ofiţeri cum au fost Ghişa, Bufnea ş.a., au înfruntat toate pericolele strecurându-se printre armatele bolşevice din Rusia până în fundul Siberiei la legiunea cehoslovacă-română, unde au luptat vitejeşte împotriva armatelor bolşevice.

Ofiţerul bucovinean Piţul sub numele de Petaleanu, la demobilizare în 1918 a plecat cu regimental său în Capitala ocupată încă de inamic, expunându-se pericolului de moarte, numai ca să contribue şi el la ridicarea moralului scăzut al camarazilor săi din cauza păcii de la Buftea. Inamicul german, aflând că ofiţerul Piţul este de fapt fost supus austriac, luase hotărârea să-l extrădeze autorităţilor austriace. Soarta a voit ca tocmai atunci să se producă prăbuşirea armatelor centrale, încât ofiţerul bucovinean a putut scăpa cu viaţă.

* *
*

www.cimec.ro

*Vasile Plăvan într-un grup de voluntari bucovineni la Cernăuţi în faţa catedralei Mitropolitane, 8 iunie 1934. (Vasile Plăvan însemnat cu **X**)*

www.cimec.ro

E luna Mai din 1918. În Basarabia din pricina zăpuşelii ce nu mai conteneşte, iarba este uscată sfarog, holdele sunt închircite, iar frunza porumbului e arsă şi adusă de margini în luptă cu seceta. Albastrul zărilor este spălăcit şi cât cuprinzi cu ochii, în toate părţile, nici o pată de nour nu vezi mijind. Doar câte un vârtej de praf, răscolit de trăsurile de pe drumuri, se ridică cenuşiu în aer….

Peste meleagurile Tighinii se lasă amurgul cu farmecul şi răcoarea aşteptată. Verdele fraged al naturii îşi pierde, treptat, tonul şi melancholia vioriului se aşterne peste toate.

Spre apus de Tighina se-ntinde satul Borisovca. Sunt puţini Moldovenii din el. În satul acesta s-au dat lupte crâncene între Români şi bolşevici, pentru ocuparea Tighinii. Cetatea din Tighina era un puternic punct de sprijin pentru forţele bolşevice şi nu fără jertfe a putut fi luată de soldatul roman. Locurile acelea sunt stropite cu sânge de al soldatului nostru, sunt sfinţite cu sângele său vărsat în iureş vitejesc, pentru a readuce la moşia noastră Basarabia, bogatul ogor al Basarabiei, răşluit pe nedrept de Ruşi. Şi nu poţi trece fără să nut e înfiori, pe lângă brazda încă proaspătă de pe mormântul acelora, care şi-au pus tot sufletul în faptele lor, ca pământul străjuit şi apărat cu îndârjire de arcaşii lui Ştefan cel Mare să fie readus sub oblăduirea noastră.

Stăpânit de gânduri negre – abia se încheiase pacea de la Bucureşti – mă pornesc, aşa fără ţintă, pe şoseaua ce duce spre Bolboaca. Eram probeag şi doar gândurile îmi ţineau de urât, nu mai gândurile în acele momente îmi dădeau mângâiere şi forţă, să-mi port, cu fruntea sus, crucea ce apăsa greu pe umeri. În acel asfinţit de soare am luat-o singur prin sat în sus – lucru cu care mă îndeletniceam adesea. Aveam o ocupaţie plăcută, când stam să privesc, sub feluritele ei feţe, viaţa, vâltoarea vieţii ce se străduia să spele petele roşii de sânge, lăsate de războiu, dar care îndărătnice, nu-şi ştergeau urma, vrând parcă anume să sape cât mai adânc în creer păcatul pe care-l trăise omenirea.

Ori unde îmi aruncam privirea, vedeam urme de ale războiului: case pustii cu acoperişul scrijelat, schelete împrietenite cu bucăţi de abuz la margine de drum, pomi cu tulpina retezată sau cioplită de oţelul tunului, sărăcie în ogrăzi, livezi tăiate de tranşee, cruci presărate prin sat, cai numai oase.

Stihiile războiului îşi puseseră şi-n acele părţi pecetea. Ici-colo vedeai câte un gospodar batrân care se trudea să dreagă ce bruma îi mai rămăsese pe urma furiilor războiului. Sudorile amestecate cu lacrimi,

www.cimec.ro

paloarea de pe faţă, crisparea buzelor, ochii necăjiţi îţi spuneau de durerea unui om care îşi vede la bătrâneţe părăduită munca de o viaţă întreagă. Munca ! Ce tâlc dureros are ea pentru ţăranul harnic ! Un lucru pe care l-a agonisit în sudori, este crescut, oarecum, în sufletul ţăranului. De aceea când îi este smuls, i se duce şi o parte din sufletul său cu acel lucru.

Cum păşeam pe drum, un cântec frumos a-nfiorat tăcerea serii ce se lăsase de-abinelea. Cântecul venea din sus, dinspre ţarină, şi se desluşea din ce în ce mai bine. Era atâta duioşie în el, atât alean stingher, că m-am oprit locului să-l ascult. Se cunoştea că nu era cântec românesc. Rusoaice veneau cu sapa de-a umăru de la praşilă. Un ciopor de fete se desfăşurase de-acurmezişul drumului şi se mişcă alene cântând în două voci, prin mijlocul satului. Eşiau femeile la porţi de ascultau împietrite acel cântec de jale.

Cântecul de mult se pierduse în vale ci eu tot stam pe loc ascultând melodia ce-mi rămase în auz. Şi multă vreme m-a urmărit acea vrajă a cântecului de stepă. Se născuse în pustiul stepei, căci trăgănările lui prelungi şi stridente aminteau imensitatea stepii cu monotonia obositoare. Acolo pe stepă, în cântece de acestea îşi varsă amarul inimii cazacii. Şi cum vremurile au urzit ca straja Moldovei de la Nistru să dea până la Prut, lăsând cu nestânsă durere o parte din hotar în sama străinului, acesta hâlpav s-a sforţat să dea cu sila acelui colţ de Moldovă tiparul său, felul de viaţă al său.

Dar duhul acelora cari dorm somnul de veci în acel pământ, s-a împotrivit opintirilor duşmanului. Şi cu toate că acesta a gospodărit, după năravul său, un veac şi mai bine între Prut şi Nistru, nimic nu l-a ispitit pe Moldovean să-şi schimbe datinile. Moldoveanul legat de glie a rămas acelaş. Cântecul său de jale nu l-a dat pe cântecele ruseşti.

De departe, din fundurile Ucrainei, luna îşi arăta discul roşu, învăluind în taină satul. La tabăra de lângă cetate soldaţii dorm în jurul vetrelor de foc. De undeva se desprinde o doină oltenească, zisă din caval. Nimic nu se mişcă, drumurile sunt pustii, doar vre-un câine latră din cand în când. Pe coama cetăţii Tighina, mândru, cu arma la umăr, păşeşte soldatul român: straja Moldovei e iar la Nistru!

www.cimec.ro

Două lumi

Getei

Ion Hangan era cunoscut în tot satul ca om gospodar, harnic şi strângător ca albina, cu simţul de dreptate desvoltat peste măsură şi cu frica lui Dumnezeu. Dar avea şi o meteahnă: era încăpăţânat de n-avea păreche în tot satul. De aceea nici nu-i mirare că nu se afla om care să-i intre în voe.

Hangan se scula totdeauna cu noaptea în cap, grijea de vite şi apoi deretica prin ogradă. Se făcea foc şi parâ dacă se-ntâmplă să nu găsească fiecare lucru la locul său. Îi plăcea ordinea şi curăţenia şi se străduia să-şi deprindă şi copiii să se împrietenească bine cu ele. Dar copiii, cum îs copiii ! Gândul lor zvâcnea în buestru după îndemnul sănătos al anilor brudii, ocolind cam sfaturile înţelepte şi folositoare ale tatălui lor înfipt în obiceiurile apucate din bătrâni. Copiii lui Ion Hangan urmau la şcoală şi aici învăţaseră a cunoaşte multe din tainele cari îl înconjoară pe om.

Încă din copilăria sa, peste care se aşternuseră mai bine de 40 de toamne cu frunza îngălbenită, Ion Hangan legase prietenie mare cu deprinderea de a umbla Duminicile şi sărbătorile la sfânta biserică. În locaşul Domnului auzise el, în scurgerea anilor, multe lucruri şi sfaturi frumoase şi folositoare din predica spusă cu tâlc de către păstorul sufletesc al satului. De câte ori se întorcea de la biserică împreună cu nevastă-sa acasă, Ion Hangan se simţea uşor ca vărguţa şi era foarte mulţumit în sinea lui. De la biserică prinsese el înţelepciunea: dacă îţi face cineva rău, tu să-i răspunzi făcându-i bine, că torni foc atunci pe el.

Oamenii din satul revărsat pe malul Sireţelului îl ştiau pe Ion Hangan că umblă numai pe căile arătate de biserică fiind mulţumit totdeauna cu aceea ce i-a adus munca sa îndesată şi i-a dat bunul Dumnezeu. Primăvara, pe vremea plugului, Hangan înjuga cu gândul la ajutorul Celui de Sus, mulţumind pentru spor la desjugat. Dupăce tăia cu fierul plugului brazda neagră a ogorului, Hangan arunca tăcut şi plin de nădejde sămânţa cu mâna sa peste brazdele lungite. Când copiii săi sfârşiau cu grăpatul şi ogorul sămănătorului era numai bulgăraşi rotunzi, gospodarul îşi făcea cruce, spunea „Tatăl nostru” şi bătea mătănii pe ogor, rugând din

www.cimec.ro

adâncul sufletului pe bunul Dumnezeu să-şi trimită harul asupra brazdei sămănate. Aşa era Ion Hangan.

.....

Soarele mai are două sulițe până să se coboare în tihăraele după coama munţilor viorii. Razele cari au dogorit peste zid holdele înspicate, dau răgaz muncitorilor din ţarină să răsufle mai uşor. În amurgul care se furişează pe îndelete în sat, se aude desluşit cântecul neastâmpărat al cârsteilor. Din depărtări, răzbate, spintecând liniştea–nserării, câte un muget prelung.

Ion Hangan cu ai săi grăbeşte să sfârşească praşila a doua a porumbului verde întunecat. Îndoiţi puţin de mijloc, muncitorii strâng în mâinile trudite codăriştea sapei şi taie fără milă buruiana ca s-a îndesat între popuşoi. Toţi tac. Se aude numai hârşâitul uscat şi grunzuros al sapelor care doboară buruiana nefolositoare.

De după un grueţ se iveşte copilul cel mai mic al lui Ion Hangan, apucând pe o cărăruie spre ogor. El stă să sfârşească anul al 6-lea la şcoala din sat. Este un băiat desgheţat, dar nu prea pe placul tatălui său, deoarece prea mult "stă cu nasul în cărţi". Înapoindu-se de la şcoală, Toderiţă s-a dus şi el la ogorul cu praşila, cu gândul să se întâlnească poate cu ştrengari de sama lui. Ion Hangan văzându-l, mi ţi-l ia din scurt pe Toderiţă:

„ De ce n-ai luat şi tu, măi uliţarnicule o sapă ca să ne ajuţi la prăşit. Uite că soarele e gata să sfârşească drumul pe care l-a făcut pe ceriu în această zi de vară, şi noi mai aveam încă până şi încheiem cu prăşuitul. Mi-ar fi prins bine dacă şi tu ai fi tras cu sapa pleacă. Şi aşa am puţin folos la gospodărie din tine".

Toderiţă, căruia numai sapa nu-i era în cap, a socotit că acuma are un prilej potrivit să-l tălmăcească tatălui său povestea cu „drumul pe care-l face soarelui".

„Tată, ai spus că soarele a făcut un drum, adică s-a mişcat pe ceriu".

„Da' ce, tu n'ai ochi? " răspunse Ion Hangan. "N'ai văzut niciodată soarele răsărind deasupra codrului din zare? Vezi bine că el se urcă domol, în pas de moşneag, deasupra codrului, ajungând la amiază la răscrucea cerului. Dela amiază înainte porneşte iar la vale. Când ajunge în partea cealaltă a cerului, la cingătoarea munţilor, îl apucă oboseala de atâta umblet

www.cimec.ro

şi se duce şi el să se culce, pentru a doua zi s'o apuce iar la drum. Aşa i-a dat lui Dumnezeu!"

Toderiţă a ascultat până la sfârşit porogania tatălui său care trăgea mereu cu sapa. Apoi cu binişorul a început să-i vorbească aşa cum ştia el despre soare de la şcoală.

„ Uită-te, tată, soarele nu se mişcă, ci stă locului. Nouă numai ni se pare că el se urcă după codru, se înalţă pe ceriu şi apoi coboară, ca să se ascundă după munţi. Toate acestea sunt numai o părere. Nu soarele, ci pământul pe care stăm se mişcă ; după nişte legi minunate pământul care este rotund ca un măr turtit puţin la coadă şi vîrf, se mişcă în jurul osiei sale odată în 24 ceasuri, pe când soarele stă nemişcat.Iar într-un an pământul face drumul crugului său, cum cer legile aşezate de Dumnezeu. Domnul învăţător ne-a învăţat aceasta în şcoală".

Ion Hangan văzând că fiul său încearcă să-l înveţe pe el despre legea soarelui şi pământului şi să-i întoarcă cuvântul, - s'a pomenit pe jăratic."Cum de cutezi să-mi spui mie poveşti de acestea luate din nouri? Pe mine vrei să mă tumăneşti că soarele stă locului, de parcă eu aş avea pahuele pe ochi? Măi Toderuţă, văd că eşti tare obraznic şi ai purtări rele. Da'lasă că ţi-oiu eu gărgăunii aceştia din cap, copil fără creşere ce eşti! Păcat că te-am dat la şcoală ! Du-te de pe ogor să nu te mai văd, nemernicule!" Şi odată Ion Hangan a ridicat sapa să-şi pilduiască fiul.

Toderiţă văzând că tălmăcirea pe care a făcut-o despre legea soarelui a trezit o furtună aşa de mare în sufletul tatălui său, aştepta să se deschidă pământul ca să-l înghită. S-a dus de pe ogor plângând, neputând înţelege ce purtare necuvincioasă a avut că l-a supărat aşa de tare pe tatăl său. Era încredinţat că în şcoală a învăţat numai lucruri adevărate şi folositoare.

Pe când bătrânul şi fiul se despărţiră străini la gând, fără punte de înţelegere între ei şi fiecare cu lumea sa, soarele scăpătase ca să arunce umbră asupra neînţelegerii dintre cele două....lumi. Jos în luncă o privighetoare începu să cânte....

www.cimec.ro

Fam. Plăvan în anul 1927

www.cimec.ro

Valea Moldoviţei

În vremurile acestea de trudă fără răgaz atât pentru cărturari cât şi pentru plugari - trudă cerută de la toţi cei ce năzuim întru consolidarea morală şi materială a scumpei noastre Ţări - te hotăreşti uşor, dacă ţi se dă prilej, să pui mâna pe toiag şi să-ţi îndrepţi paşii spre locuri prielnice a-ţi aduna gândurile de prin podgheazuri şi a-ţi încălzi simţirea în oaze cari păstrează urmele vitejiei şi vredniciei drepcredincioşilor noştri voevozi. În munţii Bucovinei sunt mărturii strălucite de înfăptuire şi trăire dătătoare de "legi şi datini" a voevozilor moldoveni în faţa cărora te cutremuri de evlavie, te închini şi te înalţi.

Pe valea Moldoviţei - vestită astăzi în străinătate prin calitatea bradului de rezonanţă - industria lemnului nu este adormită. Aici se taie şi brazi tineri cari constituesc material primă a celulozei şi cari sunt foarte căutaţi de fabricile din străinătate. Celuloza se trimite în străinătate, unde este întrebuinţată la fabricare hârtiei, a mătasei artificiale şi chiar la pregătirea prafului de puşcă. Menţionăm că la trimiterea peste graniţă a acestei materii prime Românul nu contribuie decât aproape numai cu mânuirea ţapinei, la propriu şi figurat. Folosul rezultând din această operaţie economică îl trag intermediarii, tot ei. De aceea s'au oploşit în cârd mare pe locurile acelea.

Dar valea Moldoviţei are însemnătate covârşitoare prin faptul că ea a fost îndrăgită de voevozii Moldovei cu trecutul sbuciumat şi plin de învăluiri. Aici au ales ei loc de închinare şi premărire a îndurării lui Dumnezeu. În satul Vatra Moldoviţei, aşezat în această vale, stă ca o mărturie sfântă pentru pietatea voevozilor noştri, mânăstirea Moldoviţa, ctitorie a lui Petru Rareş. Mari prin gând şi simţire, voevozii români mânuiau buzduganul cu focul dragostei de neam neprecupeţite pentru a-şi apăra hotarele şi, feriţi de orbirea mândriei şi de ambiţiuni meschine, ridicau mânăstiri pe cari le înzestrau cu cele mai alese frumuseţi artistice şi cu moşii întinse, mânăstiri în cari împreună cu norodul înălţau, ci credinţă neclintită în oblăduirile Celui de Sus, rugi de mulţumire.

Drumeţul care intră în ograda mănăstirii Moldoviţa este vrăjit de pictura care împodobeşte zidul mănăstirii până sub streşină. Cum ai păşit în

www.cimec.ro

pridvor, atenţiunea îţi este pironită de chipul Maicei Domnului cu pruncul sfânt în braţe deasupra uşii de intrare în biserică. Te opreşti cuprins de admiraţie în faţa acestei strălucite realizări de penel, de a cărei concepţie artistică rară se vorbeşte atât de puţin astăzi. Artistul a dat expresie măiastră misterului divin care aureolează chipul Mamei fericite şi nevinovate, pe care o vedem şi acum, după scurgerea a patru veacuri, stăruind a rămâne pe perete, fermecătoare în măreţia covârşitoare a pietăţii şi ferită de preocupările profane cari colcăe în sufletele celorlalţi muritori. Obrazul drept al Maicei Domnului lipit în fericire negrăită de căpşorul pruncului divin, gura întredeschisă puţin şi umbrită de o uşoară durere eterică, frumuseţea palidă a feţii şi capul înclinat cu o graţie care îţi aduce aminte de femeia depe pânzele Renaşterii italiene – toate sunt învăluite într'o atmosferă de resemnare dumnezeească şi de cucernicie înălţătoare. Maica Domnului dela mănăstirea Moldoviţa este o minune artistică de care trebuie să ne mândrim, pentru că ea întruchipează cea mai înaltă şi inspirată creaţiune de artă de acest fel în Ţara noastră. O minune fără seamăn este fresca întreagă a mănăstirii Moldoviţa, pe care trebuie s'o cunoaştem cât mai bine. Ea ne vorbeşte în singurătatea munţilor de vrednicia, cinstea şi cucernicia voevodului Petru Rareş.

În ogradă şi în lăuntrul mănăstirii te întâmpină o curăţenie pilduitoare, maica stareţă având grije deosebită pentru dereticare. Din anul 1931 maicele priveghează în rugăciuni în mănăstire şi dau lămuriri drumeţilor cari abat pe acolo. Gospodăria mănăstirii este modestă, dar vrednicia ştie să biruiască greutăţile. Turnul mănăstirii în care au fost aşezate clopotele, sub păstorirea conştiincioasă a părintelui Lucan, a slăbit din pricină că timpul a ros din el vreme de 400 de ani. Este adevărat că pe din afară turnul arată sănătos, pe din lăuntru însă s'au ivit crăpături primejdioase care trebuesc drese neapărat şi fără întârziere.

Spre răsărit de mănăstirea Moldoviţa se află la o depărtare mică o rămăşiţă din ruinele vechei mănăstiri Moldoviţa, care a fost ridicată de Alexandru cel Bun. Din ctitoria de acum 600 de ani mai vezi astăzi doar nişte frânturi de zid părăsit, unde se scarpină vitele şi se plimbă gâştele. Ruinele acestea luptă cu vremea care vrea să le înghită de istov, pe muchea unui dâmbac. În vale curge Ciumârna murmurând ca pe vremea lui Alexandru cel Bun şi povestind de vremile cari au fost, când liota străinilor nu vermuia ghiftuită pe meleagurile acestea. Te doare inima când vezi

www.cimec.ro

părăsiea în care se află zidurile acestea şi că nu se găseşte cineva să puie în jurul lor un gard măcar.

Când drumeţul ohavnic pe aceste meleaguri se opreşte în oaze de acestea cu urme scumpe de ale trecutului nostru, îşi dă socoteală că trebuie să ridice capul fără îngâmfare, să respire în toată libertarea aerul din munţii noştri purtători de bogăţii şi să se înalţe ascultând glasul străbunilor care vine din depărtări de veacuri şi găseşte răsunet în sufletul său. Deaceea nu-ţi pare rău că ai făcut un popas la mănăstirea Moldoviţa, care-ţi grăeşte de trecutul nostru bogat în oameni şi fapte mari şi te îndeamnă să-ţi faci şi tu datoria, sporind pe cât se poate creaţia cinstită şi curată a Românismului...

În amurgul zilei de August se revarsă peste satul tăcut glasul clopotelor de la mănăstire. Chemarea duioasă şi prelungă a clopotelor se distramă în munţi, trezind singurătăţile din somn. Pe valea Ciumârnei un ţăran cu ţapina pe umăr îşi ridică pălăria şi-şi face cruce.

www.cimec.ro

Vasile Plăvan în tinereţe

www.cimec.ro

Dionisie Mitrofanovici

În rândurile învăţătorimii din Bucovina s'au produs goluri cari cu greu vor putea fi umplute. Astăzi în satele bucovinene nu e mare numărul luminătorilor din seria celor de dinainte de războiu care a stăruit cu osârdie şi tragere de inimă, ca să samene sămânţa culturii şi să spargă paragina ce se împotrivea cu îndărătnicire. Îngrijită cu mare atenţie, această sămânţă a încolţit, a crescut înaltă şi a dat roade, pentru că fusese primită de un pământ tânăr cu mari posibilităţi de germinare.

Un semănător, un luminător sătesc de această categorie a fost Dionisie Mitrofanovici, directorul şcolar din comuna Cupca. Satul acesta cu vatra revărsată pe ambele maluri ale râului Sireţel, înspre miază-zi întinzându-se pe o coastă de deal presurată pe alocuri cu pădurici îmbietoare, îşi poate urmări, pe pânza trecutului, firul obârşiei până pela 1400. pe creasta dealului stă biserica veche, a cărei siluetă melancolică se poate distinge de la mari depărtări.

În satul acesta de ţărani români neaoşi, cu respect pentru obiceiul şi portul străbun, cu cântece de fluer jalnice şi vesele, cu clăci în toamnele frumoase, cu strigături de horă, cu descântece felurite şi cu bocete duioase, a descins în anul 1893 directorul şcolar Dionisie Mitrofanovici. Era înalt la statură, sulce şi limpede la vorbă, smead la faţă, de o bunătate sufletească rară, extrem de conştiincios în îndeplinirea datoriei profesionale şi iubitor de muncă fără reclamă. Activitatea sa şcolară era egalată de cea extraşcolară, care deasemenea a fost bogată şi prosperă. Dionisie Mitrofanovici a introdus în comuna Cupca o bancă populară (sistem Raiffeisen) pentru a feri pe săteni de cămătari. A povăţuit neîncetat pe săteni să se ocupe cu albinăritul şi să-şi planteze pomi roditori aleşi în jurul casei, dând însuşi pilde frumoase de aplicare pe teren a teoriei sale. Tot la îndemnul acestui neuitat luminător, sătenii din Cupca au învăţat a se folosi de rase frumoase de găini, raţe şi gâşte, precum şi de vite cornute alese. De atunci s'au introdus în Cupca vitele cornute de rasa Simmental, cu cari sătenii sunt foarte mulţumiţi din cauza folosului şi frumuseţii acestui soiu de vite.

În satul pe atunci cu ţărani înstăriţi cari aveau gospodării frumoase şi porniri pentru cruţare, Dionisie Mitrofanovici a fost primit cu mare revărsare de bucurie. Cu priceperea de cărturar care năzuia să culeagă pe

www.cimec.ro

ogorul activităţii sale roade trainice, acest dascăl adevărat a desprins imediat din turmă mlădiţele ţărăneşti ai căror muguri promiteau. Întreţinând legături strânse cu viaţa şi traiul sătenilor, cu bucuriile şi durerile lor, ştia ce-i doare şi oblicise cum să-i îndrumeze.

Obiectivul său principal a fost de a primeni viaţa satului, de a arăta foloasele învăţăturii. Cu puterea cuvântului său aşezat şi înţelept i-a convins în scurt timp pe ţărani să-şi trimită copiii mai departe la liceele din Suceava, Rădăuţi sau Cernăuţi. Şi într'o zi de toamnă plecară la licee o serie de băeţi din Cupca. Firește că noutatea aceasta cu plecarea şcolarilor la liceele din „străini", a produs mare senzaţie în sat şi a fost comentată mult şi viu. Plânsul mamelor care se despărţeau de odoarele lor, a avut nevoie de mângâieri îndelungate până să se aline.

În vremurile acelea de obidă nu era nici o punte de legătură sufletească între satele şi oraşele Bucovinei. Ţăranul se apropia cu sfială, cu teamă ereditară, oarecum, de viaţa şi diregătoriile oraşelor bucovinene, ştiind din empirism că acolo cuvântul său nu este auzit. Dar-mi-te să-şi trimită odrasla „între străini"!

Totuşi cupcenii încălziţi şi îndemnaţi de vorba cuminte a directorului Dionisie Mitrofanovici, s'au hotărât să ia contact cu lumina şi viaţa din orale, sperând ca vremea să le aducă rezultate bune. Aşa porniră la Suceava şcolarii Dimitrie Slănină, Petre Bolocan şi Vasile Duşceac însoţiţi de părinţi şi director. Au plecat apoi Vasile Bolocan la şcoala primară din Rădăuţi, Vasile Plăvan la şcoala primară din Cernăuţi, George Duşceac, Gheorghe Bolocan şi N. Tărâţă la liceul din Suceava. Boabele aruncate de sămănătorul Dionisie Mitrofanivici au fost sortite să dea roade frumoase, spre marea mulţumire a sămănătorului cât şi a sătenilor. Şcolarii cupceni plecaţi la învăţătură cu sentimentul nostalgiei sunt astăzi, după ani de muncă încordată, d-nii: Dimitrie Slănină, funcţionar superior la C.F.R. în Bucureşti; Petre Deleanu, preot în Straja; Dr. Vasile Duşceac, medic veterinar primar în Siret; Vasile Bolocan, inspector administrativ, fost prefect de poliţie în mai multe rânduri în Cernăuţi şi actual chestor de poliţie în acelaşi oraş; Vasile Plăvan, avocat şi ziarist în Cernăuţi; George Duşceac, preot şi director de liceu în Siret; Gheorghe Bolocan, director şcolar în Volcineţ. Tărâţă, un eminent elev cu mari promisiuni, a fost băgat cu anasâna de jandarmi în rândurile armatei austriece şi a căzut apoi pe front pentru o cauză despre care ştia că nu este a sa.

În cursul anilor de studii când veneam de sărbători acasă, liceeni cu capul doldora de vocabule latine şi eline, căutam să-l vedem pe luminătorul

www.cimec.ro

satului. De obicei ne întâlneam întâiu la biserică. De aici neuitatul Mitrofanovici ne învita cu bucurie şi dragă inimă în casa sa patriarhală cu cerdac bătrânesc de jur-împrejur, străjuită de un şir de plopi. Aşezată nu departe de biserică, casa directorului Mitrofanovici era adumbrită de un pomăt cu arbori de felurite soiuri, tot operă a mult regretatului îndrumător al cupcenilor. De sărbătorile Crăciunului şi Paştilor eram aproape oaspeţi nelipsiţi ai lui Dişcu, - familia îi dăduse acest cognomen pe care îl utilizam şi noi – şi ai doamnei Mitrofanovici. În casa aceasta foarte ospitalieră se încingeau discuţii în jurul problemelor naţionale bucovinene – cum erau ele înainte de războiu – Dişcu argumentând bogat şi solid dece învăţătorul este obligat să se dedice îndrumării sătenilor cu orice jertfe cât de grele, chiar dacă sătenii conservativi din obişnuinţă nu totdeauna apreciază la justa valoare această activitate desinteresată a dascălului. Într'o atmosferă de prietenie şi cordialitate, membrii familiei lui Dişcu împreună cu liceenii cupceni discutau valorile literaturii române şi germane, făceau apoi muzică instrumentală şi vocală etc. Aceste şezători ne-au dat prilej să-l cunoaştem şi pe pedagogul Dionisie Mitrofanovici, care era în curent cu cele mai noui idei aplicate în domeniul pedagogiei. Încât părăsind căminul ospitalier al lui Dişcu, ne duceam îmbogăţiţi cu impresii noui despre calităţile excelente ale îndrumătorului, *Fugaces labuntur anni!*

Dionisie Mitrofanovici a trecut apoi în rândul pensionarilor, dar n'a încetat a continua activitatea sa extraşcolară. După un timp a părăsit satul Cupca, unde a lucrat cu succese foarte frumoase în multe domenii de interes obştesc, personal fiind sortit să încerce desiluzii grele cari n'au stat în nici un raport cu activitatea desfăşurată şi calităţile sale alese.

Astăzi nu mai este casa bătrânească a lui Dişcu, târnăcopul vremii scoţând'o din temelia pe care s'a răzimat atâţia ani! Când treci pe lângă locul acela, unde a stat casa bătrânească a luminătorului stins, casă în care au germinat atâtea idei şi îndemnuri pentru binele sătenilor, te copleşeşte o tristeţă profundă. A trecut în împărăţia tăcerii eterne Haritina Mitrofanovici, destoinică gospodină şi sufletul casei ospitaliere care nu mai este. Încărcat de povara anilor, Dionisie Mitrofanovici, pildă de caracter integru, vrednic luminător de sat, dăltuitor stăruitor la opera propăşirii rurale, exemplu de cinste-s'a stând în Noembrie 1933, într'o zi de iarnă viforoasă, în Cernăuţi. A fost înmormântat la Rădăuţi lângă fiul său Costică. Corul plugarilor din Cupca de sub conducerea neobositului paroh Constantin Grigorovici i-a adus ultimul omagiu de stimă şi recunoştinţă din partea satului pe care l-a îndrumat aproape 30 de ani. ***Fugaces labuntur anni!***

www.cimec.ro

Vasile Plăvan cu soţia, cumnaţii şi un nepot la Balul ziariştilor din Cernăuţi, 1930

www.cimec.ro

Clipe înălţătoare

(Cu prilejul apariţiei numărului 2000 al ziarului „Glasul Bucovinei”)

Iată-ne ajunşi pe o culme, unde după un urcuş anevoios cu largă irosire de energie – ne putem odihni o clipă. De când am pornit cu entuziasm juvenil pe drumul acesta al străduaniei pentru cultură şi progres, soarele a două mii de dimineţi ne-a găsit mereu cu creerul, nervii şi muşchii încordaţi în efortul de întrupare a unei idei, spre care tindem. *Ideea* aceasta ne luminează sufletul şi calea, ne galvanizează forţele şi zi de zi muncim cu drag pentru transpunerea ei în realitate palpabilă.

Muncitor în redacţia ziarului „Glasul Bucovinei”, mă cred îndrituit să-mi arăt profunda mea bucurie că acest ziar românesc din Bucovina a ajuns să-şi prăznuiască apariţia a 2000-a; acest reconfortant fapt, primul de acest feliu în ziaristica românească a acestui colţ de ţară, trebue să producă în sufletul oricărui Român o nestăpânită bucurie, pentrucă el concretizează o etapă strălucită de muncă naţională întru desţelenirea culturală a unui ogor înăbuşit atâta vreme de bălăriile paraginei patronate de fosta stăpânire străină.

Azi, când iau parte la această prăznuire culturală, îmi trece prin lumina amintirii, cum se părândă scenele pe ecranul unui film, munca meticuloasă desfăşurată zi de zi în redacţie. E grea sarcina gazetarului, dar totuşi plăcută prin bogăţia zbuciumului sufletesc care este inerent acestei îndeletniciri. În clocotul gândurilor disciplinate într’o direcţie bine precizată şi cu un obiectiv social util, este ascunsă o vrajă deosebită, în care muncitorul zilnic cu condeiul găseşte nu odată un puternic punct de rezistenţă împotriva intemperiilor vieţii.

Zi de zi austera răspundere faţă de îndrumare culturală a gazetei, impune contactul cel mai viu cu viaţa înconjurătoare. De pulsul acestei vieţi ţine socoteală ziarul „Glasul Bucovinei” şi stăruieşte cu vrednică tenacitate să semnaleze în chip demn îndreptările cari trebuesc făcute. Corespondenţa bogată cu care publicul de asaltează zilnic, dovedeşte că gândurile noastre

www.cimec.ro

sămănate în coloanele ziarului au încolţit în sufletele legate de pământul românesc. Mai cu seamă interesantă este slova curată pe care o primim de la ţărani, prin care aceştia ne aduc cinstite mulţumiri pentru felul cum scrim în gazeta noastră. Cât de înduioşătoare sunt cuvintele prin cari gospodarii îşi arată dragostea lor curată faţă de munca din redacţia noastră!

Socot că nu-i nici o exagerare dacă afirm că dela răsboiu încoace „Glasul Bucovinei" este îndrumătorul prevăzător al vieţii publice din Bucovina. Inovaţiile cari s'au făcut în Bucovina pe terenul cultural, economic, financiar, bisericesc şi politic au primit îndemnul dela oameni cugetători cu serioasă pregătire ştiinţifică adunaţi în jurul ziarului „Glasul Bucovinei". Munca este altarul în faţa căruia se fac rugăciuni fierbinţi în sanctuarul nostru. Toate îndemnurile şi sfaturile gazetei noastre pornesc dintr'un suflet curat şi plin de dragoste pentru tot ce-i românesc, suflet stăpânit de dorul celei mai entuziaste propăşiri.

Glasul nostru a găsit un cald ecou în sufletele cetăţenilor din creerul munţilor şi al celor dela şes. El este crainicul neadormit al ideilor frumoase pe cari le duce în casa celui bogat şi în coliba săracului. Ca şi până acum, în numele acestor idei vom continua să muncim cu aceeaşi convingere şi cu acelaşi entuziasm.

www.cimec.ro

După un sfert de veac

Împlinindu-se 25 de ani de când primii elevi români de la liceul III de stat din Cernăuţi au dat bacalaureatul, un grup de foşti elevi ai acestui liceu au hotărât să sărbătorească solemn acest fapt. Iniţiatorul acestei prăznuiri a fost Coroamă Christofor, profesor universitar, care a găsit asentimentul cel mai călduros al colegilor săi, întru pregătirea acestei serbări.

Solemnitatea s-a desfăşurat impresionant în ziua de 27 Octombrie 1935 într-o sală a liceului "Aron Pumnul", unde la orele 9 dimineaţa, s-au adunat profesorii de la promoţia 1910 cari sunt în viaţă şi anume : Teodor Bujor, fost director al liceului III de stat, Dr. Ioan Cuparencu, Dr. Radu Sbierea, profesor universitar, Petre Popescu, prof. i.r., Alexandru Buga şi Paul Siretean; precum ;şi elevii promoţiei din 1910 : Axani Ion, şef de birou la prefectura jud. Cernăuţi, Bidnei Ştefan, subdirector la aceeaşi prefectură, Dr. Canţer Meletic, preşedinte de tribunal în Storojineţ, Dr. Dimitriuc Constantin, director de prefectură în Rădăuţi, Fochi Iosif, subdirector la Consiliul Eparhial, Lutic Nicolae, căpitan de jandarmi, Nistor Gheorghe, profesor de liceu în Brăila, Plăvan Vasile, avocat şi ziarist, Dr. Popescu Dimitrie, preşed.de tribunal în Cernăuţi, Pridie Hariton, inspector R.M.S., Câmpulung, Vasilovici Constantin, inspector la Consiliul Eparhial, Dr. Bejan Elinor, secretar la Camera de Comerţ şi industrie din Cernăuţi, Galin Gheorghe, consul general al României în Lwow, Hahon Victor, profesor în Rădăuţi, Tudan Motodic, paroh în Zamostic şi Văcărean Ştefan, căpitan de jandarmi.

După ce sună pe sală clopoţelul ca acum 25 de ani, profesorii intrară în clasă, unde găsiră pe foştii lor elevi aşezaţi în bănci cum şedeau acum un sfer de veac. Într-o tăcere ca aceea de odinioară, domnul director Teodor Bujor, covârşit de emoţie, deschide solemnitatea în calitate de preşedinte şi, după ce îşi exprimă bucuria că i-a fost dat să iee parte la această serbare, dă cuvântul d-lui Dr.Ioan Cuparencu, şeful de clasă al promoţiei din 1910. D-sa, dupăce „elevul" paroh Metodie Tudan spune rugăciunea, procedează la facerea apelului nominal. Clipa aceasta răscoleşte străfunduri sufleteşti. „Domnul Ţ, aşa-i ziceam iubitului nostru

www.cimec.ro

diriginte de clasă, face apelul citind din catalog numele românilor aşa cum erau pocite de dispoziţiile ministeriale chesaro-crăieşti. Au răspuns „prezent" 17 elevi; pentru cei defuncţi s-a răspuns cu „absent", sala întreagă ridicându-se în picioare pentru a aduce prinosul unei pioase clipe de tăcere.

După apelul nominal domnul Christofor Coroamă într-o călduroasă şi substanţială cuvântare a făcut pomenire evlavioasă de profesorii şi elevii cari nu se mai găsesc printre vii. Profesorii răposaţi se numesc : Gherasim Buliga, Aurel Polonic, Ernest Rabener şi Markus Wolfram. Elevii trecuţi în împărăţia tăcerii eterne sunt: Breabăn Iustin, căzut ca voluntar vitejeşte în luptele de la Nămoloasa, George Tcaciuc, căzut la Ecaterinodar în Rusia, Nedelcu Ştefan, Dumici Vasile, Voronca Traian şi Costiuc Constantin.

Apoi a stăruit judicios îndeosebi asupra faptului că liceul al III-lea de stat din Cernăuţi a fost primul liceu românesc din acest oraş sub fosta stăpânire, liceu a cărui continuare este astăzi liceul „Aron Pumnul" de sub conducerea pricepută a domnului director Emanuil Iliuţ. Elevii promoţiei din 1910 nemulţumiţi de faptul că stăpânirea austriacă nu avea nici o grije să dea un local încăpător unicului liceu românesc din Cernăuţi, luară într-o bună zi o hotărâre spontană de a declara grevă, sperând ca prin acest mijloc să determine pe stăpânitorii de atunci să împlinească dorinţa noastră întemeiată. Pasul îndrăzneţ al octavanilor putea avea urmări grele. Dacă acestea nu s'au produs, este meritul profesorilor români şi al solidarităţii octavanilor. Domnul Christofor Coroamă a relevat munca depusă de foştii noştri profesori pentru a ne da o educaţie sănătoasă şi solidă şi o pregătire culturală cât mai aleasă. Profesorii în viaţă: Teodor Bujor, Dr. Radu Sbiera, Dr. Ioan Cuparencu, Petre Popescu, Alexandru Buga, Paul Sireteanu precum şi răposaţii Gherasim Buliga, un mare iubitor al românismului constructiv fără reclamă, Aurel polonic, E. Rabener şi Markus wolfram au avut grije să cultive în sufletele noastre dorul de cât mai multă lumină şi dragostea pentru credinţa, graiul şi legea străbună. Domnul prof.Paul Siretean în numele d-lui director Em. Iliuţ a relevat în cuvinte frumoase însemnătatea serbării.

De la liceul „Aron Pumnul" profesori şi „elevi" s-au adunat la biserica Sf. Paraschiva, unde au luat parte la parastasul care s'a făcut pentru pomenirea profesorilor şi elevilor răposaţi. După ce Sf. Sa părintele Petre Popescu a arătat frumuseţea faptei pioase a elevilor din promoţia 1910, s'a oficiat serviciul divin de către Sf. Lor părinţi Gh. Prelici, Petru Popescu,

www.cimec.ro

Goraş, Metodie Tudan şi Slivoca. Foarte înduioşător şi impresionant s'a cântat „Veşnica lor pomenire", când profesori şi „elevi" mânaţi de o putere mistică se topiră împreună cu preoţii oficianţi într'o cântare înălţătoare, într'un „*De profundis*". Din ochi s'au prelins lacrimi, pentru că nu puteau fi înăbuşite şi pentru că din când în când muritorul este chemat să-şi dea seama că toate sunt trecătoare.

După fotografiere, luarăm masa în hallul hotelului „Pelace" într'o atmosferă de cordialitate înălţătoare. Aci rostiră cuvântări înduioşătoare domnii Teodor Bujor, Radu Sbiera, Ioan Cuparecu, Petre Popescu, Paul Siretean şi Alexandru Buga. Din partea „elevilor" vorbiră domnii George Gallin, Ştefan Bidnei, Cristofor Coroamă şi George Nistor.

S'au depănat amintiri din viaţa de liceu, George Nistor citind câteva note pe care le-a făcut acum 25 de ani asupra discuţiilor ce se angajau în clasă atunci. S'au evocat scene din vremea de licean care nu va mai veni şi care de aceea te învăluieşte în mantia melancoliei. Colegul Constantin Vasilovici şi-a strunit scripeţii vocii de tenor ca să dirijeze cântecul „Mulţi ani", dar din cauza anilor mulţişori „Mulţi ani" n'a căzut cum vroia el şi noi. Un sfer de veac...Ştefan Bidnei s'a prezentat înzorzonat cu principiile trezviei; dar socot că trezvia sa de acum 25 de ani o pune mai presus decât aceea cu care se coţofăneşte acum. Didi Gallin deţine, se vede treaba, secretul longevităţii, deoarece sfertul de veac n'a putut aduce nici o schimbare erozivă în silueta-i juvenilă şi în faţa sa de licean sadea şi acum. A refuzat categoric să ne destăinuiască şi nouă secretul său.

După masă urma vizitarea claselor din fostul liceu al III-lea de stat, astăzi liceul III de băieţi, pe care după un sfert de veac le găsirăm aceleaşi, chiar şi clasa în care cisluirăm greva; dar noi nu mai suntem aceiaşi băeţi cu harţaguri sprinţare ci doar gătiţi cu fire argintii pe la tâmple şi cu raze de lună mai mult sau mai puţin clar-obscur în creştet – Coroamă, Gallin, Dimitriuc şi chiar Georgiţă Nistor încă n'au învăţat a îndrăgi aceste podoabe.

Seara luarăm în restaurantul Drăguleanu cina împreună cu domnul prof. Dr.Ioan Cuparencu, încheind cu acestea prăznuirea noastră într'o atmosferă de cordială duioşie.

www.cimec.ro

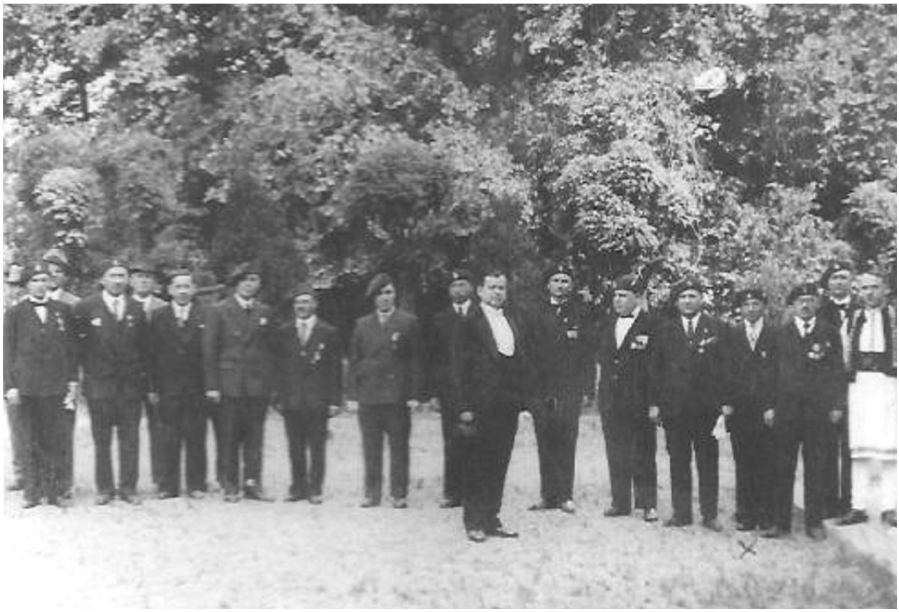

Voluntari bucovineni la Cernăuţi prin anii 1930
*(Vasile Plăvan însemnat cu **X**)*

www.cimec.ro

A murit arcaşul

Arcaşul Dumitru Străchinaru s-a dus dintre noi, punând capăt strădaniei şi preocupărilor sale de îmbunătăţire a traiului ţăranilor noştri. I-a părăsit pe arcaşii bucovineni, după o viaţă de 29 de primăveri, viaţă zbuciumată şi trudită de clocotul gândurilor care se cereau înfăptuite spre mulţumirea tuturor băştinaşilor. Tânărul acesta modest, neatins de porniri şi dorinţi meschine, ,mai mult tăcut, dar dârz în statornicia ideei sale, a lucrat neîntrerupt – ziua şi noaptea, vara şi iarna – la reînvierea şi organizarea arcaşilor din satele Bucovinei. Sforţările sale de ani de zile au dat roade frumoase şi în sinea sa Străchinaru a simţit o mulţimire în ziua de 8 iunie 1935, la serbările restauraţiei, când i-a văzut pe arcaşii bucovineni defilând în cămăşi albe ca ghiocul. Cu îngăduirea stăpânirii el i-a dus atunci pe arcaşi la Bucureşti.

Moartea arcaşului acestuia cinstit vrednic a trezit un răsunet dureros şi adânc în satele din munţii şi şesul Bucovinei. La ştirea morţii acestui tânăr iubitor al datinilor străbune, buciumele munţilor care năvalnic sunară de bucurie în Bucureşti la serbările restauraţiei, au prins a suna prelung şi tărăgănat, de jale şi amar.

Viaţa de student Dumitru Străchinaru şi-a petrecut-o în societatea studenţiască. „Dacia", sub steagul căreia a lucrat până ce , luându-şi licenţa în drept, a intrat în rândurile avocaţilor. Purtând în trupul său svelt o boală de urmările căreia însuşi poate nu şi-a dat seama, Străchinaru a avut puţin ca să-şi poată îngriji de sănătate. Nu l-au sinchisit dealtfel mijloacele cele de trai ; numai prietenii săi ştiau cum trăia şi fără pretenţii, frământat de problemele de interes general. În meseria de avocat Străchinaru a văzut cât de greu o duc avocaţii români tineri, când luptă cu un noian de neajunsuri. Împreună cu cărturarii români tineri rămaşi la margine de drum, răposatul se legase cu jurământ de român curat şi cinstit să pue umărul la înlăturarea acestor neajunsuri. Era însetat de dreptate pentru cărturarii români şi tineri, cinstiţi şi vrednici, cum sunt însetaţi şi camarazii săi. Soarta are sub haina sa tâlcuri, pe care mintea omenească nu-i harnică să le cuprindă. De ce oare s-a sfârşit aşa de curând veleatul acestui tânar, tăcut la muncă pe ogorul naţiunii şi întării Statutului, sfios în societate, dar mândru în

www.cimec.ro

năzuinţele sale de apărare a cinstei împotriva profitorilor şi jăfuitorilor avutului public ? Pe Dumitru Străchinaru îl plâng „Dacienii”, îl plânge studenţimea care veghiază, îl plâng arcaşii din satele Bucovinei. Iată în ce versuri l-au jăluit „ Dacienii” în anunţurile mortuare:

Bate vântul peste ape
Timpul trece greu,
Noi mereu te plângem, frate,
Iar tu dormi mereu.

Vasile Plăvan la Cernăuţi, 1930

www.cimec.ro

Vasile Plăvan într-un grup de gazetari la Cernăuţi, 1930.
*(Vasile Plăvan însemnat cu **X**)*

www.cimec.ro

Vasile Plăvan în ţinută de voluntar, 1934

www.cimec.ro

Lupta de la „Câine-Creț”

Trăia la noi în sat un moşneag cu pletele albe ca argintul şi faţa brăzdată adânc de multe nevoi şi necazuri. Într’o zi de iarnă, cum mă chinuia urâtul, m’am dus la dânsul să-i ascult poveştile pe cari nu le mai isprăvea…

Apoi, începu moşneagul, multe mai îndură bietul om cât trăieşte, prin multe cumpeni mai trece, câte vremi furtunoase nu se descarcă pe capul lui. Era prin anul 1866 în preajma Sf. Paşti. Ne venise la urechi, nouă soldaţilor de rând, din regimental 41 din Cernăuţi, că nu ne aşteaptă mese încărcate cu bunătăţi. Umblă vorba că Prusul stă ca’ntre spini, îşi cată de furcă cu mai marele nostru stăpân. Într’o bună zi, cam la câteva săptămâni după Paşti, soseşte poruncă să ne pregătim de cale, că trebuie să mergem din Cernăuţi. Dar unde? Încotro ? Şi la ce ? Despre asta habar n’aveam. Pe atunci nu erau trenuri în Bucovina, ca’n vremile de azi, şi îi înţelege fu că din pricina asta ne-am pornit pe jos la drum. După marşuri de-o poştă, făceam câte-un popas în corturi şi apoi o luam înainte. Am trecut prin codri, prin munţi, prin câmpii încărcate de roadă, până ce-am ajuns la un târg Coşiţa, în Ungaria. În târgul acesta, vreme de o lună am făcut nişte exerciţii, ca la manevre. Credeam că ofiţerii ne-or scoate măduva din oase. Ne dăm bine seama că ne pregătesc pentru un lucru mare şi că la nuntă nu ne duc. Dar nu ni spunea nimeni nimica despre primejdia ce sta să cadă pe ţara împăratului nostru.

Din Coşiţa ne-am dus apoi cu trenul prin Budapesta – că vezi pe acolo era drum de fier – la Moravia. Frumoasă şi bogată ţară, Moravia. Nişte lanuri întinse ca acelea, pline de belşug, îţi treceau pe dinaintea ochilor şi pe imaşurile netede ca aria păştea un soi ales de vite, de-ţi era mai mare dragul să te uiţi la ele. Şi gospodarii de acolo, ce gospodari ! Averea unui ţăran de acolo făcea zeci de mii de lei, nu ca pe la noi; şi-apoi cât de grijite erau heiurile unde adăposteau cirezii de boi la trup otova şi ţanţoşi la mers ! Şurile şi coşerele erau pline de bine. Şi bagă de seamă că eu am fost pe acolo pe la începutul verii, când câmpurile nu-s încă strânse ! Când mă uitam la roada câmpurilor de acolo, mă sfârşiam de necaz şi durere,

www.cimec.ro

gândindu-mă la ai mei de acasă, din draga Bucovină, în care secerea foametei snopia fără milă noroadele !

Din Moravia am trecut cu toată oastea, sub comanda lui Benedek pe câmpul Bohemiei – nu mi-ar fi călcat pe acolo piciorul ! Ne-am încărcat într'un sat ruginele de arme cu gloanţe de moarte. Pe atunci catanele noastre n'aveau arme ca acestea de azi. Rugina ceea o încărcai cu varga şi-i dădeai foc cu capsa. Cu puşca ceea am intrat eu în focurile de la Skalitz şi Câine-Creţ (Königgrätz) în anul 1866.

Într'o dimineaţă frumoasă de început de vară stăteam pe un şes din Skalitz pitiţi după nişte căpiţi. Soarele se ridicase ca de-o suliţă şi peste întinderi plutia o ceaţă plumburie. Nu deslușiai nici un zgomot. Era o linişte ca înaintea unei furtuni mari. Mai de-o parte de noi trecea artileria noastră. Se cutremura pământul sub greutatea tunurilor şi sub tropotul cailor.

Înaintea noastră, de după tâhlişul unui pomăt ce abia-l zăreai în depărtare, se vede deodată o negură mişcându-se spre noi. Negura creşte. Erau vânătorii noştri, cari veniau, veniau, adică nu, fugeau, fugeau în goană groaznică, deoarece duşmanii li erau la călcâie. În clipa asta se ridică din dosul pomătului o pală mare de fum, rotindu-se, şi apoi o puternică bubuitură înfioră cuprinsurile. Duşmanul începuse să tragă asupra noastră. Cum stăteam după căpiţă cu mâna îngheţată pe armă şi ochii aruncaţi în partea de unde sosiau detunăturile şi răcnetele vânătorilor cari fuseseră puşi pe fugă de duşman, un vâjâit năpraznic de furtună trecu pe lângă urechea mea şi, nu departe de mine, o ghiulea scurmă pământul. „Să te duci unde-o dus mutul iapa şi surdul roata", am întâmpinat-o eu. Vâjâielile se'ndesesc amestecându-se cu şuere ascuţite, pline de groază – e moartea trimeasă de Prusaci în rândurile noastre cu ghiulele şi gloanţele lor. Strigăte îngrozitoare năvălesc în urechi.

Parcă chinurile iadului îs coborite pe pământ. Vaiete din mii de guri se ridică la ceriu. Un soldat se chinuieşte cu mâna şi picioarele sdrobite, altul cu faţa găurită de gloanţe se bate cu moartea, al treilea se roagă de un camarad : „Vino de-mi ia zilele, să nu mă chinuiască moartea, că de-amu ştiu că n'am parte de viaţă". Şi mulţi feciori cari abia se mai ţineau în viaţă, se rugau să li se curme zilele. Pe Gheorghe Ciorbea lângă mine l-a tăiat o ghiulea de tun. N'a zis nici mâlc. A avut o moarte uşoară, Dumnezeu să-l ierte ! A fost prietenul meu cel mai bun al meu. Nu i-am putut pune nici măcar o cruciţă de beţe la cap.

www.cimec.ro

Duşmanul se tot apropie, gloanţele şueră încrucişându-se în toate părţile. Ai noştri cad cu duiumul. „Înapoi”, se auzi glasul unui comandant, şi cu toţii o luarăm în fuga mare înapoi, loviţi din spate de ploaia gloanţelor. Duşmanii trag cu tunurile amarnic, bat din răsputeri, iar în rândurile noastre strigătele de moarte sporesc cu fiecare clipă.

Tocmai sub amiază au încetat duşmanii să ne urmărească, fiind opriţi de artilieria noastră care a deschis un puternic foc de împotrivire. Sfârşiţi de puteri şi lihniţi de foame, ne-am aşezat în tabără pe-o câmpie. Departe se zăria fumăria neagră deasupra târgului Skalitz. Praf şi cenuşă s’a ales din târgul acela. Crâncenă bătaie am mâncat în ziua ceea noi de la Prusaci. De unde? Până ce încercam ruginile noastre cu varga, Prusacul, care avea arme cu cartuşe, doboria sute de feciori din şirele noastre. Câmpul era negru de trupurile catanelor împărăteşti.

Moartea cu ochii am văzut-o câteva zile mai târziu. Era o noapte senină. Noi stăteam pregătiţi, deoarece ştiam că are să sosească duşmanul. În zori, când se mijea de ziua, armata prusacă era în faţa noastră. La comandă dăm năvală asupra duşmanului. Acesta o apucă înapoi, în şiretenia lui, se retrage, fugind nebuneşte. Ne ţinem de dânsul şi nu-l slăbim din focuri. De la un timp îl prăpădim din ochi ; oastea noastră tot urmărindu-l, a ajuns pe un şes foarte întins şi larg, înconjurat din toate părţile de dealuri. Comandantul oştirii noastre, generalul Benedek, înflăcărat de bucurie că armata prusacă s’a împrăştiat şi s’a risipit, dă poruncă la toate regimentele să cânte muzica, să cânte de veselie, că biruinţa-i pe partea noastră. Muzicile încep îndată să cânte, cum se cântă când norocul îţi aduce o bucurie mare. Îndemnaţi de sunetul muzicei şi de ofiţeri, puzderia de catane se prind la horă, de parcă erau la nuntă. Aruncă chipiurile în sus şi chiuesc de clocotesc meleagurile. Un chef şi o voe bună era pe şesul acela, cum rar ţi-i dat să vezi. Mie nu ştiu cum, în clipa ceea, nu-mi ardea a hora. Parcă îmi spunea inima că veselia asta nu-i a bună. Stam şi mă uitam cum săriam în horă soldaţii noştri. Un câne de sublocotenent vine pe la spate şi mă loveşte cu latul sabiei peste pulpele picioarelor, aşa de tare, că numai scântei verzi mi-o eşit din ochi. „ Dar tu de ce nu te bucuri ? Ce, eşti babă ?”, se răsti la mine în limba nemţească. Şi am jucat şi eu, apoi, din ordin.

Tocmai când era bucuria în tot felul ei, - încă nu se ivise soarele – de după spinarea de dealuri ce ne împrejmuiau, veni de la duşman o ghiulea care ne vesti că moartea-i lângă noi. Nenorocit ceas a fost acela ! Moartea

www.cimec.ro

ne pândea de aproape şi noi nu ştiam nimic. Duşmanii ne înconjuraseră. Fugiseră anume de focurile noastre ca să ne amăgească, să ne atragă în şesul acela. Planul li s'a împlinit, cum nici ei nu se aşteptau. Aripa dreaptă şi cea stângă a armatei lor ne căzură în coaste şi de după dealuri, repeziau în noi focuri fără greş. Toate gloanţele şi ghiulele lor cădeau în grosul oştirii noastre. Focul ne ardea, ne stângea şi din coaste şi din faţă. Şrapnelele unde cădeau, se spărgeau şi zeci de vieţi îşi găsiau sfârşitul ; uneori, în sborul lor vijelios, ghiulele surpau dealuri şi îngropau sumedenie de soldaţi. Pe la urechile noastre vâjâiau gloanţele în roiuri. Duşmanii ne luaseră ca din oală. O şrapnea căzu nu departe de mine, tocmai unde erau tunarii noştri. Când se sparse, aruncă în aer cai, oameni şi bucăţi de tunuri. Pe mine însă m'a ferit Dumnezeu, de-am scăpat cu viaţa teafără. Învăluiţi şi învălmăşiţi de strigătele morţii, de fum, de bubuitul tunurilor, ni se părea că-i prăpădul lumii.

În larma şi zuiumul acesta, colonelul Bek dădu ordin de retragere. Dar tot atât de greu să te retragi, pecât de anevoie puteai pătrunde înainte. Când ne retrăgeam de pe câmpul de luptă, ne stăteau în cale trupuri ciuntite, închegate în sânge, cai cu capul desprins de trup, bucăţi de tunuri, arme cu baionete. Stafia morţii era stăpână pretutindeni. Căci duşmanul în fiecare clipă îţi putea cânta prohodul. Din bătălia de la Câne-Creţ a scăpat cu viaţă numai cine a avut noroc, fiindcă grindina de gloanţe şi ghiulele, a ţinut într'una din amurgul dimineţii până la chindii. Ca o turmă împrăştiată, căreia nu-i ştie de urmă ciobanului, aşa ne retragem noi sub potopul de gloanţe spre întăritura din Câine-Creţ. Întăritura aceasta era înconjurată de o apă nu lată, dar adâncă. Pe care-l scăpa Dumnezeu de moartea Prusacului, pe acela, când ajungea la întăritură, îl înghiţeau valurile tulburi ale apei din jurul cetăţii. Pe podul strâmt de peste apă mulţimea de soldaţi se înghesuia năpraznic, fiecare încordându-se să ajungă în cetate şi să-şi scape viaţa. Din pricina asta mulţi soldaţi căzură în apă şi se înecară. Cât sodom de soldaţi s'a prăpădit acolo, eu dau cu socoteală că din trupurile lor aproape se putea face pod peste râu.

Când eram şi eu aproape de întăritură, veni o ghiulea şi curmă viaţa unui căpitan care mergea călare alături de mine. Căpitanul căzând depe cal, strigă în limba germană: „Băieţi, luaţi desaga aceasta, că mult bine-i în ea". Eu atunci scosei din buzunar o rujdă de cuţit cu prăseaua de lemn şi dădui busna la căpitan să tai baerele desagei ce-i atârna la coapsă. Cum rujdeam cu briceagul la desagă, un glonte veni cu fiori de moarte şi mă atinse la

www.cimec.ro

ureche. Lăsat-am, atunci, desaga pe leşul căpitanului şi am rupt-o la fugă, făcându-mi cruce că trecuse primejdia morţii. Bătrânii cari au luptat în Italia în armata comandată de Radetzki, povestiau că glontele are năravul blăstămat de a trage spre bani. În lupta dela Câne-Creţ m'am încredinţat că spusa bătrânilor avea sub coaja ei un sâmbure de adevăr. Mă lăsasem ispitit de banii căpitanului, - că bani doar erau în desaga ceea – din pricina asta avea să mi se tragă moartea. Banul era ispita şi rădăcina tuturor păcatelor depe lumea asta, când el ajunge a fi stăpân pe om. Multe ispăşeşte omul pentrucă se lăcomeşte la bani...

Eu putui pătrunde înlăuntrul întăriturii, unde duşmanul nu ne putea face nimică. Mulţi flăcăi români din Bucovina şi-au găsit moartea pe câmpul de luptă dela Câne-Creţ, unde dorm somnul de veci, uitaţi şi nepomeniţi de nimeni.

Voluntari bucovineni la Cernăuţi în 8 iulie 1934
*(Vasile Plăvan însemnat cu **X**)*

www.cimec.ro

Vasile Plăvan, 1934

www.cimec.ro

II.

FOTODOCUMENTE

www.cimec.ro

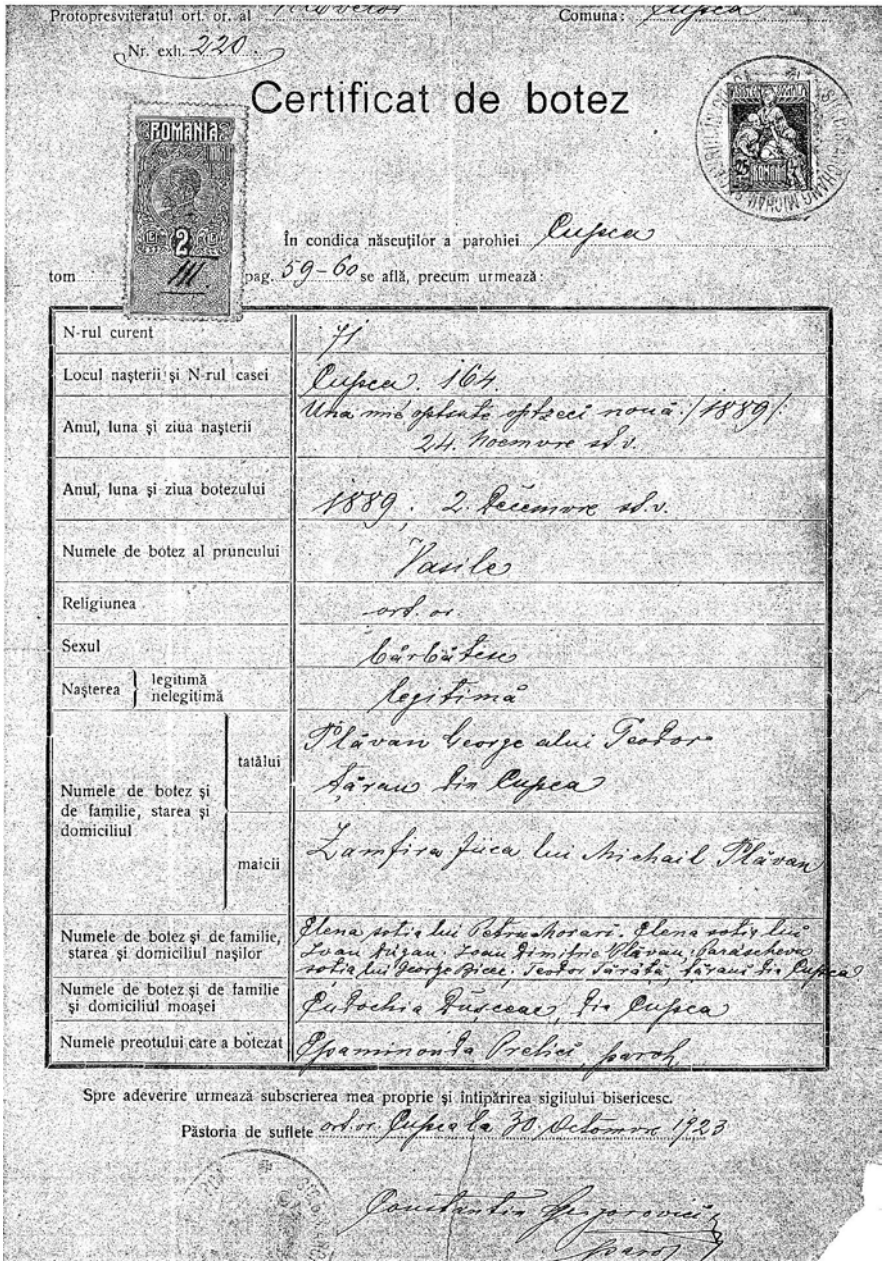

Protopresviteratul ort. or. al [illegible] Comuna: Cupca

Nr. exh. 220

Certificat de botez

ROMANIA 2 III

tom [illegible] pag. 59–60 se află, precum urmează:

În condica născuților a parohiei Cupca

N-rul curent	71
Locul nașterii și N-rul casei	Cupca. 164.
Anul, luna și ziua nașterii	Una mie optsute optzeci nouă / 1889 / 24. Noemvre st.v.
Anul, luna și ziua botezului	1889. 2. Decemvre st.v.
Numele de botez al pruncului	Vasile
Religiunea	ort. or.
Sexul	Cărbătesc
Nașterea: legitimă / nelegitimă	legitimă
Numele de botez și de familie, starea și domiciliul: tatălui	Plăvan George alui Teodor Țăranu din Cupca
Numele de botez și de familie, starea și domiciliul: maicii	Zamfira Juca lui Michail Plăvan
Numele de botez și de familie, starea și domiciliul nașilor	Elena soția lui Petru Horari. Elena soția lui Ioan Țăran. Ioan Dimitrie Plăvan, Parascheva soția lui George Picae. Teodor Țărnă, Țăranu din Cupca
Numele de botez și de familie și domiciliul moașei	Parochia Curcear, din Cupca
Numele preotului care a botezat	Ioaminonia Preoți, paroh

Spre adeverire urmează subscrierea mea proprie și întipărirea sigilului bisericesc.

Păstoria de suflete ort. or. Cupca la 30. Decemvre 1923

Constantin Popovici, paroh

Certificat de botez a lui Vasile Plăvan din 1889

www.cimec.ro

K. K. III. Staats-Gymnasium in Czernowitz

Z. 9

Echivalat, conform art. 91 din legea învățământului secundar și superior, cu diploma de absolvență a învățământului secundar clasic

București, 1915 oct. 3

Rector,

Secretar,

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘCI

FACULTATEA DE DREPT

REIFEZEUGNIS.

Stivan Basilius,

geboren am 24 November 1889 zu Kupka in der Bukowina

gr. or. Religion, hat die Gymnasialstudien im Schuljahre 1902/3 an der Filiale des k. k. I. Staatsgymnasiums begonnen, am k. k. III. St. Gymnasium in Czernowitz fortgesetzt und im Schuljahre 1909/10 beendigt und sich der **Reifeprüfung** im Sinne der Ministerial-Verordnung vom 29. Februar 1908, Z. 10051 (M.-V.-Bl. Nr. 18) unterzogen.

Auf Grund dieser Prüfung wurde er mit Stimmeneinhelligkeit

zum Besuche einer Universität für

reif

erklärt.

Czernowitz, am 11. Juli 1910.

Vorsitzender der Prüfungskommission.

Gymnasialdirektor.

Klassenvorstand.

Certificat de studii gimnaziale, 17 iulie 1910

www.cimec.ro

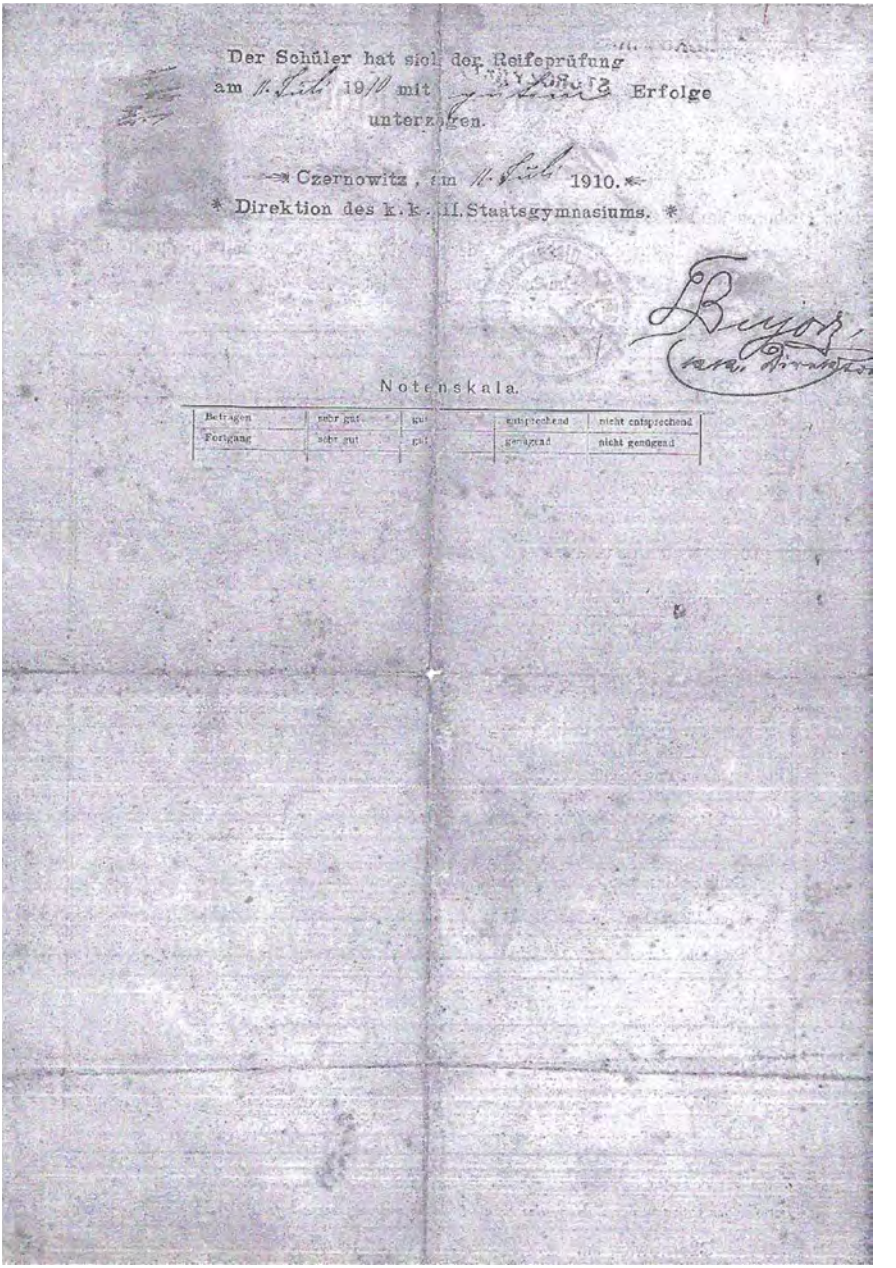

Der Schüler hat sich der Reifeprüfung
am [illegible] 1910 mit [illegible] Erfolge
unterzogen.

Czernowitz, am [illegible] 1910.
Direktion des k.k. II. Staatsgymnasiums.

Notenskala.

Betragen	sehr gut	gut	entsprechend	nicht entsprechend	
Fortgang	sehr gut	gut	genügend	nicht genügend	

Certificat de studii gimnaziale, 17 iulie 1910

www.cimec.ro

Land BUKOWINA

Politischer Bezirk STOROZYNETZ

Dienstpflichtenthebungsschein.

(Name) Vasili Plevan,

dessen Vater Georgi a Teodor, Mutter Paraschiva,

Beschäftigung, Beruf Bauer,

geboren am (Tag, Monat, Jahr) 24. Nov. 1889

in Ispas, Bezirk STOROZYNETZ

Land BUKOWINA, heimatberechtigt in der Gemeinde Ispas

Bezirk STOROZYNETZ, Land BUKOWINA

Religion gr. or., Körpergröße 166 cm, Losnummer 16, hat als

„waffenunfähig" klassifiziert, seiner Stellungspflicht endgültig entsprochen.

Der Genannte ist ~~bis Ende des Jahres 19—~~ minus landsturmpflichtig.

STOROZYNETZ, am 18. Oktober 1913

K. k. Bezirkshauptmann

I. V.

Certificat de maturitate, 1913

www.cimec.ro

Pagina din registrul examenelor: 210.

Certificat de examen.

ROMANIA

Domnul Vasile Șleran

născut în Cupca Bucovina

la urmă student ordinar la facultatea juridică a universității din Cernăuți în conformitate cu legea din 20 Aprilie 1898, N-rul 68 f. l. i. și cu ordonanța ministerială din 24 Decemvrie 1893, N-rul 204 f. l. i., a depus astăzi

Examenul judiciar

cu rezultatul bine cu distincție la drept civil și penal și procedura civilă.

Examenul s'a ținut în limba română

Comisiunea examinătoare

Cernăuți, 9 Noemvre 1922.

COMISIA pentru EXAMENELE DE STAT CERNĂUȚI

Președintele comisiunei:

membrii examinatori:

C. Zotovu-Grecul.

I.	II.	III.	IV.
bine cu excelință din	bine	sufficient	nesufficient

Certificat de examen judiciar 1922

www.cimec.ro

„GLASUL BUCOVINEI"
ORGAN NAȚIONAL ROMÂNESC
CERNĂUȚI, STRADA DOMNEASCĂ No. 33

CARTE DE LEGITIMAȚIE No. 3

D-nul Plăvan Vasile

este redactor-șef [illegible] „Glasul Bucovinei"

din Cernăuți.

Cernăuți, la 22. V. 1923 Director

ADMINISTRAȚIA ZIARULUI GLASUL BUCOVINEI Cernăuți-Strada Domnească 33

4001

Legitimația de redactor șef a lui Vasile Plăvan la ziarul Glasul Bucovinei din 1923

www.cimec.ro

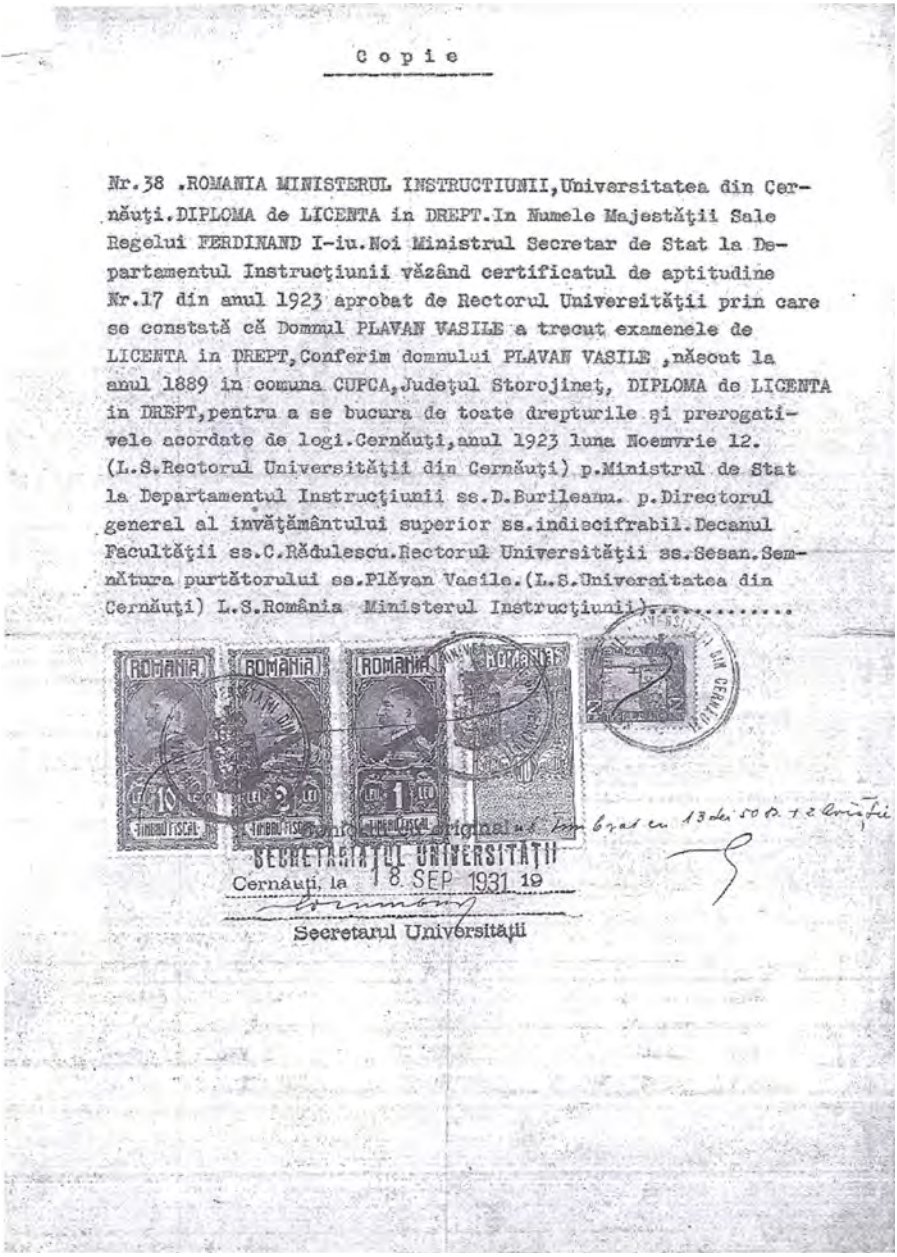

Copie

Nr.38 .ROMANIA MINISTERUL INSTRUCTIUNII,Universitatea din Cernăuţi.DIPLOMA de LICENTA in DREPT.In Numele Majestăţii Sale Regelui FERDINAND I-iu.Noi Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Instrucţiunii văzând certificatul de aptitudine Nr.17 din anul 1923 aprobat de Rectorul Universităţii prin care se constată că Domnul PLAVAN VASILE a trecut examenele de LICENTA in DREPT,Conferim domnului PLAVAN VASILE ,născut la anul 1889 in comuna CUPCA,Judeţul Storojineţ, DIPLOMA de LICENTA in DREPT,pentru a se bucura de toate drepturile şi prerogativele acordate de logi.Cernăuţi,anul 1923 luna Noemvrie 12. (L.S.Rectorul Universităţii din Cernăuţi) p.Ministrul de Stat la Departamentul Instrucţiunii ss.D.Burileanu. p.Directorul general al invăţământului superior ss.indiscifrabil.Decanul Facultăţii ss.C.Rădulescu.Rectorul Universităţii ss.Sesan.Semnătura purtătorului ss.Plăvan Vasile.(L.S.Universitatea din Cernăuţi) L.S.România Ministerul Instrucţiunii).....

ROMANIA ROMANIA ROMANIA ROMANIA

Conform cu originalul

SECRETARIATUL UNIVERSITĂŢII

Cernăuţi, la 8. SEP 1931 19

Secretarul Universităţii

Copie legalizată după Diploma de Licență în Drept obținută în 1923

www.cimec.ro

ROMANIA Arhidieceza ort.or.a Bucovinei Protopresviteratul ort.or.al Cernăuţilor Judeţul: Comuna: Cernăuţi Nr exib.482 CERTIFICAT de CUNUNIE. Jn condica cununaţilor a parohiei la Pogorîrea Sf.Spirit Tom.V,pag.31/32 se află,precum urmează: N-rul curent şi N-rul casei: N-rul curent 13,strada reşedinţei 12 Anul,luna şi ziua vistiriilor: 1924,28,30 Januarie şi 2 Faur,st.v. Anul,luna şi ziua cununiei: 1924,10 Faur,st.v./unamienouăsutedouăzecişi patru,zece Faur,st.v./ Numele de botez şi de familie,starea şi domiciliul mirelui: Vasile Plăvan alui Gheorghie şi a Samfirei n.Plăvan din Cupca,redactor la "Glasul Bucovinei"în Cernăuţi. Religiunea şi etatea mirelui: ort.or.născ.24/XI 1889,34 ani). Mirele: holtei: holtei. Numele de botez şi de familie,starea şi domiciliul miresei: Vanda,fiica rep.Carol Seidl şi a Veronichei n.Catareniuc,funcţionară la C.F.R.din Cernăuţi. Religiunea şi etatea miresei: ort.or.27/IV 1901,(22 ani). Mireasa fată: fată. Numele de botez şi de familie,starea şi domiciliul nunilor: Dr Jancu Nistor ministru şi Maria Pridie,soţie de preşedinte de tribunal î.p.,ambii din Cernăuţi. Numele preotului,care le a cununat: Victor conte Wasilko. Spre adeverire urmează subscrierea mea proprie şi întipărirea sigiului bisericesc. Parohia ort or.Cernăuţi,în 3/16 Julie,1924. L.S. p.paroch: ss Victor conte Wasilko vicar parochial

ROMÂNIA

Nr 3359/39

Judecătoria de pace mixtă Cernăuţi.

Anul 193 9 luna Noiembrie ziua 16

Prezenta copie, fiind conformă cu originalul de cununie Nr 482/924 Parohia ort. or. Cernăuţi şi prezentată nouă de către d-l Vanda Plăvan din Cernăuţi cu petiţia înregistrată la No. 28347 se legalizează de noi conform disp. art. 31 din legea autentificării actelor, vizându-se originalul şi oprindu-se o copie identică la dosar.

S'au anulat timbre în valoare de lei 14 fiscal lei 2 aviaţie şi lei 2 judiciar.

Judecător, Grefier,

Certificat de cununie a lui Vasile Plăvan din 1924

www.cimec.ro

Cartea de identitate a lui Vasile Plăvan din 1928

www.cimec.ro

Cap. VI. Art. 15

Model V.

MOBILIZAREA

Anulat 192 9 ~~192~~.

CORPUL III DE ARMATA

1) Reg. 10 Vânători

No.

Domnule Lt. St. Stoian Vasile. —

Vi se aduce la cunoștință că, în caz de mobilizare, sunteți destinat la 1) Corpul III. Armata.

Aveți obligațiunea ca, imediat ce, din publicațiuni sau trâmbițări, veți afla că s'a ordonat mobilizarea corpului sau serviciului pentru care sunteți destinat, să vă prezentați în data 1) la Corpul III. Armata în garnizoana

la Roman. —

ROMÂNIA Comandamentul Reg. 10, Vânători Servicul Mob. Regimentul 10 Vân.

Comandant,

1) Corpul sau serviciul

2) Orașul și corpul sau persoana căruia trebue să se prezinte.

3) Gradul și semnătura comandantului corpului sau serviciului.

Mobilizare, regimentul 10 vânători, certificat 1929

www.cimec.ro

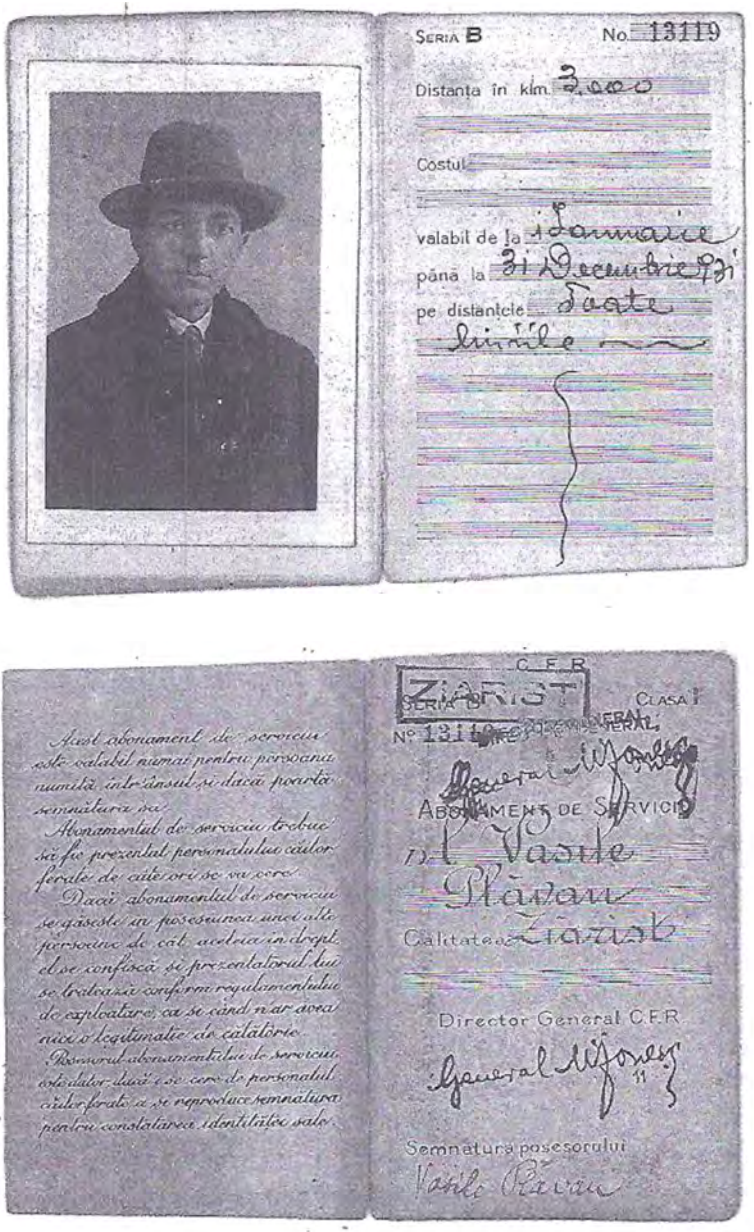
SERIA B No. 13119
Distanta în klm. 3.000
Costul
valabil de la 1 Ianuarie
până la 31 Decembre 931
pe distanţele toate
liniile
Acest abonament de servicin este valabil numai pentru persoana numită în însul şi dacă poartă semnătura sa.
Abonamentul de servicin trebue să fie prezentat personalului căilor ferate de câte ori se va cere.
Dacă abonamentul de servicin se găseşte în posesiunea unei alte persoane de cât acelea în drept el se confiscă şi prezentatorul lui se tratează conform regulamentului de exploatare, ca şi când n'ar avea nici o legitimaţie de călătorie.
Posesorul abonamentului de servicin câtă călători dintr'o cere de personalul căilor ferate a se reproduce semnătura pentru constatarea identităţei sale.
C. F. R.
ZIARIST
CLASA I
SERIA B
No. 1311
ABONAMENT DE SERVICIU
D-l Vasile
Plăvan
Calitatea Ziarist
Director General C.F.R.
General Mîrzescu
Semnătura posesorului
Vasile Plăvan

Abonament C.F.R. a lui Vasile Plăvan din 1931

www.cimec.ro

Uniunea Foştilor Voluntari Români, Regionala Bucovinei Cernăuţi

ROMANIA LEI 7 LEI TIMBRU FISCAL

Certificat

No. 1839

Prin care se adevereşte din partea subsemnatei Uniuni că:

Domnul Vasile P l ă v a n ,

de profesiune: avocat născut la (anul, luna şi ziua): 1889, Noemvrie, 24 .

în comuna: Cupca judeţul: Storojineţi .

este membru activ al acestei Uniuni, aparţinând despărţământului judeţean Cernăuţi ////////// , în baza documentelor personale cari se păstrează în arhiva U.F.V.R. la Cernăuţi, prin care a dovedit, că a fost Voluntar-Legionar în timpul războiului mondial şi în lupta pentru întregirea Neamului în Armata Română, campania 1916/1918, în Legiunea Română din înrolat (anul, luna şi ziua) 1917 luna Junie , aparţinând Reg. 2 Albă Iulie şi 10 Vânători. batal. /// comp. //// cu gradul de: Sublocotenent.-

Susnumitul în calitatea de fost Voluntar-Legionar şi-a făcu datoria cu cea mai mare conştiinciositate şi devotament ca un vrednic şi bun român, activează şi in prezent cu abnegaţie pe terenul naţional, fiind totodată şi unul din redactorii ziarului VOLUNTARUL BUCOVINEAN" şi ca atare merită toată vonsideraţia din partea autorităţilor.-

UNIUNEA FOSTILOR VOLUNTARI îl recomandă cu toată căldura.-

Cernăuţi, la 2 Februarie 193 7.

Preşedinte: J. Ag 3

Uniunea Foştilor Voluntari Români (Legionari) Bucovina CERNĂUŢI

Secretar-General:

Certificat de voluntar în timpul războiului mondial şi în lupta pentru întregirea neamului, grad de sublocotenent, în peroada 1916-1918, 2 feb. 1937

www.cimec.ro

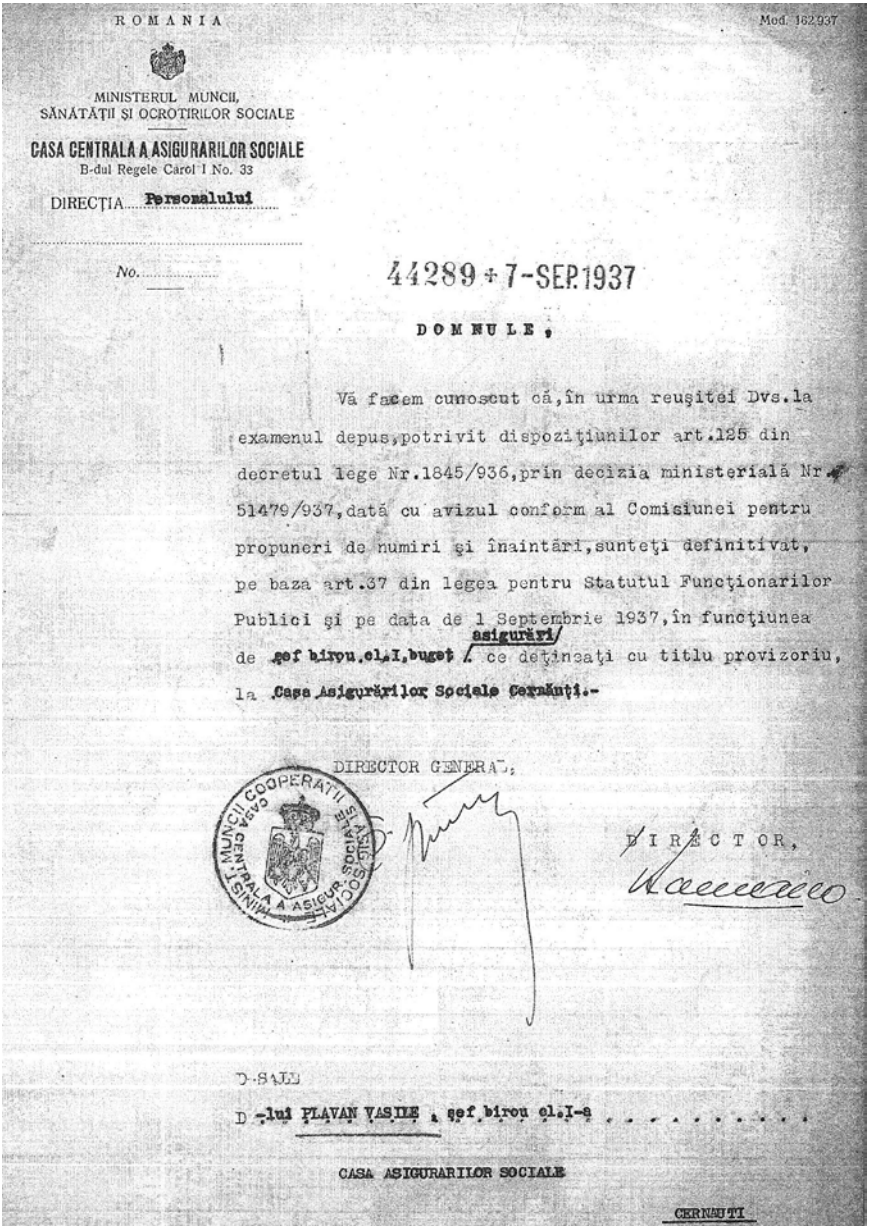

ROMANIA

Mod. 162937

MINISTERUL MUNCII,
SĂNĂTĂȚII ȘI OCROTIRILOR SOCIALE

CASA CENTRALA A ASIGURARILOR SOCIALE
B-dul Regele Carol I No. 33

DIRECȚIA Personalului

No.

44289 + 7-SEP.1937

DOMNULE,

Vă facem cunoscut că, în urma reușitei Dvs. la examenul depus, potrivit dispozițiunilor art.125 din decretul lege Nr.1845/936, prin decizia ministerială Nr. 51479/937, dată cu avizul conform al Comisiunei pentru propuneri de numiri și înaintări, sunteți definitivat, pe baza art.37 din legea pentru Statutul Funcționarilor Publici și pe data de 1 Septembrie 1937, în funcțiunea de șef birou cl.I, buget asigurări, ce deținați cu titlu provizoriu, la Casa Asigurărilor Sociale Cernăuți.-

DIRECTOR GENERAL,

DIRECTOR,

D-SALE

D-lui PLAVAN VASILE, șef birou cl.I-a

CASA ASIGURARILOR SOCIALE

CERNAUȚI

Înștiințare de promovare a examenului în funcția de șef birou cl. I buget asigurări la Casa Asigurărilor Sociale Cernăuți, 7 sep. 1937

www.cimec.ro

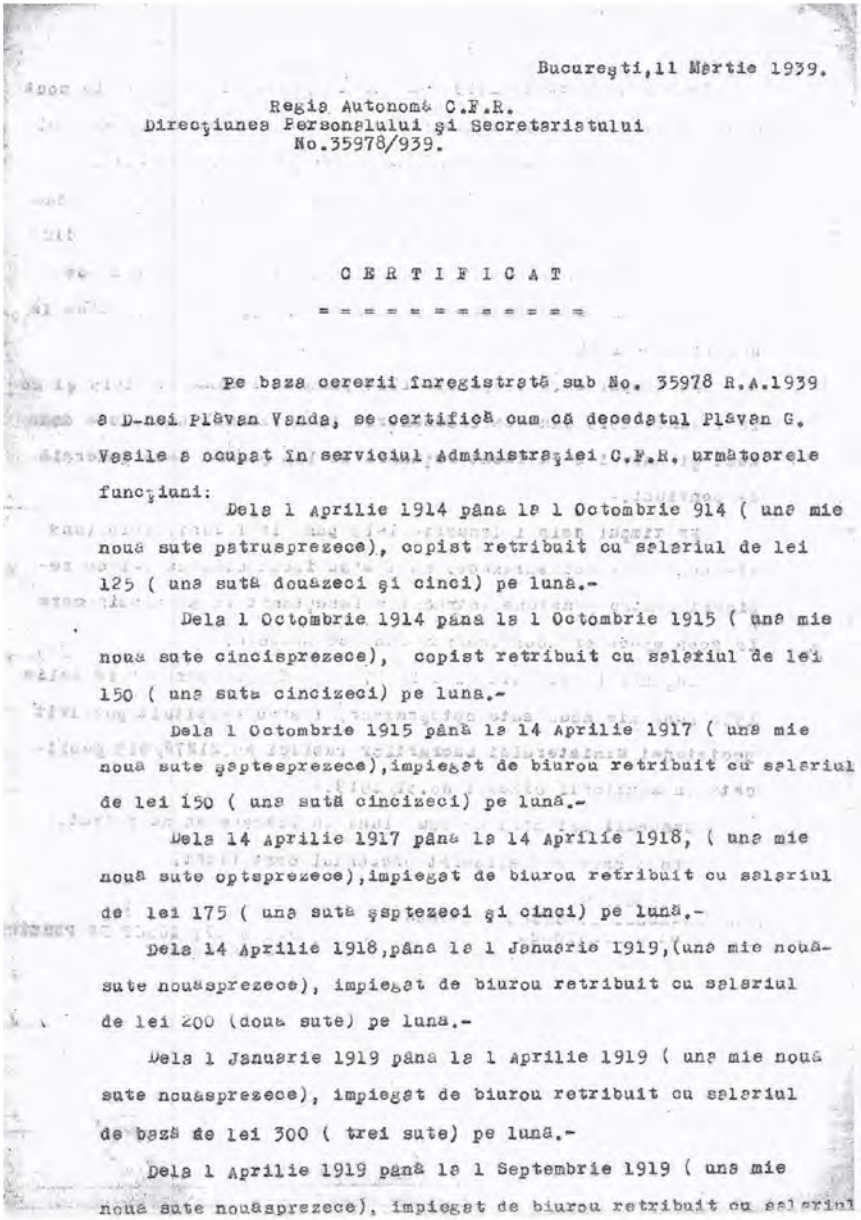

Bucureşti,11 Martie 1939.

Regia Autonomă C.F.R.
Direcţiunea Personalului şi Secretariatului
No.35978/939.

C E R T I F I C A T

= = = = = = = = = = = = =

Pe baza cererii înregistrată sub No. 35978 R.A.1939 a D-nei Plăvan Vanda, se certifică cum că decedatul Plăvan G. Vasile a ocupat în serviciul Administraţiei C.F.R. următoarele funcţiuni:

Dela 1 Aprilie 1914 până la 1 Octombrie 914 (una mie nouă sute patrusprezece), copist retribuit cu salariul de lei 125 (una sută douăzeci şi cinci) pe lună.-

Dela 1 Octombrie 1914 până la 1 Octombrie 1915 (una mie nouă sute cincisprezece), copist retribuit cu salariul de lei 150 (una sută cincizeci) pe luna.-

Dela 1 Octombrie 1915 până la 14 Aprilie 1917 (una mie nouă sute şaptesprezece),impiegat de biurou retribuit cu salariul de lei 150 (una sută cincizeci) pe lună.-

Dela 14 Aprilie 1917 până la 14 Aprilie 1918, (una mie nouă sute optsprezece),impiegat de biurou retribuit cu salariul de lei 175 (una sută şaptezeci şi cinci) pe lună.-

Dela 14 Aprilie 1918,până la 1 Ianuarie 1919,(una mie nouă-sute nouăsprezece), impiegat de biurou retribuit cu salariul de lei 200 (două sute) pe luna.-

Dela 1 Ianuarie 1919 până la 1 Aprilie 1919 (una mie nouă sute nouăsprezece), impiegat de biurou retribuit cu salariul de bază de lei 300 (trei sute) pe lună.-

Dela 1 Aprilie 1919 până la 1 Septembrie 1919 (una mie nouă sute nouăsprezece), impiegat de biurou retribuit cu salariul

Certificat prin care se specifică funcţiile pe care le-a avut Vasile Plăvan la Regia Autonomă C.F.R. din 1939

www.cimec.ro

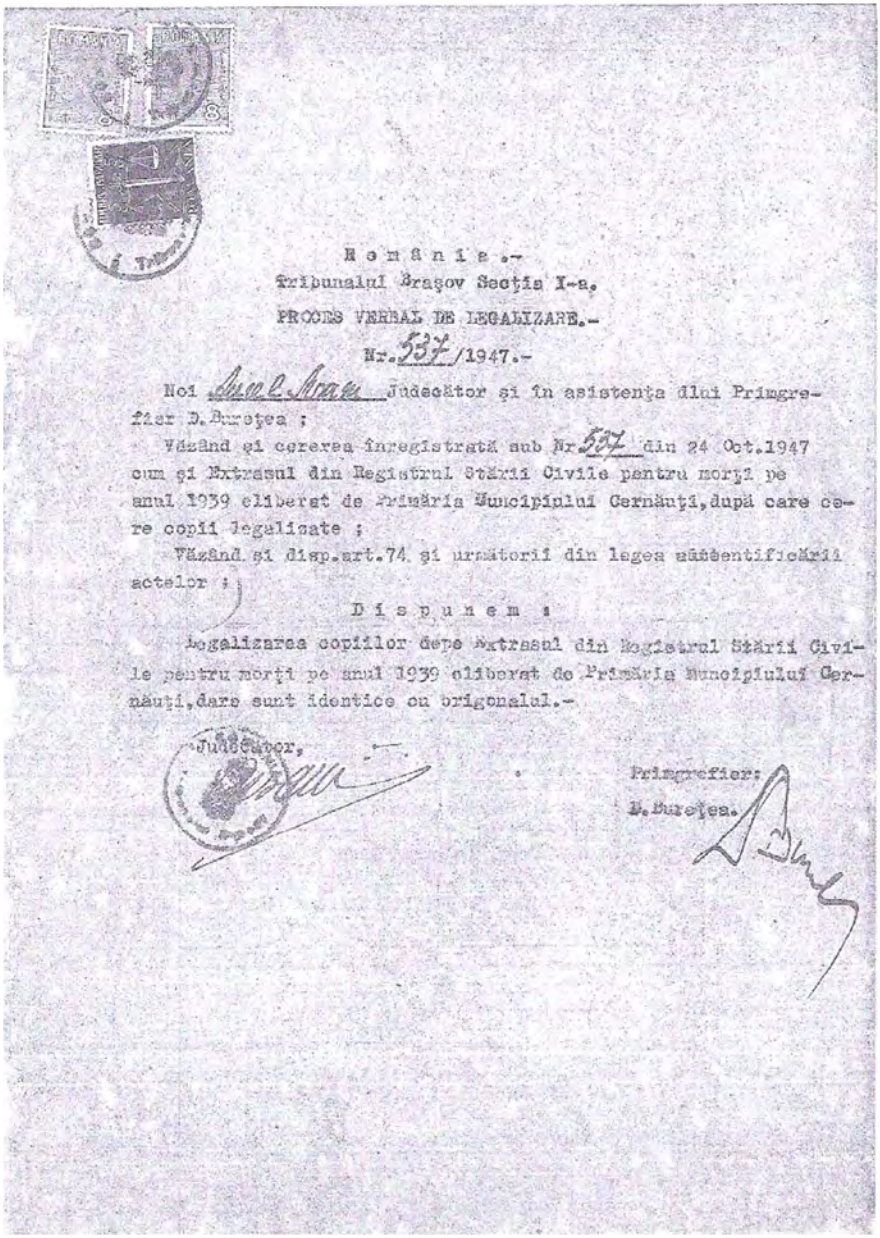

R o m â n i a .-
Tribunalul Braşov Secţia I-a.
PROCES VERBAL DE LEGALIZARE.-
Nr. 537/1947.-

Noi [illegible] Judecător şi în asistenţa dlui Primgrefier D.Bureţea ;

Văzând şi cererea înregistrată sub Nr. 537 din 24 Oct.1947 cum şi Extrasul din Registrul Stării Civile pentru morţi pe anul 1939 eliberat de Primăria Municipiului Cernăuţi, după care cere copii legalizate ;

Văzând şi disp.art.74 şi următorii din legea unificării actelor ;

D i s p u n e m :

Legalizarea copiilor dupe Extrasul din Registrul Stării Civile pentru morţi pe anul 1939 eliberat de Primăria Municipiului Cernăuţi, dare sunt identice cu originalul.-

Judecător,

Primgrefier:
D.Bureţea.

Proces verbal de legalizare după Extrasul din Registrul Stării Civile pentru morţi pe anul 1939 eliberat de primăria Municipiului Cernăuţi

www.cimec.ro

IV.

DRUMUL SPRE VEŞNICIE

www.cimec.ro

Camarazii voluntari purtând pe umeri sicriul cu trupul neinsufletit al lui Vasile Plăvan. Cernăuți, 25.ian.1939

www.cimec.ro

„La mormântul unui camarad (Vasile Plăvan)”

“Avocatul şi ziaristul Vasile Plăvan, întoarce lutului ce a fost a lutului, – iar veacului celui fără sfârşit un suflet nepătat. Dumnezeu Atotputernicul deie odihnă de rai acestui om care n-a avut parte decât de suferinţă în blânda-i trecere prin văile de resemnare ale vieţii. “(“Glasul Bucovinei”, nr.5535 din 26 ian.1939).

“Luni 23 ianuarie anul acesta a murit unul din cei mai cinstiţi şi mai iubiţi ziarişti bucovineni: VASILE PLĂVAN. După o suferinţă grea şi neiertătoare, dar înfruntată cu liniştea unui adevărat creştin, avocatul şi ziaristul Vasile Plăvan, întoarce lutului ce a fost a lutului, – iar veacului celui fără sfârşit un suflet nepătat. Dumnezeu Atotputernicul deie odihnă de rai acestui om care n-a avut parte decât de suferinţă în blânda-i trecere prin văile de resemnare ale vieţii.

Cine l-a cunoscut personal şi cine, mai ales, a colaborat cu el, nu-i va putea uita niciodată desinteresarea şi râvna pe care le punea în toate serviciile făcute societăţii şi Presei româneşti din Bucovina.

Anii de muncă prestată, zi de zi, în coloanele acestui Glas al Bucovinei, – ani grei ca povara unui munte pe sub care trebuie să răzbaţi cu condeiul muiat nu atât în cerneală, cât mai ales în suflet şi în sânge, sunt cea mai frumoasă moştenire pe care redactorul-şef Vasile Plăvan o lasă presei noastre provinciale.

Iar cinstea de care a dat întotdeauna dovadă, ca gazetar, ca avocat şi ca om, - cinste izvorâtă din adâncul sufletului său nobil şi neînduplecat în faţa obicinuitelor compromisuri, poate servi şi astăzi drept pildă tuturor câţi, schimbându-şi, după bătaia vântului cugetele şi simţirile, uită că bunul cel mai de preţ al ziaristului este caracterul.

La 49 de ani, când alţii culeg rodul trudnicelor veri şi primăveri, Vasile Plăvan moare cu zâmbetul celei mai senine resemnări pe buze. A debutat ca un oştean; fără a-i cere nimănui nimic pentru scutul şi spada

www.cimec.ro

purtate, cu destoinicie şi tăcere, prin zgomotul multelor lupte. Aşa i-a fost destinul. Dar Medalia Regelui Ferdinand I, cu spade pe panglică, Crucea Comemorativă de război şi Coroana României, pe care le-a binemeritat ca voluntar bucovinean în armata dezrobitoare a Neamului, îi vor fi destula recomandaţie pe calea cu vămi de negură şi uitare ce-l despart de noi, dar nu-l mai pot despărţi de poienele line unde odihnesc sufletele eroilor.

Vasile Plăvan lasă în urmă numai regrete. Duioşiei nemângâiate a " Boabelor de lacrimi" pe care le scria, simplu şi sincer, în amintirea altor prieteni, dispăruţi şi ei, i se adaugă, acum, lacrimile noastre. Trişti ne sunt paşii în urma sicriului care închide o inimă de aur şi mut ne e plânsul în faţa mormântului care ne desparte de cel mai drag camarad."

("Glasul Bucovinei", nr.5535 din 26 ian.1939)

Mormântul lui Vasile Plăvan de la Cernăuţi

www.cimec.ro

Idealistul Vasile Plăvan

Voluntarul de război, însăilătorul unei duioase linii, publicistul, ziaristul şi avocatul român bucovinean.

Fiu de sătean al plaiurilor Bucovinei, originar din comuna Cupca jud. Storojineţ, de unde au pornit, mânate de un imbold înalt spre spiritualitate şi desăvârşire pe calea cărturăriei şi a învăţăturii, atâtea destoinice elemente de cultură şi civilizaţie ce s-au afirmat cu o nedesminţită vrednicie în timpul activităţilor sociale, Vasile Plăvan.

Blând cu cei netrebnici, conciliant cu cei răi şi ignobili, blajin faţă de toţi hulitorii şi certătorii de profesie şi iertător faţă de toţi cari l-au nedreptăţit sau persecutat şi l-au jignit, Vasile Plăvan a fost întreaga lui viaţă un îmblinzit fanatic al idealului şi în acelaşi timp o nefericită victimă a credinţei lui sufleteşti că oamenii sînt mai buni decât se învederează în josnicia lor de toate zilele.

În jurnalistica bucovineană căreia el i-a închinat nu numai cel mai curat prinos de muncă şi de prestaţiune, dar însăşi întrega energie a anilor tinereţii sale, nobleţea de caracter a lui Vasile Plăvan a suferit cea mai cumplită şi nemeritată decepţie fiind răsplătit pentru munca şi jertfa lui mistuitoare cu cea mai reprobabilă ingratitudine.

Şi când valurile dezamăgite îi pustiau mai cumplit viaţa sufletească, când nemernicia omenească îi tulbura mai mult conştiinţa şi când eterna luptă pentru existenţă îi impunea eforturi şi sforţări din cele mai chinuitoare, singurul refugiu şi unicul razim moral Vasile Plăvan îl găsea în seninătatea idealurilor sale, pe care nici o forţă oricât de mare şi nici o murdărie oricât de profundă nu o putea nici atinge şi nici altera.

Cu aceste rare însuşiri morale, colaborate de o judecată cumpănită şi fără patimă şi cuprinse în imperativul de conştiinţă al datoriei şi al onoarei, Vasile Plăvan a fost un om întreg în numeroasele ipostaze profesionale ale sbuciumatei sale vieţi, epuizându-şi treptat resursele vigoarei, energiei şi a sănătăţii sale spre a fi doborât în cele din urmă de mistuitoarea suferinţă a trupului său, vlăguit de toată gama durerilor fizice şi sufleteşti.

www.cimec.ro

…Un cărturar de o puritate cristalină şi un patriot adânc însufleţit de comandamentul sacrificiului absolut pe altarul intereselor Neamului. Ofiţer, voluntar în războiul de întregire a Neamului, publicist şi ziarist, avocat şi funcţionar şi în special om de ideal şi de onoare.

Ziarist de vocaţie, entuziast şi idealist de distincţie morală, de bunătate şi necuprinsă omenie, Românul în a cărui suflet noţiunea de neam şi patrie concretizează o adevărată religie de viaţă, cetăţeanul conştiincios, muncitor şi de o pilduitoare modestie.

Purtând un neţărmurit tezaur de bogăţie sufletească în firea lui de o aristocratică nobleţă, sărac în bunuri materiale, lasă în urmă o luminoasă pârtie de virtute, un nume de o sfântă curăţenie şi un exemplu de un adevărat românism, elegant şi constructiv.

Fondator al breslei şi sindicatul ziariştilor din Bucovina.

(*Ziarul „Suceava", nr.20, din 27.ian.1939, din Cernăuţi*.)

Crucea de pe mormântul lui Vasile Plăvan de la Cernăuți

www.cimec.ro

„Înmormântarea regretatului ziarist Vasile Plăvan”

“Eri după amiază, la ora 2,30 a avut loc trista ceremonie a înmormântării regretatului ziarist Vasile Plăvan, fost redactor şef al ziarului nostrum.

La locuinţa defunctului, din strada Xenopol Nr.6, s-a oficiat un serviciu religios de către un sobor de preoţi, alcătuit din păr. protoereu Eugen Iancovschi, păr. Prelici, păr. Goraş, păr. Brenzan şi păr. Lăzărescu. Răspunsurile au fost date de corul studenţilor teologi.

Mult regretatul defunct fiind decorat cu medalia “Regele Ferdinand ! “cu spadă” pe panglică, onorurile au fost date de către un pluton din reg.4 Pionieri.

La trista ceremonie a asistat un numeros public, aducând ultimul omagiu ce a fost ziaristul de talent şi omul de bine, Vasile Plăvan.

În rândurile numeroasei asistenţe, alcătuită din membrii familiei, prieteni personali, ziarişti, magistraţi, avocaţi, etc. notăm pe d-nii: dr.Aurel Morariu, directorul ziarului „Glasul Bucovinei” , V.Bolocan, chestorul poliţiei, maior Turtureanu, D.Popesu şi Hrincu, magistraţi, Vasile Ungureanu, Octavian Scalat, Zizi Jemna, Zeno Nerbaz, Radu Lucan Herbaz, Radu Lucan şi Pontiuc, avocaţi, prof.univ.Grămadă, prof.univ.Coroamă, prof.C.Loghin, Traian Chelariu, Em.Cososchi, Ionel Teodorescu, C.Cehar-Racoviţă, Eugen Popovici, Ştefan Ioan, Buta Francisc, Haikas Maximilian, Traian Croitoru, Zenovia Ştefanovici, dr.Weinsstein, dr.Niederhoffer, Iulis Weber, Erast Carabăţ, dr.Kasner şi Jean Goldberg, ziarişti, Traian Snijec, director tehnci la „Glasul Bucovinei”, prof.Cărăuşu, păr.Bocancea Midrighi, avocat Dimitrof Butnar, director de serviciu la primăria municipiului, avocat Ropcean, Cojocaru, Ştefan Bidnei, căp.Rozmeteniuc, dir.Braha, dir.Silvestru Netea, dir.Noli Săveanu, Ştefaniu,, Aurel Sabin, Axente-Oprişanu, notar Burac, avocat Ionel Negură, etc…Apoi, o delegaţie a Societăţii voluntarilor români, cu Drapel, o delegaţie a meseriaşilor români etc.

www.cimec.ro

Cortegiul funebru a primit din strada Xenopol. În urma carului funebru urmau fiica şi îndurerata soţie a regretatului defunct, bătrânul său tată, fratele, cumnaţii şi cumnatele, precum şi ceilalţi membri ai familiei, după care s-a încolonat restul audienţei.

Cortegiul a străbătut străzile universităţii, I.G.Duca, piaţa Unirii şi Regina Maria, până la Catedrală, unde s-a oficiat slujba prohodului.

De la Catedrală, cortegiul s-a format din nou, trecând prin faţa „Glasului Bucovinei", unde întregul personal al redacţiei şi personalului tehnic au adus ultimul omagiu fostului lor colaborator. Apoi cortegiul a străbătut străzile până la cimitirul orăşenesc.

În faţa mormântului deschis, au vorbit păr. protoereu Iancovschi, în numele bisericii şi d-nii: dir. Silvestru Netea, în numele „Asociaţiei voluntarilor de război", Eugen Popovici, în numele Sindicatului şi breslei ziariştilor bucovineni, dr.Traian Chelariu în numele redacţiei ziarului „Glasul Bucovinei", A.Sabin, în numele Casei asigurărilor sociale, dr. Octavian Scalat, în numele Asociaţiei cooperatiste „Temelia" şi Ştefan Bidnei, în numele foştilor colegi de studii ai regretatului defunct.

Vorbitorii au omagiat rarele calităţi ale mult regretatului defunct, subliniind meritele pe care şi le-a câştigat pe timpul zbuciumatei sale vieţi.

Trista ceremonie a luat sfârşit la orele 18."

(*din caietul Ing. P.Ciobanu, după colecţia „Glasul Bucovinei" Nr.5536 din 27 ianuarie 1939 de la Bibl.Acad.Bucureşti*)

www.cimec.ro

Cortetegiul motuar, Piaţa Unirii, 25 ian. 1939

Înmormântarea lui Vasile Plăvan, Cernăuţi, 1939

www.cimec.ro

Voluntari bucovineni însoţind dricul cu rămăşiţele pământeşti ale lui Vasile Plăvan, Cernăuţi, 25 ian., 1939

Înmormântarea lui Vasile Plăvan, Cernăuţi, 25 ian., 1939

www.cimec.ro

Înmormântarea lui Vasile Plăvan, Cernăuţi, 25 ian., 1939

Cortegiul mortuar pornind din Piaţa Unirii, 25 ian. 1939

www.cimec.ro

Cortegiul funerar în faţa Facultăţii de Drept din Cernăuţi, 25 ian. 1939. Însemnat cu x tatăl Gheorghe Plăvan conducându-şi fiul

Spre cimitir, Cernăuţi, 25 ian. 1939

www.cimec.ro

Camarazii voluntari ducând sicriul lui Vasile Plăvan în 25 ian. 1939. În urma sicriului, fiica lui Georgeta în vârstă de 12 ani

La înmormântarea lui Vasile Plăvan. Soția Vanda alături de cei doi cumnați Eugen Vinagotschi și Traian Cărăuș (juriști), și vărul decedatului preotul Gh. Dușceac , precum și fiica lui V. Plăvan, Georgeta, împreună cu verișoara ei, Irinel

www.cimec.ro

Mormântul lui Vasile Plăvan de la Cernăuţi, 1992

www.cimec.ro

IV.

REFERINȚE CRITICE

www.cimec.ro

Vasile Plăvan, în tinereţe

www.cimec.ro

Vasile Plăvan

„Fiu de ţăran din Cupca, şcoala primară (4 clase) în sat iar cursul secundar la Liceul nr.3 de stat din Cernăuţi. După terminarea liceului studiază dreptul la Universitatea din Cernăuţi.

Orfan de mamă de mic copil a suferit mult în viaţă. Căldura şi dragostea de mamă n-a simţit-o niciodată fiindcă n-a cunoscut-o şi din această cauză, poate lucrarea sa „Boabe de lacrimi" are ceva din sufletul lui trist.

Într-o limbă neaoş moldovenească şi într-un stil clar şi concis, autorul acestor „boabe de lacrimi" li-a adunat „câteva fire culese pe … unde au putut răsări în urma muncii"...de ziarist şi redactor, într-o carte format de buzunar, redându-se unele scene din vremurile de bejenie ale ultimului război, a vieţii româneşti din Bucovina din timpul stăpânirii streine şi din zilele noastre.

În „Boabe de lacrimi" ni se înfăţişează un copil de la ţara care, trimis la şcoala din oraş, aici însă e luat în râs de ceilalţi conşcolari din pricină că nu este de aceeaşi origine cu ei, care sunt favorizaţi de împărăţie. Acest copil mersese în scurt timp pe mormântul mamei sale şi este aflat de paznicul cimitirului. Oricât de simplu s-ar părea conţinutul, autorul însă află cuvinte ca să ne înduioşeze şi să ne arate marea nostalgie după locurile copilăriei.

Schimbarea mediului a celui ce trăieşte la ţară, de multe ori are urmări ce se întipăresc adânc în suflet. Pe lângă aceasta, ni se arată şi încolţirea prea timpurie a preocupării viitorului.

Preludiul marilor prefaceri ce aveau să se înfăptuiască după marele măcel, n-a lăsat nepăsători pe bunii români care şi-au spus cuvântul prin glasul lui Delavrancea, Take Ionescu, Grigore Filipescu şi alţii, cerând intrarea în acţiune alături de Împătrita Înţelegere.

Autorul povestindu-ne astfel în „Per aspera! Toată zarva ce se făcea în acel timp de neutralitate, a prins icoana fidelă a vâltorii vieţii în asemenea împrejurări şi sub formă de memoriu sunt schiţate evenimentele din timpul războiului.

www.cimec.ro

Ţăranul român descris în „Două lumi” este potrivnic învăţăturilor şi nu crede pe cei care i-ar spune astfel de lucruri.

Foarte evocativ ne sunt descrise monumentele istorice de la „Valea Moldoviţei” pe unele dintre ele le află distruse de vreme şi de aceea pune multă jale în slovă, dar, „clopotele sună prelung destrămându-se printre munţi, trezind singurătăţile din somn. Pe valea Ciumârnei un ţăran cu ţapina pe umăr îşi ridică pălăria şi-şi face cruce”.

„Dionisie Mitrofanovici” ne apare ca un adevărat luminător al poporului îndemnându-şi sătenii să-şi trimită copiii la şcoală şi la instituţii mai înalte căci în felul acesta se poate ridica neamul. Şcolarii aflau totdeauna un sfat şi un Tudeum de la acest dascăl al adevărului.

În casa lui Dionisie Mitrofanovici de la Cupca se discutau acele probleme ce aveau să însufleţească pe luptătorii de mai târziu pentru înfăptuirea idealului naţional. „Ciocanul vremii” a nimicit însă casa aceasta şi uitarea îşi aşterne caviltioul peste locul acela.

Cu ocazia împlinirii a un sfert de veac de când primii elevi români de la Liceul 3 de stat din Cernăuţi au dat bacalaureatul, un grup dintre ei au au hotărât să sărbătorească acest fapt. Evenimentul a fost înălţător pentru cei prezenţi, evocându-se scene din vremea de liceu care nu se mai reîntoarce şi care, de aceea te învăluieşte în mantia melancoliei...

„După un sfert de veac”...noi nu mai suntem aceiaşi băieţi cu harţaguri sprinţare ci doar gătiţi cu fire argintii pe la tâmple”.

„A murit arcaşul”...cine nu l-a cunoscut pe Dumitru Străchinaru. Icoana fidelă a lui ne apare clar- tânărul acesta modest, neatins de porniri şi dorinţe meschine, mai mult tăcut, dar dârz în statornicia ideii sale, a lucrat neîntrerupt ziua şi noaptea, vara şi iarna la reînvierea şi organizarea arcaşilor din Bucovina. A trecut însă ca un vis frumos”

Cartea aceasta merită să fie citită, întrucât ne redă multe scene din viaţa românească bucovineană.

Limba de o frumuseţe rară şi stilul curat ne face să vedem din cititul primelor fraze, că avem de-a face cu un om care mânuieşte cu îndemânare pana.”

Semnează G.N.
Glasul Bucovinei, nr.4949 din 21.11.1936

www.cimec.ro

Vasile Plăvan – ziarist şi publicist, redactor la ziarul ,,Glasul Bucovinei" a publicat în ,,Calendarul Glasul Bucovinei".

În ,,Boabe de lacrimi" el închide cele mai frumoase articole de ziar caracteristice prin căldura şi sinceritatea stilului.

(,,*Gazeta Bucovinenilor", nr. 46 din 15. 01. 1933 pag. 2*)

A publicat ,,Cele dintâi împroprietăriri în Bucovina – Sf. Ilie, Rarancea, Calafindeşti, Prisăcăreni.

(*Calendarul ,,Glasul Bucovinei" pe anul 1923-Cernăuţi, pag. 59-69*)

Împroprietăririle din Bucovina, Mihova, Gura Humorului, Crasna, Rădăuţi, Berhomet, Selectiu.

(Calendarul ,,Glasul Bucovinei" pe anul 1924, Cernăuţi, pag. 41-49)

A doua reformă agrară în Bucovina. ,,Şcolile de meserii şi negoţ"

(Calendarul *,,Glasul Bucovinei" pe anul 1925. Cernăuţi, pag. 138 - 140).*

www.cimec.ro

Vasile Plăvan la Cernăuți în 1935

www.cimec.ro

“Un Slavici de Bucovina”

Indiferent dacă este o restituire cu greutate sau o completare de întreg cultural prin alăturarea tuturor producţiilor exprimate, „**Boabe de lacrimi**“ de Vasile Plăvan îngăduie o discuţie obligatorie (care, însă, nu se face la noi) în materie de istoriografie literară şi de acces la documentul originar. Căci, de fapt, deşi acesta este un „caz“ de scriitor uitat şi cu operă risipită din ignoranţă, nepăsare ori rea-voinţă, „**canonul semi-uitării**“ pare ca s-a impus într-un mod şocant în această literatură care nu-i capabilă nici până astăzi să aibă măcar un singur autor cu ediţie de „opere complete“ aşa cum pretutindeni în societăţile aşezate este normă nediscutabilă. Arareori doar câte un spirit scormonitor ori sentimental reciteşte cărţi vechi ce abia dacă se mai ţin în cotoare sau răsfoieşte ziare şi reviste din vremuri parcă antice şi mai descoperă câte un nume, câte o creaţie fără „cotă“ ori idei rămase fără descendenţi; şi se miră. Acum, „restituirea“ nu apare întâmplător ci îi aparţine Marianei Gurza care, fiindu-i „rudenie“, ilustrează „**tipologia urmaşului veghetor**“, rară şi ea la noi, unde uitarea şi risipa au devenit regulă de fier şi atitudinea cea mai răspândită. La drept vorbind, Vasile Plăvan merită o ediţie nouă şi poate că în viitor chiar şi o ediţie integrală dacă năzuinţa de a nu-i lăsa numele să revină în penumbră de unde iese acum, se va însoţi şi de un efort bibliografic nu de tot mărunt. Dar va fi nevoie de căutări în revistele bucovinene de acum aproape un veac şi poate, dacă va interveni şi norocul, de investigaţii lungi şi anevoioase în arhive unde adeseori trebuie căutat acul în carul cu fân.

„**Boabe de lacrimi**“ confirmă un „autor de epocă“. Proza lui este în chip izbitor sămănătoristă, eticistă şi „iorghistă“, arătându-ne un fel de Slavici de Bucovina însă mai degrabă un Slavici de „Popa Tanda“ decât cel din americanismul „Morii cu Noroc“. Această constatare se impune. Însă perspectiva curentă ce dispreţuieşte astfel de producţii sub cuvânt că ar fi „primitive“ şi ilustrând un ţărănism înapoiat trebuie înlăturată. Origina ei este, însă, surprinzătoare căci deşi aşezat în categoria „dosarelor clasate“, semănătorismul nu cunoaşte până astăzi chiar decât examinări ideologice şi contestaţii doctrinare (ce vor trebui şi ele explicate cândva) şi nici o analiză

www.cimec.ro

de perspective estetice şi de integrări în evoluţii de ansamblu. Cine se va încerca în această materie va întâlni, totuşi, realităţi neobişnuite de unde s-ar putea să rezulte altfel de legături cu producţiunile anterioare sau cu cele ce i-au urmat căci „sămănătorismul“ se va înţelege cu vremea drept o viziune antropologică, a omului pur şi a „bunului sălbatic“, anticipând un fel de ecologie care astăzi dacă ar fi cunoscută ar avea adepţi şi susţinători. Scenele etnografice fără cine ştie ce însemnătate estetică, invocate frecvent în felul argumentelor de scăzământ, nu sunt însă înţelese cu lărgime şi bineînţeles că se greşeşte.

Esteticeşte, acestea sunt mai degrabă scheme de pictură settecentescă, traducând o viziune de **Fragonard de sat** ce pictează viconţi în iţari şi momente de calendar al unei realităţi stilizate şi epurate de incidental prin reducerea la canonic. Acelaşi utopism de umanitate idealizată apare şi aici, deşi materia este diferită. „Se făcea că Radu se întorcea din ţarină pe cărări umbrite de spice de săcară îndoite. Amurgul se lăsase peste sat. Holdele erau trecute de pieptul omului. Bătute alintat de zefir, se legănau încet într-un susur molcom. Cârduri de vite veneau de la păşune, mugind prelung ca să spargă tăcerea satului. Dintre ogoarele încărcate de roadă se desprindea, ca un farmec sfânt, doina ciobanului care şi-a pierdut turma. O cânta din fluer flăcăul Toader Caprarul care se întorcea de la lucru cu carul cu boi. Cum în tot satul nu se găsea flăcău care să cânte doina ciobanului cu şartul lui Toader Caprarul, bătrâni şi tineri se topeau în admiraţie pentru flăcăul acesta care tălmăcea cu foc jalea acestui cântec apucat din bătrâni. Valurile doinei pline de alean se revărsau peste sat şi fetele se adunau botei şi rămâneau în loc prăpădite ca să asculte cu ochii în lacrimi glasul fluerului. La rădăcina tufanilor din pădurici, licuricii îşi îmbiau lumina miraculoasă, podoabă cerească prinsă pe hlamida violetă a amurgului. Era atâta voe bună în sat şi atâta mulţumire…“

Dar prozatorul nu era un „sămănatorist“ iar adaosurile faţă de „sămănătorismul“ clasic, de altminteri până astăzi rău înţeles şi condamnat în doctrină fără nici măcar o idee de examen în sfera valorilor estetice, există şi au importanţa lor. Întâiul ar fi stratul de atitudini cu străvechime şi invocând reminiscenţe de arhaicitate ce nu sunt nici simplificări şi nici desen decorativ fără conţinut. O reverie a sufletelor candide se observă adeseori iar semnele originarului apar din toate părţile şi se impun. Secera totemică, satul mitic, „soroacele“, ursita, mulţimea de superstiţii, de frici

www.cimec.ro

parcă de om din neolitic şi de reacţii codificate se includ aici dar în felul unui „**sadovenism congenital**“ al literaturii române care în alte părţi s-a dezvoltat în creaţie indigenistă şi în „realism magic“ sud-american iar la noi este socotit „înapoiere„. Prozatorul nu înaintează însă în această direcţie. El picură în substanţa lui afectivă multă doctrină şi element de tradiţie regională cultivată într-un chip aproape secret, ca şi cum ar constitui „cărţile sacre“.

„Eminescianitatea“ se impune ca atitudine şi se confirmă până şi în evocările „drumului de fier“ văzut deopotrivă în felul „Doinei“ dar şi al lui Sadoveanu, ca un agent coroziv al alienării şi al „sfârşitului poveştii“.

Însă „eminescian“ este şi presentimentul dramei colective, descrierea „încercărilor“ ce cuprind un popor care parcă a traversat deşertul simbolic dar nu s-a ridicat încă mai sus de „blestemul sub-istoriei“. Acesta este regimul de „**supus austriac**“, o invenţie modernă ce pune laolaltă într-o mixtură de neînţeles atât pe „cives“ cât şi pe „foederatus“, pe **cetăţean şi pe barbar**. Observaţiile au, în această temă, ceva implacabil deşi se aşează până azi într-o linie de sursologie eretică, mai cu seamă atunci când se invocă „măsurile sistematice pentru stârpirea elementului românesc“ şi, prin aceasta, o „paganizare“ înţeleasă astăzi mai bine când tradiţia „amestecului“ pare a triumfa. De altminteri, „**babelismul**“ de imperiu în amurg se întrevede pretutindeni, acesta fiind, de fapt, „cernăuţismul“ elogiat de unii apologeţi recenţi, prea de tot ignoranţi în materie însă predispuşi a face agitaţie şi prozelitism pentru un „muticulturalism“ neconţinutistic.

Accentul acestei literaturi este eticist şi doctrinar, cultivând un rousseauism etnic izbitor. Dar şi aici pătrund scene din tablourile de viaţă cotidiană, litografii şi decor. Câteva din aceste creaţii cu gen indistinct, unde memorialistica se alătură cu proza etnografică, sunt memorabile nu atât prin forţa de a evoca portretistic ci prin document de viaţă istorică şi prin atitudinea ce defineşte rostul omului în univers. „Modelul“ şi „exemplul“ sunt aici capitale şi constituie, mai cu seamă prin mica bijuterie eticistă „Dionisie Mitrofanovici“, punctul cel mai înalt al creaţiei acestui autor de „portrete morale“ şi de apologuri de uz didactic, mai degrabă însă apte a fi citite „în prispa bisericii“.

În fond, Vasile Plăvan era un cărturar de speţă practică, în tradiţie bucovineană unde ştiinţa de carte nu a condus la un gen contemplativ. Era, deopotrivă, un om citit (evoca între altele pe Carlyle, al cărui messianism al

www.cimec.ro

„omului mare“ presimţit şi de Alexandru Haşdeu, îi va fi plăcut) şi „cu formula vie“, având înţelegere a vieţii, pătrunzător. Iar dacă i s-ar fi îngăduit să se exprime cu lărgime şi în etape lungi, poate că ar fi devenit şi un scriitor ce contează căci avea un talent simţit printre rânduri, între altele şi prin aceste pagini de linişte buzzatiană, de felul celor din „Deşertul Tatarilor“. „Cum păşeam pe drum, un cântec frumos a-nfiorat tăcerea serii ce se lăsase de-abinelea. Cântecul venea din sus, dinspre ţarină, şi se desluşea din ce în ce mai bine. Era atâta duioşie în el, atât alean stingher, că m-am oprit locului să-l ascult. Se cunoştea că nu era cântec românesc. Rusoaice veneau cu sapa de-a umăru de la praşilă. Un ciopor de fete se desfăşurase de-acurmezişul drumului şi se mişcă alene cântând în două voci, prin mijlocul satului. Eşiau femeile la porţi de ascultau împietrite acel cântec de jale.

Cântecul de mult se pierduse în vale ci eu tot stam pe loc ascultând melodia ce-mi rămase în auz. Şi multă vreme m-a urmărit acea vrajă a cântecului de stepă. Se născuse în pustiul stepei, căci trăgănările lui prelungi şi stridente aminteau imensitatea stepii cu monotonia obositoare. Acolo pe stepă, în cântece de acestea îşi varsă amarul inimii cazacii. Şi cum vremurile au urzit ca straja Moldovei de la Nistru să dea până la Prut, lăsând cu nestânsă durere o parte din hotar în sama străinului, acesta hâlpav s-a sforţat să dea cu sila acelui colţ de Moldovă tiparul său, felul de viaţă al său.

Dar duhul acelora cari dorm somnul de veci în acel pământ, s-a împotrivit opintirilor duşmanului. Şi cu toate că acesta a gospodărit, după năravul său, un veac şi mai bine între Prut şi Nistru, nimic nu l-a ispitit pe Moldovean să-şi schimbe datinile. Moldoveanul legat de glie a rămas acelaş. Cântecul său de jale nu l-a dat pe cântecele ruseşti.

De departe, din fundurile Ucrainei, luna îşi arăta discul roşu, învăluind în taină satul. La tabăra de lângă cetate soldaţii dorm în jurul vetrelor de foc. De undeva se desprinde o doină oltenească, zisă din caval. Nimic nu se mişcă, drumurile sunt pustii, doar vre-un câine latră din cand în când. Pe coama cetăţii Tighina, mândru, cu arma la umăr, păşeşte soldatul român: straja Moldovei e iar la Nistru!“

ARTUR SILVESTRI

(Postfaţă la vol.”BOABE DE LACRIMI” de Vasile Plăvan, ediţie îngrijită de Mariana Gurza, ed.Carpathia Press, 2007)

www.cimec.ro

Vasile Plăvan, gazetar, şi publicist bucovinean

Vasile Plăvan s-a născut la 24 noiembrie 1889 în comuna Cupca, judeţul Storojineţ într-o familie de ţărani. Învaţă primele 4 clase primare la şcoala din satul natal. Rămâne de timpuriu orfan de mamă; nu va cunoaşte niciodată dragostea maternă, va creşte şi va trăi numai printre străini. Urmează cursul secundar la Liceul Nr. 3 de stat din Cernăuţi şi trece bacalaureatul în anul 1910, după care se înscrie la Facultatea de drept.

O adolescenţă tristă, austeră, evoluând sub imperativul datoriei, al devoţiunii şi al sobrietăţii îşi va spune cuvântul toată viaţa.

Rodul educaţiei primite în şcoli, precum şi acela al lecturii care-l pasiona, au contribuit la plămădirea celui mai puur ideal care îi anima pe românii de pretutindeni în prejma primului război mondial.

Evenimentele ce se profilau la orizont îl determină să treacă în anul 1914 graniţa în Vechiul Regat. Fiind nevoit să se întreţină singur, devine slujbaş la căile ferate.

Anul 1916 îl surprinde ca elev al Şcolii Militare de Infanterie din Botoşani. Ca sublocotenent de rezervă, făcând parte din regimentele 10 Vânători, apoi 2 Alba Iulia, participă la războiul pentru întregirea Neamului, fiind decorat cu ,,Medalia Ferdinand I", ordinul ,,Coroana României", ,,Crucea Comemorativă de război", etc.

A făcut parte până la moarte din ,,Asociaţia voluntarilor bucovineni".

La 1 dec. 1921 demisionează din calea ferată şi intră în gazetărie.Îşi ia licenţa în drept la Cernăuţi în anul 1923, iar în 1924 se căsătoreşte cu Vanda născută Scholz, având naş pe profesorul Ion Nistor.

Vreme de 13 ani, din 1926 şi până în 1939, Vasile Plăvan este redactor şi redactor şef la cotidianul ,,Glasul Bucovinei" din Cernăuţi. Anii de muncă prestată zi şi noapte la acest ziar sunt cea mai frumoasă moştenire pe care el a lăsat-o presei româneşti din Bucovina. Munca aceasta asiduă însă i-a şubrezit sănătatea, având o constituţie fizică firavă şi, în cele din urmă, îi provoacă o gravă boală şi un sfârşit prematur.

www.cimec.ro

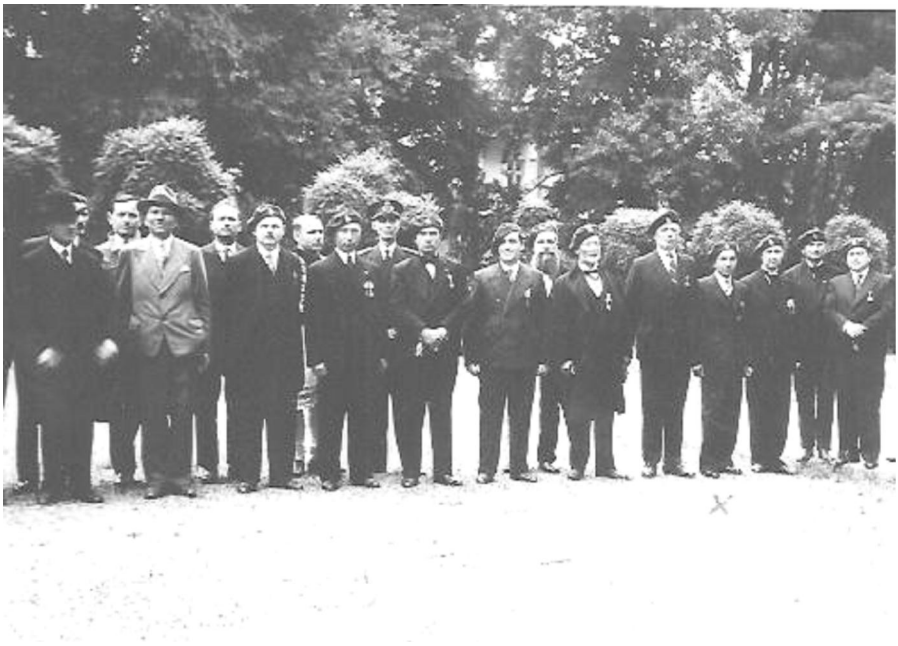

Voluntari bucovineni la Cernăuţi în 8 iulie 1934
*(Vasile Plăvan însemnat cu **X**)*

În această perioadă interbelică, Vasile Plăvan a mai fost: avocat la Casa de asigurări sociale şi la sucursala Băncii Naţionale din Cernăuţi, membru al Baroului avocaţilor din Bucovina (din 1928), profesor de Legislaţie la Cursul profesional pentru ucenici (1935-1936), redactor la ziarul ,,Voluntarul bucovinean".

www.cimec.ro

*Vasile Plăvan împreună cu camarazii voluntari la Putna, in 1934 (Vasile Plăvan însemnat cu **X**)*

Voluntarii bucovineni şi ţăranii bucovineni la Mănăstirea Putna comemorând 430 de ani de la moartea lui Ştefan cel Mare. Lângă colivă în stânga şezând Vasile Plăvan

www.cimec.ro

Putna la comemorarea a 430 de ani de la moartea lui Ştefan cel Mare, 1934

În 1934 participă la manifestările şi marea aniversare a Mănăstirii Putna, iar în 1935 ia parte la aniversarea de 25 de ani de la bacalaureat, cu care mai ţin cuvântări o serie de personalităţi bucovinene.

Vasile Plăvan a fost fondator al breslei şi sindicatului ziariştilor din Bucovina. Ca publicist, a scris numeroase articole de-a lungul anilor şi în ,,Calendarul Glasul Bucovinei", referindu-se mai ales la viaţa ţăranilor, la reforma agrară, la împroprietăriri, la meserii şi comerţ. În cărticica intitulată ,,Boabe de lacrimi", dedicată soţiei lui, întâlnim pagini autobiografice şi amintiri ale vremurilor de bejenie din primul război mondial, precum şi ale vieţii româneşti din Bucovina dinainte şi după Marea Unire.

Limba frumoasă şi stilul curat al acestor scrieri dovedesc o deosebită înclinaţie şi îndemânare a condeiului său.

www.cimec.ro

Vasile Plăvan a murit la vârsta de 49 de ani, în 23 ianuarie 1939, în urma unei grele suferinţe care a durat opt ani. Înmormântarea a avut loc la cimitirul oraşului Cernăuţi în 25 ianuarie. Onorurile militare au fost date de către un pluton din Regimentul 4 Pionieri, iar carul funebru a fost escortat de voluntari bucovineni.

La trista ceremonie a asistat un numeros public, aducând ultimul omagiu celui dispărut. Cortegiul funebru alcătuit din membrii familiei decedatului, prieteni personali, ziarişti, magistraţi, avocaţi, personalităţi ale vieţii publice bucovinene, pornind din str. Xenopol, a străbătut străzile: Universităţii, I. G. Duca, piaţa Unirii şi Regina Maria, până la Catedrală, unde s-a oficiat slujba prohodului.

De la Catedrală, cortegiul s-a îndreptat spre Cimitirul orăşenesc, trecând prin faţa „Glasului Bucovinei", unde întregul personal al ziarului a adus ultimul omagiu fostului colaborator. În faţa mormântului deschis, au cuvântat mai multe personalităţi, printre care: protoereu Iancovschi, director Silvestru Netea în numele „Asociaţiei voluntarilor de război", Eugen Popovici în numele Sindicatului ziariştilor bucovineni, dr. Traian Chelariu din partea ziarului „Glasului Bucovinei", dr. Zeno Herbay în numele baroului, A. Sabin în numele Casei asigurărilor sociale, Ştefan Bidnei în numele colegilor de studii şi mulţi-mulţi alţii, omagiind rarele calităţi ale regretatului defunct.

Vasile Plăvan a fost un ziarist de vocaţie, un entuziast şi un idealist de o aristocratică nobleţe sufletească, de distincţie morală, de bunătate şi necuprinsă omenie.

A fost un om integru cu o judecată cumpănită, fără patimi, stăpânit de imperativul conştiinţei, al datoriei şi al onoarei. Conciliant şi blajin, sărac în bunuri materiale, el a lăsat în urmă o luminoasă pildă de virtute, un nume de o rară puritate şi un exemplu de adevărat românism.

Mormântul lui Vasile Plăvan părăsit vreme de o jumătate de veac, are din nou astăzi o cruce la căpătâi.

Georgeta Plăvan Ştefănescu *– fiica lui Vasile Plăvan*

www.cimec.ro

Georgeta Plăvan Ştefănescu – fiica lui Vasile Plăvan cu tatăl său la Cernăuţi în 1934

www.cimec.ro

Vasile Plăvan
(24 noiembrie 1889 – 23 ianuarie 1939)

Scriu despre un om cât o … Epocă Istorică. Un om cât sufletul neamului meu. O epocă în care se prelungeşte viaţa mea, un şir lung de mătănii…Undeva, înapoi, ca o verigă dintr-un lanţ care merge în adâncul unei fântâni.

Vasile Plăvan s-a născut la 24 noiembrie 1889, în comuna Cupca, judeţul Storojineţ, într-o familie de ţărani înstăriţi. Avocat, gazetar şi publicist a fost un entuziast şi un idealist de o aristocratică nobleţe sufletească, de distincţie morală, de bunătate şi necuprinsă omenie.

Un tânăr ager, de o statură potrivită, cu alură nobilă, având ochii calzi, migdalaţi. O mustăcioară elegantă, care îi sporea farmecul.

„*Blând cu cei netrebnici, conciliant cu cei răi şi ignobili, blajin faţă de toţi hulitorii şi certătorii de profesie şi iertător faţă de toţi cari l-au nedreptăţit sau persecutat şi l-au jignit, Vasile Plăvan a fost întreaga lui viaţă un îmblînzit fanatic al idealului şi în acelaşi timp o nefericită victimă a credinţei lui sufleteşti că oamenii sînt mai buni decât se învederează în josnicia lor de toate zilele.***”**

(Ziarul „Suceava”, nr.20, din 27.ian.1939, din Cernăuţi)

La 49 da ani s-a stins, lăsând în urma o luminoasă pilda de virtute, un nume de o rară puritate şi un exemplu de adevărat românism.

S-a vorbit mult despre dezrădăcinare, despre suferinţă şi lacrimile tăcute ale celor ce şi-au lăsat în urma vatra strămoşească, căutând în zadar „***mlădiţe de săcară***”.

Nu putem uita, nu avem voie să ne uităm rădăcinile. Trecutul revine, ne urmăreşte, ne aminteşte de cei care şi-au lăsat „cuvântul” din dragoste pentru neam, în lupta pentru păstrarea identităţii noastre româneşti.

Vasile Plavan a iubit mult ţăranul român. Nu a uitat niciodată de unde plecase. Nu şi-a uitat imaşul şi toloaca. A ştiut să fie prezent, printre ţărani, printre elitele vremii, la fiecare eveniment.

www.cimec.ro

În cartea sa „Boabe de lacrimi”, include cele mai frumoase articole din ziar caracteristice prin căldura şi sinceritatea stilului.

A publicat „Cele dintâi împroprietăriri în Bucovina”- Sf. Ilie, Rarancea, Calafindeşti, Prisăcăreni. (***Calendarul „Glasul Bucovinei” pe anul 1923-Cernăuţi-pag.59-69***)

A scris despre împroprietăririle din Bucovina, Mihova, Gura Humorului, Crasna, Rădăuţi, Berhomet, Selectiu.

(*Calendarul „Glasul Bucovinei” pe anul 1924, Cernăuţi, pag.41-*49). Vasile Plăvan a fost preocupat de a doua reformă agrară în Bucovina şi ”Şcoalele de meserii şi de negoţ”

(*Calendarul „Glasul Bucovinei” pe anul 1925, Cernăuţi, pag.138-140)*

Cei dezrădăcinaţi, au găsit doar, boabe, „*boabe de lacrimi*”, răzleţite într-o lume, poate rău întocmită, de noi, de sisteme bolnave, de mentalităţi otrăvite.

Aşa a rămas şi *Bucovina*, „*o lacrimă*” a neamului românesc, „o lacrimă” pe care o ţin strâns în pumnu-mi de copil, ca să-i simt mângâierea. „*Ţara Fagilor*”, locul mirific al cărturarilor al frumuseţii pure, a creştinismului înălţător.

Citind cele scrise de unchiul meu Vasile Plăvan, după atâţia ani, am ajuns să cred, că acele „bobiţe”, acel plâns, mi-a urmărit existenţa mea, a părinţilor mei.

Dacă Vasile Plăvan îşi găsea „săcara” înverzită, destinul familiei ar fi fost altul.

Şi noi cei pribegi, am fost ca „nucul cel fraged” scos din rădăcină.

Istoria ne-a aruncat, ca pe nişte străini, devenind venetici în ţara noastră.

„*Dar când scoţi din rădăcini nucul fraged şi-l muţi în alt loc, la început el îşi păstrează în sălaşul său proaspăt verdeaţa sănătoasă a vieţii. Gospodarul care se razimă pe această spoială de gând şi nu grijeşte la vreme de pomul cu rădăcinile însângerate, bagă de seamă după un timp cum frunzele nucului se lasă în jos triste, îngălbenesc şi apoi cad la pământ. Cu mâhnire vede că tulpina nucului închirceşte şi prinde a se usca, se încredinţează că pomul nu s-a prins, rădăcinile bolnave şi necăutate la timp neavând puterea de a suge din mana pământului binecuvântarea vieţii.” Scria Vasile Plăvan.*

www.cimec.ro

Asemenea nucului fraged mutat, mulţi nu şi-au putut găsi locul. Am rămas mereu în căutarea "sevei pământului strămoşesc" . Soarta sau voia Domnului ?

Iată de ce am considerat că este bine să conturez imaginea omului Vasile Plăvan, prin texte vechi, completându-i portretul.

"*În cursul celor 13 ani de muncă în redacţia ziarului "Glasul Bucovinei" am stăruit pentru întărirea elementului de baştină aici în Bucovina, pe temeiul credinţei străbune în Dumnezeu, în cinste, corectitudine şi mai ales în jertfă neprecupeţită pentru interesele superioare ale Statului. M-am încredinţat că meşteşugul scisului zilnic mistuieşte puterile omului mai mult decât alte îndeletniciri*"

(Vasile Plăvan-Boabe de lacrimi, 1936)

*Familia Plăvan Ştefănescu **la** Constanţa 1935*

www.cimec.ro

Vasile Plăvan cu Prof. Marmeliuc şi camarazii voluntari la Cernăuţi 1930

www.cimec.ro

120 de ani de la naşterea lui Vasile Plăvan, 24 noiembrie 1889

Vasilica Grigoraş

Stăpânirea habsburgică din Bucovina avea propriile interese, cu totul altele decât cele pentru binele şi propăşirea românilor. Acţiona printr-o masivă colonizare cu populaţii neromâneşti, scopul final fiind distrugerea caracterului românesc al acelui teritoriu.

La această grea povară a populaţiei româneşti din dulcea Bucovină, se adăuga şi faptul că teritoriul său fusese teatru de război între trupele ruseşti şi cele ale puterilor centrale. Astfel după Marea Unire din 1918, situaţia populaţiei era dintre cele mai grele. Locuitorii satelor trăiau în mizerie, iar intelectualii bucovineni erau împrăştiaţi în toate părţile.

„*În Cernăuţi şi în Bucovina au rămas (în 1918) numai foarte puţini intelectuali români şi asupra lor a căzut toată greutatea acestor zile istorice*" consemna Constantin Loghin în anul 1943.

Lumea de azi este preocupată de griji de alt ordin decât a-şi consfinţi înaintaşii şi se apleacă doar accidental şi episodic asupra cinstirii acestora. De prea puţine ori se vorbeşte despre adevăraţii bărbaţi ai neamului, şi asta doar cu ocazia unor evenimente: aniversări, comemorări etc.

Noi, cei de astăzi suntem vlăstare, mlădiţe ale acelor rădăcini „*dezrădăcinate*", care au trudit şi sângerat şi este de datoria noastră să facem corecţiile şi restituirile cuvenite. Cred că este timpul să ne construim o „*Arcă a lui Noe*" şi să salvăm ce se mai poate salva din tezaurul românesc istoric, cultural, spiritual.

Unul dintre marii bărbaţi români care a trăit şi activat în Bucovina la sfârşit de secol 19 şi începutul secolului 20 a fost avocatul, publicistul şi gazetarul Vasile Plăvan.

A văzut lumina zilei la 24 noiembrie 1889, în comuna Cupca, judeţul Storojineţ, într-o familie de ţărani înstăriţi.

Iubita sa mamă l-a crescut în evlavia neamului românesc, în spiritul unor idei şi crezuri clare, concentrate pe respectarea şi revendicarea drepturilor naturale ale românilor.

www.cimec.ro

A avut o educaţie aleasă. După primele patru clase primare din comuna natală, a frecventat cursurile secundare la Liceul nr. 3 de stat din Cernăuţi, apoi a studiat dreptul la Universitatea din Cernăuţi, formaţie care răspundea pe deplin dorinţei şi voinţei sale de adevăr, dreptate, justiţie.

Figura lui Vasile Plăvan, ocupă un loc important în viaţa şi societatea Bucovinei. Nu a fost doar martor la ceea ce se întâmpla în Bucovina vremii sale, ci un participant activ la viaţa socială. Privind în adâncul sufletului său, Vasile Plăvan a văzut revolta românilor bucovineni împotriva stării de suferinţă, umilinţă şi defăimare şi a descoperit dorinţa de a lupta pentru binele acestora.

Nu a plecat fruntea în faţa celui viclean, nu s-a îngrozit de ameniţările celor care-şi hrăneau lăcomia din măruntaiele scumpei patrii şi scurgeau măduva ţării adunând toate veniturile ei fără a face vreo îmbunătăţire a stării populaţiei.

Având un orizont larg de înţelegere a contextului istoric, Plăvan, alături de mari intelectuali români au refuzat să fie supuşi unui regim politic străin, militând şi acţionând pentru unitatea românilor şi unirea cu patria mamă.

Era convins că astfel vor slăbi şi pieri deşărtăciunile ca negura nopţii, împrăştiată de soarele dreptăţii. Considera că românii au trăit destul în obedienţă, în privare de drepturi, că îndeajuns au fost blasfemiate aşezămintele cele mai sfinte, îndestul s-a împlântat mâna în sânge nevinovat, îndestul românii au fost adăpaţi cu lacrimi.

Format în atmosfera tumultoasă a luptelor de idei care-i confruntau pe românii din Bucovina cu monarhia austro-ungară a fost promotorul eroismului şi patriotismului curat. În opinia sa, patria nu este pământul în care trăim din întâmplare, ci e pământul plămădit cu sângele şi întărit cu oasele înaintaşilor care au vorbit aceeaşi limbă, care au avut aceleaşi doruri, aceleaşi suferinţe, aceleaşi aspiraţii.

Şi mai ştia că pentru dăinuirea unui neam este nevoie, mai întâi de toate de păstrarea credinţei strămoşeşti, sfânta cuminicătură a sufletelor, calda rugăciune a celor care au fost şi nu mai sunt decât ţărână şi oase. În cugetul curat al lui Vasile Plăvan şi al celorlalţi intelectuali bucovineni ai vremii a fost lupta sfântă, închinată sorţii copiilor, nepoţilor şi strănepoţilor.

Dedicându-şi întreaga viaţă activităţii de propăşire a naţiuni şi unirii, a insistat obsedant pe ceea ce era esenţial pentru toţi românii din

www.cimec.ro

Bucovina, pe ceea ce însemna împlinirea unui ideal colectiv. Vasile Plăvan a fost o „vioară" importantă în „orchestra„ revenirii Bucovinei la vatra străbună.

Vasile Plăvan şi-a ales ca armă de luptă condeiul, pe care l-a mânuit cu har, pricepere şi dăruire ca redactor şi redactor şef al ziarului „*Glasul Bucovinei*" (1926-1939), la „*Voluntarul Bucovinean*" şi colaborator la mai multe periodice ale vremii. Şi-a exprimat opiniile, ideile în mod clar, sub cea mai potrivită formă pentru a fi receptate de cât mai mulţi români. Ceea ce a scris avea ecou în conştiinţa contemporanilor săi şi-i mobiliza pentru a se alătura cauzei comune.

În paginile revistelor şi ziarelor la care a publicat, a scris despre obiceiurile, datinile şi portul românilor, despre cântecele şi doinele care întreţineau flacăra vie a românismului.

A scris despre ocupaţiile lor: creşterea animalelor, albinăritul, grădinăritul, cultura cerealelor, despre împroprietăriri, reforma agrară, dar cel mai mult a scris despre viaţa dură şi nedreaptă a ţăranilor români neaoşi.

A scris despre locurile sfinte şi binecuvântate de Dumnezeu din Bucovina, înălţătoare lăcaşuri ortodoxe româneşti.

A scris despre rolul intelectualilor în viaţa bucovinenilor. Cu mare drag povesteşte despre învăţătorul Dionisie Mitrofanovici, „*luminător sătesc*", despre copiii şi tinerii satelor, care, deşi sfâşiaţi de dorul de părinţi şi leagănul copilăriei, au plecat la şcoli în oraşele Cernăuţi, Suceava, Rădăuţi şi au ajuns oameni învăţaţi, instruiţi şi educaţi în iubire de neam.

A scris despre ziarul „*Glasul Bucovinei*", pe care-l considera „*îndrumătorul prevăzător al vieţii publice din Bucovina*". A făcut referiri la înnoirile pe plan cultural, economic, financiar, bisericesc şi politic realizate la "*îndemnul oamenilor cugetători cu serioasă pregătire ştiinţifică adunaţi în jurul ziarului Glasul Bucovinei*" – V. Plăvan, Boabe de lacrimi, 1936.

Dar cel mai mult a scris despre dezrădăcinare, despre suferinţa şi lacrimile tăcute ale celor ce şi-au lăsat în urmă vatra şi toloaca, căutând în zadar „*mlădiţe de săcară*", scene din vremurile de bejenie ale ultimului război trăit, a vieţii româneşti din Bucovina din timpul stăpânirii străine.

„*În cursul celor 13 ani de muncă în redacţia ziarului „Glasul Bucovinei"am stăruit pentru întărirea elementului de baştină aici în Bucovina, pe temeiul credinţei străbune în Dumnezeu, în cinste,*

www.cimec.ro

corectitudine şi mai ales în jertfă neprecupeţită pentru interesele superioare ale Statului. M-am încredinţat că meşteşugul scrisului zilnic mistueşte puterile omului mai mult decât alte îndeletniciri." – V. Plăvan, Boabe de lacrimi, 1936

Având un condei iscusit şi ascuţit, prezentând trivialitatea vieţii în condiţiile revărsării „puhoaielelor" străine care au subjugat şi oprimat populaţia românească a stârnit ura şi duşmănia celor care nu vroiau binele ţării. A suportat rigori şi umiliri, a înfruntat suferinţa pentru împlinirea idealului. "*Avocatul şi ziaristul Vasile Plăvan, întoarce lutului ce a fost a lutului, – iar veacului celui fără sfârşit un suflet nepătat. Dumnezeu Atotputernicul deie odihnă de rai acestui om care n-a avut parte decât de suferinţă în blânda-i trecere prin văile de resemnare ale vieţii*" – Glasul Bucovinei, nr.5535 din 26 ian.1939

Deşi a fost un neobosit şi vehement luptător pentru binele românilor din Bucovina, era un bărbat generos şi prietenos: „*Blând cu cei netrebnici, conciliant cu cei răi şi ignobili, blajin faţă de toţi hulitorii şi certătorii de profesie şi iertător faţă de toţi cari l-au nedreptăţit sau persecutat şi l-au jignit, Vasile Plăvan a fost întrega lui viaţă un îmblînzit fanatic al idealului şi în acelaşi timp o nefericită victimă a credinţei lui sufleteşti că oamenii sînt mai buni decât se învederează în josnicia lor de toate zilele.*" – Ziarul „Suceava", nr. 20, din 27.ian.1939, din Cernăuţi.

Era "un idealist incurabil, om blând şi iertător (cum l-au văzut contemporanii) a fost avocat şi ziarist, moşind Sindicatul ziariştilor din Bucovina. Ale sale Boabe de lacrimi vădesc, deopotrivă, soarta provinciei (ruptă din trupul Ţării) dar şi dezrădăcinarea autorului, rămas „*un suflet nepătat*" – Adrian Dinu Rachieru.

Avocatul Vasile Plăvan "*a fost un entuziast şi un idealist de o aristocratică nobleţe sufletească, de distincţie morală, de bunătate şi necuprinsă omenie. La 49 de ani s-a stins, lăsând în urmă o luminoasă pildă de virtute, un nume de o rară puritate şi un exemplu de adevărat românism*" – Mariana Gurza, Destine umbrite, 2008.

Vocile celor care l-au cunoscut cu adevărat au vorbit cu admiraţie, căldură şi respect, conturând şi confirmând autenticul portret al lui Vasile Plăvan. „*Vasile Plăvan a fost un om întreg în numeroasele ipostaze profesionale ale sbuciumatei sale vieţi, epuizându-şi treptat resursele vigoarei, energiei şi a sănătăţii sale spre a fi doborât în cele din urmă de*

www.cimec.ro

mistuitoarea suferinţă a trupului său, vlăguit de toată gama durerilor fizice şi sufleteşti"- Ziarul „Suceava", nr. 20, din 27.ian.1939, din Cernăuţi.

Prin întreaga sa viaţă şi activitate a lăsat neamului o moştenire de preţ: "*Anii de muncă prestată, zi de zi, în coloanele acestui Glas al Bucovinei, – ani grei ca povara unui munte pe sub care trebuie să răzbaţi cu condeiul muiat nu atât în cerneală, cât mai ales în suflet şi în sânge, sunt cea mai frumoasă moştenire pe care redactorul-şef Vasile Plăvan o lasă presei noastre provinciale*" – Glasul Bucovinei, nr.5535 din 26 ian.1939.

Pentru toate meritele şi sacrificiile făcute pentru binele ţării şi a românilor "*Mult regretatul defunct [Vasile Plăvan] fiind decorat cu medalia "**Regele Ferdinand**! "cu spadă" pe panglică, onorurile au fost date de către un pluton din Reg. 4 Pionieri*" – Glasul Bucovinei, nr.5536 din 27 ianuarie 1939.

Simţind seva neamului din care se ridică, poeta Mariana Gurza, cu o dorinţă fierbinte de a face restituiri în memoria unchiului său Vasile Plăvan cercetează o parte din documentele referitoare la personalitatea acestuia. Prin revenirea şi aplecarea pioasă asupra vieţii şi activităţii gazetarului completează biografia cu detalii, cu sublinieri referate de trăsături, cu contribuţii esenţiale la destinul bucovinenilor epocii sale. Toate acestea ne conving că a fost „*un om cât o… Epocă Istorică. Un om cât sufletul neamului*" - Mariana Gurza, Destine umbrite, 2008.

Fie ca tineretul să se apropie mai mult de istoria neamului, să discearnă adevărul de minciună, de fals şi cu luciditate să acţioneze numai în interesul poporului, al românilor de pretutindeni şi al României.

Să nu-l uităm pe VASILE PLĂVAN!

Să nu ne uităm adevăraţii bărbaţi ai neamului românesc!

Să adăugăm numele lor în cartea de onoare şi de suflet a neamului!

articol după Vasilica Grigoraş
Foaia naţională, July 9th 2010

www.cimec.ro

Vasile Plăvan cu soţia Vanda în curtea Clinicii din Cluj unde a fost operat de cancer în 1933

www.cimec.ro

Arhaisme și regionalisme din zona Bucovinei, întâlnite în texte

aciuase - ACIUÁ, *aciuez,* vb. I. Refl. (Pop.) A-și găsi refugiu, a se stabili (vremelnic), a se pune la adăpost undeva sau pe lângă cineva; a se pripăși, a se oploși, a se aciola, a se agesti.
arcaş - arcáș m. (d. *arc*). *Vechĭ.* Soldat armat cu arc. *Azĭ. Buc.* (În amintirea vechilor arcaşĭ aĭ luĭ Ștefan cel Mare).
anasâna - ANASÂNA s. f. (Reg.; în expr.) *A lua* (sau *a duce, a aduce* etc.) *cu anasâna* = a lua (sau a duce, a aduce etc.) cu forța. – Din tc. anasini.

buestru - BUIÉSTRU, -IÁSTRĂ, *buieștri, -iestre,* s. m., s. n., adj. 1. S. n. Mers al calului sau al altor animale în timpul căruia pașii se fac cu picioarele din aceeași parte. 2. Adj., s. m. Buiestraș. 3. Adj. Nărăvaș; neastâmpărat, zburdalnic.
brudii - BRUDÍU, -ÍE, *brudii,* adj. (Reg.) Tânăr, nevârstnic; *p. ext.* fără judecată; brudnic.
brudiu - BRUDÍU ~e (~i) *pop.* Care este prea tânăr; necopt la minte; fără experiență. [Sil. bru-diu; Acc. și brúdiu.
bourii - BÓUR, *bouri*, s.m. 1. Taur sălbatic, care trăia odinioară și în țara noastră, socotit strămoșul direct al vitelor mari cornute; bou sur (*Bos primigenius*). 2. Vechea stemă a Moldovei, închipuind un cap de bour (1). 3. (Înv.) Fier (înroșit) cu care se însemnau răufăcătorii, vitele, pietrele de hotar etc. - Lat. bubalus.
Brudenia – tinerețea, reg.
botei - BOTÉI, *boteie,* s. n. Cârd, ciopor.

cari - care, pop.
caviltioul - coviltír s. n., pl. *coviltíre* . COVÉRGĂ, *covergi,* s.f. (Reg.) 1. Coviltir. ** Acoperământ de frunze, de crengi, de rogojini etc. care servește ca adăpost împotriva soarelui, a ploii etc. 2. Nuia încovoiată. ** Fiecare dintre sârmele care alcătuiesc scheletul umbrelei. [Var.: covércă s.f.] - Din bg. kuverki.
câne - CÂNE s. m. v. câine.
cadrează - CADRÁ, pers. 3 *cadrează,* vb. I. Intranz. A se potrivi, a corespunde (întocmai) cu ceva sau într-o anumită împrejurare. - Din fr. cadrer.
ceriul - cerul, reg.
chesaro-crăieşti - *cezaro-crăiésc, -iáscă adj. *Trans. Vechĭ.* Imperial și regal (ca foasta [!] monarhie a Austro-Ungariiĭ). – Maĭ vechĭ chesaro –.
chindii - CHINDÍE ~i *f. pop.* 1) Perioadă de timp cuprinsă între amiază și apusul soarelui. Pe la ~i. 2) Loc pe bolta cerească unde se află Soarele în această perioadă de timp. Timp al zilei către asfințitul soarelui.
ciopor - Grup, ceată, mulțime de oameni.

www.cimec.ro

cârsteilor - cîrstéi (-i), s.m. – Lișiță (Crex pratensis). – Var. *cristei*. Sl. *krastelŭ* (Miklosich, *Slaw. Elem.,* 26; Cihac, II, 83; Conev 48).
clăci - clácă f., pl. *ăcĭ* (vsl. sîrb. *tlaka,* d. *tlačiti,* a izbi, *tlešti-tlŭkon, tlŭknonti,* a bătături [!]; bg. *tlŭka,* rut. *toloká* și *kláka,* clacă, toloacă, *tolóčiti,* a călca ĭarba. D. rom. vine ung. *kaláka, koláka.* V. toloacă, tologesc, stîlcesc). *Vechĭ.* Corvadă [!], muncă gratuită pe care țăraniĭ și șerbiĭ o datoraŭ domnuluĭ, boĭerilor saŭ mînăstirilor: în Țara Rom. 12 zile pe an, în Mold. 24, (numită și *boĭeresc* și *lucru,* ĭar în Trans. *robotă*). La 1864, supt [!] Cuza, fiind împroprietăriți țăraniĭ, s´a desființat claca. *Azĭ.* Ajutor mutual între țărani la seceriș, la dezghĭocat fasole ș. a., cînd se adună în casa celuĭ care are nevoĭe de ajutor și care le dă în schimb mîncare și băutură, și ast-fel e sinonim cu *șezătoare.* Lucru de clacă, lucru gratuit și (*fig.*) fără tragere de inimă, decĭ prost. Vorbă de clacă, vorbă deșeartă [!], seacă. V. beĭlic, furcărie, govie, nedeĭe, zbor 3, ghĭuluș.
codărişteа sapei - códa f. Cuv. it. care înseamnă *coadă, fine; coada sapei, pop.*
cognomen - COGNÓMEN *s.n.* Al treilea nume al unei persoane, care arată familia, potrivit vechiului drept roman. Poreclă, supranume. [< lat. *cognomen*].
conservativi - CONSERVATÍV ~ă (~i, ~e) 1) *v.* CONSERVATOR I. novator 2) *fiz. (despre câmpuri de forță)* Care conservă energia; cu proprietatea de a conserva energia. /<fr. *conservatif.*
concretireară - CONCREȚIONÁ *vb. I. refl.* A suferi procesul de concreționare. [Pron. *-ți-o-*. / < fr. *concrétionner*].
condiţiunile - CONDIȚIÚNE *s.f.* v. condiție.
coţofăneşte - COȚOFÁNĂ ~éne *f.* Pasăre cu aripi scurte și coadă lungă, cu pene negre pe piept și albe pe aripi, foarte gălăgioasă și hrăpărează./cf. ucr. *Kucohvostyp.*
cisluirăm - CISLUÍ, *cisluiesc*, vb. IV. (Reg.) 1. Intranz. A se sfătui, a discuta; a pune la cale. 2.Tranz. A acuza, a învinovăți. – Cislă + suf. *-ui*.
cobrite - cobór, V. scobor.
creer - CRÉIER s. v. *butuc, deșteptăciune, intelect, inteligență, judecată, minte, pricepere, rațiune, spirit.*
creşere - creștere (pop)
crug - crug n., pl. *urĭ* (rus. *krug,* cerc, d. vsl. *krongŭ*). *Vechĭ.* Crîng, cerc, ciclu, órbită. *Crugu lunii,* ciclu lunar. V. pascalie.

dâmbac - dîmb n., pl. *urĭ* (ung. *domb,* dîmb). Înălțătură mult maĭ mică de cît dealu, chear de cîtiva metri. – Dim. -uléț, -ușór, pl. *ețe, oare;* în nord și -óc, pl. *oace.*
desperarea - disperarea, reg.
desvoltat - *dezvoltat (pop)*
diregătoriile - dregătoríe f. (d. *dregător*). *Vechĭ.* Funcțiune maĭ însemnată. – Și direg- și dereg-.
desinteresarea - dezinteres. dezintereséz v. tr. (fr. *désintéresser*). Fac să peardă interesu: *a dezinteresa lumea de o afacere.* V. refl. Nu mă interesez, mi-e indiferent: *a se dezinteresa de părerea vulguluĭ.*
distramă - destramă (pop)

www.cimec.ro

drese - DRES[2], DREÁSĂ, *dreși, -se,* adj. (Pop.) 1. Reparat. 2. Sulimenit; dichisit. 3. (Despre mâncăruri) Căruia i s-au adăugat mirodenii, condimente etc. – V. drege.
distramă - destrám și distrám, a -trămá v. tr. (d. *tramă,* va și *în-tram*). Desfac firele, scămoșez. *Fig.* Desfac, stric. V. refl. *Vechĭ.* Slăbesc, perd puterea. – Și -ăm.
dâmbac - dîmb n., pl. *urĭ* (ung. *domb,* dîmb). Înălțătură mult maĭ mică de cît dealu, chear de cîtiva metri. – Dim. -uléț, -ușór, pl. *ețe, oare;* în nord și -óc, pl. *oace.*

eri - ieri, pop.

fășie - FĂȘÍE s. f. v. fâșie.
fluer - fluier, reg.
feliu - fel, pop.

gâcitură - ghicí (ghicésc, ghicít), vb. – A descoperi, a afla, a intui. – Var. (înv.) *gîci.* Mr. *angucescu, angucire.* Origine obscură. Pare a fi în legătură cu sl. *gadati* „a ghici" (Cihac, II, 111; Berneker 288), prin intermediul sl. *gadačĭ* „ghicitor" (DAR) sau al bg. *gatka* „ghicitoare" (Pascu, apud Philippide, II, 714), de unde o formă rom. **gîd(ă)ci* sau *gîtci,* redusă ulterior. Cf. și bg. *gatkam* „a propune o ghicitoare", *gadam* „a ghici". Der. de la *ghioc,* propusă de Laurian și păstrată de Scriban, nu pare posibilă. Der. *ghicitor,* s. m. (om care prezice viitorul); *ghicitoare,* s. f. (femeie care prezice viitorul; cimilitură; brîndușă-de-toamnă, Colchicum autumnale); *ghicitură,* s. f. (cimilitură); *ghiceală,* s. f. (cimilitură).
grăește - grăĭésc v. intr. și tr. (vsl. sîrb. *graĭati.* E un imit. înrudit cu germ. *krähen,* rom. *cîrîĭ, crîcnesc* ș. a.). Cuvîntez, vorbesc (cu o nuanță solemnă): *așa grăi bătrînu.* Rostesc, pronunț, articulez: *n´a grăit nimica.*
grije - grijă, pop.
grueț - GRÚIE, *gruie,* s. f. (Reg.) Cocor. – Lat. grus, gruis. grúi, *gruiuri,* s.n. – 1. Pisc de deal; colină, movilă: „Eu mi-s floare de pe grui / Și nu-s sâla nimănui" (Memoria 2001: 99). Grui, deal în Lăpușu Românesc. 2. (s.f.) Cocor; gruhă, gruhoi (ALR 1961: 696). Grui, Gruia, n. pr.: „Domnu are un fecior / Și îl cheamă Gruișor" (Memoria 2001: 104). – Cuvânt autohton, de la rad. *guer „munte" (Russu 1981); Cuv. rom. preluat în magh. (guruj) (Bakos 1982). (Aici colina).

hâlpav - HÚLPAV adj. v. *avid, lacom, mâncăcios, nesătul, nesățios, pofticios.*
harțaguri - harțág n., pl. *urĭ* (ung. *harcag,* întîlnire, încăĭerare, luptă). *Vechĭ.* Încăĭerare, harță. *Azĭ. Est.* Gust de ceartă. *Tot arțagu îșĭ are pîrțagu* (Triv.), unu gata de ceartă dă peste altu care-l învață minte. – În vest arțag, în Ban. hărțag.
hlamida - HLAMÍDĂ s. mantie, (rar) purpură, (înv.) plașcă. *(~ împărătească.).*
heiurile - HÉIURI s.n. pl. (Reg.) Dependințe, acareturi. [Pr.: *he-iuri*] – Din magh. hely „loc".

încartiruiți - ÎNCARTIRUÍ *vb. IV. tr.* A pregăti instalarea și a instala o unitate militară într-o localitate; a cartirui.
îndrituit - ÎNDRITUÍT, -Ă, *îndrituiți, -te,* adj. (Rar) Îndreptățit. – V. îndritui.

www.cimec.ro

înjuga - înjúg, a -á v. tr. (d. *jug* saŭ lat. *jugare*). Pun în jug: *a înjuga boiĭ.* V. refl. *Fig.* Mă înham, mă angajez: *nu te înjuga la munca asta!*
istov - istóv n., pl. *urĭ* (vsl. *istovŭ,* adevărat, real). *Vechĭ.* Sfîrşit, încheĭere. *Azĭ. Rar* de istov, de tot, absolut: *a nimici de istov.* – Şi cu istovu: *vitele-s scăpate de boală cu istovu* (Şez. 30, 197).
impresii noui - impresii noi, pop.
învenţiuni - INVENȚIÚNE s. f. v. invenție.
înzădăr - zadár (în) loc. adv. (vsl. *za darŭ,* în dar, dăruit, adică „perdut, fără folos"). Degeaba, de pomană, fără folos: *a munci în zadar.* – Și zădar (vest).
înzlojeşte – de a evita – a sluji - vb. a servi, (pop.) a slugări, a slugărnici. ; v. *susţine*. 5. v. *folosi*. 6. a (se) folosi, a întrebuința, a recurge, a se servi, a utiliza, a uza, (înv. și pop.) a prinde, (reg.) a vestegălui.
însăilătorul - însăilătúră f., pl. *ĭ.* Rezultatu însăilărĭĭ, locu însăilat. – Se zice și saĭa, sáilă, săláĭ, șulal și șulár. Cusătură rară.
ignobili - ignóbil adj. m. nobil. Josnic, infam, mârșav, abject. – Din fr. ignoble, lat. ignobilis.
învederează - A (se) face vizibil, clar, evident. Tranz. (Rar) A prezenta, a face cunoscut.

jind - JIND s.n. Dorință adâncă, poftă (de ceva greu de obținut). * Loc. adv. *Cu jind* = cu ardoare, plin de dorință. * Loc. vb. *A duce jind(ul)* = a duce doru

lugubre - LUGÚBRU, -Ă, *lugubri, -e,* adj. Care exprimă sau produce groază; care amintește de moarte; înfiorător, macabru, sumbru, sinistru. – Din fr. lugubre, lat. lugubris.
liota - LÍOTĂ, *liote,* s. f. (Pop. și fam.) Grămadă, mulțime (de ființe), gloată. – Din bg., scr. lihota.
luminător - luminătór adj. m., s. m. ((cel) care luminează), pl. *luminători;* f. sg. și pl. *Luminătoáre.*

menţie - să menționă.
mâlc - MÂLC adv. (Pop. și fam.; în expr.) *A tăcea mâlc* = a nu spune nici un cuvânt, a nu scoate o vorbă; a tăcea chitic. – Din mâlci (derivat regresiv).
melancholia - MELANCOLIZÁ, pers. 3 *melancolizează,* vb. I. Refl. (Rar) A deveni melancolic. – Din fr. mélancoliser.

neaoşi - neáoș, -ă (*ea* dift.) adj. (d. *nea,* zăpadă; *a se neoșa,* a se troĭeni). Curat, neamestecat, de pur sînge: *Român neaoș. Fig. Cuvînt neaoș* (curat românesc ș.a.). *Adv. A vorbi neaoș românește.*
neogoit - NEOGOÍT, -Ă, *neogoiți,-te,* adj. (Pop.) Nemângâiat
nestâns - nestins. reg.
noui - nou.

obida - OBÍDĂ, *obide,* s. f. 1. (Pop.) Întristare adâncă, durere sufletească; mâhnire, amărăciune, jale; necaz; ciudă, mânie. 2. (Înv.) Nedreptate, asuprire; jignire,

www.cimec.ro

insultă, umilire. – Din sl. obida.
obicinuitelor - OBICINUÍT, -Ă adj. v. obișnuit.
oblicise - OBLICÍ, *oblicesc,* vb. IV. (Înv. și pop.) 1. Tranz. A dibui, a descoperi, a găsi. 2. Tranz. și intranz. A alia, a prinde de veste, a auzi. – Din sl. obličiti.
octavanilor - stiluri de octavani, octavanii, adică cei din clasa a opta.
ohavnic - ohábnic, ohávnic, ohámnic și hámnic, -ă adj. (vsl. *ohabĭnŭ,* d. *ohaba,* ocină, ohabă): Perpetuŭ, ereditar, inalienabil: „moșie ohabnică" *saŭ* „ocină" *se numea aceĭa care era dăruită de domn unuĭ boĭer saŭ uneĭ mînăstirĭ și scutită de orĭ-ce bir saŭ slujbă.* Azĭ se zice despre locurile pe care eștĭ proprietar perpetuŭ: *moșie ohamnică* (în Mold. *de vecĭ*), *mĭ-am cumpărat la cimitir un loc ohamnic.* Subst. Odinioară, micĭ agricultorĭ de o treaptă între moșnenĭ și clăcașĭ. V. uric, strămoșesc.
oploși - OPLOȘÍ, *oploșesc,* vb. IV. 1. Refl. A-și găsi refugiu, a se pune la adăpost, a se aciua, a se pripăși. 2. Tranz. A găzdui, a adăposti. A crea cuiva (prin favoritism) o situație bună; a căpătui, a proteja. – Et. nec.
ostoi - ostói s.n. (reg.) liniștire, astâmpăr, potolire.
otova - ÓTOVA adj. invar. (Adesea adverbial) Uniform; neted, egal, drept; (despre oameni) care nu are talia marcată; fără formă. Fig. Monoton, uniform. – Et. nec.

pahuele - pahuí, pers. 3 sg. *pahuiéște,* vb. IV refl. (reg.; despre ochi) a se împăienjeni, a se încețoșa.
păpușoi - PĂPUȘÓI s. v. *con, porumb, porumbiște, știulete.*
paragina - parágină f., pl. *e* și *părăginĭ* (ung. *parag, parrag, parlag,* paragină, cu term. din *țelină,* d. vsl. *prĭelogŭ,* schimbare. D. ung. vine sîrb. *parlog* și rut. *palag,* vie părăsită. V. pîrloagă). Vie părăsită. Lucru părăsit și ruinat.
paserea - pasărea, reg.
păhui - pahuí, pers. 3 sg. *pahuiéște,*vb. IV refl. (reg.; despre ochi) a se împăienjeni, a se încețoșa.
păhuiesc - se duc, il pasuiesc.
păreche – pereche.
praşila - PRĂȘILĂ, *praşile,* s.f. (Pop.) Prășit[1]. [Var.: prășílă s.f.] – Et. nec.
prestaţiune - prestație.*prestațiúne f. (lat. *praestátio, -statiónis,* d. *praestare,* a fi înainte, a proteja, a furnisa [!]. V. staținue). Acțiunea de a presta: *prestațiune de jurămînt.* Impozit comunal în natură saŭ în banĭ destinat întreținerii căilor județenești și comunale. – Ob. -áție.
pilduiască - pilduĭésc v. tr. (d. *pildă*). *Rar.* Exemplific. Pedepsesc ca să rămîĭe [!] ca pildă. V. intr. Vorbesc în pilde, în parabole. Servesc ca pildă. V. refl. *A se pildui de la cineva,* a lua pildă de la cineva, a-l imita.
plotonieri - *plotoniér m. (fr. *pelotonnier*). Subofițer care comandă un ploton. *Plotonier major,* plotonier care conduce administrațiunea companiiĭ, escadronuluĭ, bateriiĭ ș. a. în locu vechĭuluĭ *sergent major.*
podgheazuri - podgheáz și pogheáz (*ea* dift.) n., pl., *urĭ* (ung. *podgyász* și *poggyász,* bagaje, d. pol. *pod-jazd,* raĭtă. V. poĭadă). *Mold. Vechĭ.* Raĭtă p. a jăfui,

www.cimec.ro

ceambur: *podgheazurĭ să nu facă* (Let. II, 209). Ceată de jăfuitorĭ [!]: *veneaŭ podgheazurĭ* (214, 220, 221 ș. a.). *Azĭ. Fam. A umbla în pogheazurĭ,* a umbla după chilipir și petreceriĭ. Pl. Coclaurĭ, meleaguri, locurĭ depărtate saŭ neumblate (poate pin [!] confuziune cu *buhaz*): *Dragoș, descălecătoru din pogheaturile Maramureșuluĭ* (Vlah. Rom. Pit. 236); *potopu Dunăriĭ năvălise [!] pe pîrloage și pogneazurĭ* (Oltenița. Chir. Grăn.). V. verbunc și agîrlîc.

pomăt - pomét n., pl. *e* (d. *pom* saŭ lat. *pométum*). Grădină de pomĭ, livadă. – În nord pomăt, pl. *ete.*

porogania - porogánie f. (cp. cu rut. rus. *porugániie,* insultă). *Bucov.* Istorie, întîmplare, pățanie.

postata - POSTÁTĂ, *postate,* s. f. 1. Porțiune dintr-un teren cultivat, lucrată de unul sau mai mulți lucrători (într-un anumit timp). Porțiune dintr-o pădure de unde se taie copacii. Strat de legume sau de flori. 2. (Pop.) Bucată de drum; distanță.

privaz - PRIVÁZ s. n. v.pervaz. perváz n., pl. *e* și *urĭ* (turc. [d. pers.] *pervaz;* alb. sîrb. bg. *pervaz*). Cadru, ramă, toc, îngrăditură a unuĭ tabloŭ, a uneĭ oglinzĭ ca să nu se strice. Pĭesele care mărginesc spațiu uneĭ uși orĭ uneĭ ferestre. – În nord privaz. V. cercevea, chenar.

probegi - PRIBEGÍ, *pribegesc,* vb. IV. Intranz. 1. A fi pribeag; a rătăci din loc în loc; a hoinări, 2. A-și părăsi locul natal, țara; a se refugia, a emigra, a se exila. - Din pribeag.

pue - șă așeze, șă pună, reg.

puie - PÚNE vb. v. *așeza, pierde, sta, ședea.*

razim - RÁZĂM s.n. v. reazem.

răboj - RĂBÓJ, *răbojuri*, s.n. 1. Bucată de lemn în formă cilindrică sau paralelipipedică pe care, în trecut, se însemnau, prin crestături, diferite calcule, socoteli (zilele de muncă, banii datorați, numărul vitelor etc.). * Expr. *A șterge de pe răboj* = a da uitării; a ierta. (Reg.) *A crede după răboj* = a crede tot ce se spune. *A(-și) ieși* (sau *a scoate* pe cineva) *din răboj (afară)* = a (se) supăra. 2. (Pop.) Socoteală, calcul. *Pierdusem răbojul timpului*. * Expr. *A i se uita cuiva răbojul* = a i se uita numărul anilor.

rășluit - rășluít, rășluítă, *rășluíți, rășluíte,* adj. (pop.) 1. tăiat, smuls, desprins din ceva. 2. descojit, decorticat. 3. (fig.) răpit. 4. risipit, irosit, prăpădit; distrus, pustiit.

răsboi – război, reg/

recomandație - RECOMANDÁȚIE, *recomandații,* s. f. Faptul de a (se) recomanda; sfat, îndemn, povață. recomandare. ♦ Prescripție medicală. – Din fr. recommandation.

rotogolul - ROTOGÓL, -OÁLĂ adj., s. n. v. rotocol.

rujdă - rújdă, *rújde,* s.f. (reg.) 1. obiect ruginit, stricat.

rujdeam - RUJDÚLĂ s. v. *cioarsă.* cĭoársă f., pl. *e* (d. *a cĭorsăi*). Instrument (maĭ ales cuțit) prost. – Și cĭorsac, gĭoarsă, gĭoablă și rablă. V. custură.

săcară - săcără V. secară.

sămănat - SEMĂNÁ vb. 1. *(AGRIC.)* a însămânța, (prin Mold. și Olt.) a sămânța.

www.cimec.ro

şart - şart, *şárturi,* s.n. (pop.) 1. rânduială, uzanță; tradiție, datină. 2. rost, socoteală, tâlc, noimă. 3. (în loc. adv.) *pe şart* = în ordine, pe rând, metodic. 4. (înv.) dispoziție, hotărâre, stipulație; convenție, învoială.
sulce - sulác, *suláce* şi *sulácuri*, s.n., *suláci,* s.m. 1. (s.n.; pop.) sulă lungă şi ascuțită din metal sau din lemn, cu întrebuințări diverse. 2. (s.n.; reg.; în forma: *suhac*) partea ascuțită în formă de sulă a unor obiecte, instrumente etc. 3. (s.n.; reg.; în forma: *sulhac*) andrea (pentru împletitul plasei de pescuit). 4. (s.n.; reg.; în formele: *suvac, suhac*) bucată de lemn cilindrică şi subțire cu care se scoate măduva dintr-o creangă de soc tăiată pentru puşcală; băț folosit la puşca de soc (puşcală). 5. (s.n.; reg.) gârbaci, bici. 6. (s.m.; reg.) varietate de crap de formă lunguiată; crap săltăreț, crap sulatic.
scrijelat - scrijelit.
suhnise - suhní, *suhnésc,* vb. IV (reg.) a vârî, a băga repede.
sfarog - SFARÓG s.n. (Pop.) Lucru uscat, întărit din cauza căldurii sau a vechimii.
smead - smead (-dă), adj. – Culoarea tenului unei persoane cu piele maronie. – Var. *smad.* Sl. *Smědŭ.*
sdrobite - ZDROBÍ, *zdrobesc,* vb. IV. 1. Tranz. A strivi, a sfărâma. ♦ A nimici, a distruge. 2. Refl. Fig. (Reg., despre oameni) A se frământa, a se agita. – Slav (v. sl. sŭdrobiti).
sitins - STINS^2, -Ă, *stinşi, -se,* adj. 1. Care nu mai arde.
scrim - SCRI vb. IV v. scrie.
sodom - sodóm (sodomuri), s. n. – 1. Nenorocire, prăpăd, pustiire. – 2. Calamitate, catastrofă. – 3. Cantitate mare, sodom. – Var. *sudom, sudum* şi der. Sl. *Sodomŭ* (Tiktin; Tagliavini, *Arch. Rom.,* XII, 175). – Der. *sodomi,* vb. (a distruge, a nimici, a prăpădi); *sodomie,* s. f. (perversiune sexuală), din gr. σοδομία (sec. XVII); *sodomlenesc,* adj. (sodomit), sec. XVII, înv.; *sodomit,* s. m. (persoană care practică sodomia), din fr. *sodomite.*
şivoi - ŞIVÓI s. n. v. şuvoi.
stângea - STINS^2, -Ă, *stinşi, -se,* adj. 1. Care nu mai arde. 2. (Despre ochi, privire etc.) Lipsit de strălucire, de vioiciune.
scripeţii - scrípete s. m., pl. *scrípeți.*
şrapnelele - şrapnél n., pl. *e* (după numele inventatoruluĭ, generalu englez Shrapnell, mort la 1842). Obuz umplut cu gloanțe. – Pop. ştrapnél: *de ştrapnele încruntaţĭ* (P. P. Bucov., Izv. Sept. 1923, 15). Cp. cu *castron.*
şrapnea - ŞRAPNÉL *s.n.* (*De obicei la pl.*) Obuz încărcat cu gloanțe, a cărui explozie poate fi reglată.

ţăpuşă - ţăpúşă, V. ţepuşă. Ţeapă mică (de ex., cum se pune la carele încărcate cu fîn ca să nu cadă fînu). Boldure, lemnu cu care strîngĭ gura saculuĭ (Mold.).
tihăraie - TIHĂRÁIE, *tihărăi,* s. f. (Pop.) Povârniş pe coasta unui munte; râpă abruptă; loc râpos, sălbatic, acoperit cu vegetație deasă; tihărie.
trăgănat - trăgănát, -ă adj. Cu mişcărĭ încete: *mers, vers trăgănat;* tărăgănat.
trăgănate - TRĂGĂNÁ vb. v. *adia, doini.* TRĂGĂNÁ vb. I v. tărăgăna.

www.cimec.ro

trezviei - TREZVÍE, *trezvii,* s. f. (Rar) Stare de limpezime a minții, de vioiciune, de agerime; curățenie sufletească. – Slav (comp. v. sl. trĕzvenije).
trăgănările - TRĂGĂNÁRE s. v. *doinire, doinit.*
țapina - țapín și sapín n., pl. *e,* țapínă și sapínă f., pl. *e* și *ĭ* (nsl. *capin,* d. germ. carintian *zappin,* sapă de înlăturat mărăciniĭ, care vine d. it. *zappa,* sapă [de unde și sîrb. *capa,* topor], augm. *zappone* [de unde sîrb. *cápûn*]. Toate dintr´o răd. imitativă din care vine și *țăpoĭ* și *zăpsesc* și interj. *jap.* Bern. 1, 121). Tîrnăcop c´un singur braț (și acela oblic ca să formeze un unghĭ obtuz cu coada), care se bagă pe supt [!] grinzĭ și buștenĭ ca să-ĭ urnești. – *Țapín* în Trans., *sapín* îm Ml., *țapină* în Maram. Buc. V. țiŭ, raz 1 și pîrghie.
tâhlişul unui pomăt – culme, pop.
toloaca - TOLOÁCĂ, *toloace,* s. f. (Reg.) 1. Pământ lăsat necultivat pentru ca să se odihnească. ♦ Pășune, izlaz comunal pentru vite. 2. Teren liber neîngrădit, între case sau la marginea satului. – Din ucr. toloka. toloácă (*oa* dift.) f., pl. *e* (rut. rus. *tolóka.* V. clacă, tolocesc). *Nord.* Loc maĭ întins în sat orĭ la marginea satuluĭ unde pasc vitele orĭ se joacă copiiĭ. V. imaș.
tudeum - TEDÉUM *s. n.* 1. serviciu divin care se oficiază cu prilejul unor momente solemne. 2. (muz.) compoziție scrisă pentru astfel de ceremonie. (< lat. *Te Deum /laudamus/*).
tufani - TUFÁN, *tufani,* s. m. 1. Specie de stejar *(Quercus pubescens).* 2. Tufar. 3. (Pop.) Ciomag, bâtă. – Tufă + suf. *-an.*
tumăni - TUMĂNÍ, *tumănesc,* vb. IV. Tranz. (Reg.) A prosti, a zăpăci pe cineva. – Ucr. tumanity.

uliţarnicule - ULIȚÁRNIC, -Ă, *uliţarnici, -ce,* adj., s. m. și f. (Reg.) (Persoană) care bate ulițele, căreia îi place să-și piardă vremea umblând fără rost (pe uliță). – Uliță + suf. *-arnic.* ulițắr(nic), -ă adj. (d. *uliță*). *Fam.* Căruĭa-ĭ place să stea mult pe uliță: *copil uliţarnic.*

Vocabulă - VOCÁBULĂ, *vocabule,* s. f. (Livr.) Cuvânt, vorbă. – Din fr. vocable, lat. vocabulum.

zuiumul - zárvă (-ve), s. f. – 1. Gălăgie, larmă.

www.cimec.ro

NOTA EDITORULUI

Pentru *Editura Fundaţiei pentru Cultură şi Învăţământ IOAN SLAVICI,* editarea acestui volum reprezintă un eveniment deosebit, din mai multe puncte de vedere.

Suntem de mai mulţi ani onoraţi de colaborarea cu distinsa Doamnă a scrisului ***Mariana GURZA***, membră şi a Colegiului de redacţie al periodicului DEMNITATEA, „administrator" al blog-ului ***http://demnitateaioanslavici.blogspot.ro/***, unde pot fi citite întotdeauna materialele publicate. Cu fiecare poezie care a apărut în paginile ziarului nostru am câştigat mai mult interesul cititorilor. Sensibilitatea scriitoarei *Mariana GURZA* s-a dovedit încă o dată, prin aplecarea către o operă trecută prea uşor cu vederea şi asupra unui scriitor care a trăit puţin, (49 de ani) - dinspre secolul al XIX-lea către prima treime a secolului XX - dar s-a implicat activ în viaţa socială, în jurnalistică, cu atitudine adevărat patriotică faţă de evenimentele vremurilor.

Parcurgând rândurile acestui volum, atât cele scrise şi lăsate de Vasile Plăvan, cât şi cele completate de Mariana Gurza, cititorul a putut descoperi o lume, poate nu demult petrecută, dar de puţini români ştiută, cu importante reverberaţii pentru cei ce vor să înţeleagă acum prezentul printr-un trecut mai adevărat, descoperind totodată şi marea dragoste de neam a românilor din Bucovina, precum şi purtările nedrepte ale vitejilor noştri în lupte, nici acum prea bine înţelese.

Reflectând la opera lui Vasile Plăvan, e uşor să aluneci în poveste şi să recunoşti că de multe ori ajungi să fii năpădit de „***boabe de lacrimi***", ajungi să spui, ca şi Radu, că „***M'am născut să rătăcesc în lume fără noroc***". Romantism, realism şi sentimentalism laolaltă, atenţionează într+un mod anume pe oricine care citeşte acest volum. De aceea, merita repus în pagini contemporane Vasile Plăvan, o rădăcină din neam care explică firea firavă, dar cutezătoare a urmaşei Mariana Gurza.

www.cimec.ro

Această carte poate fi catalogată ca şi o prezentare biografică a avocatului-scriitor Vasile Plăvan, cu repere de antologie a graiului bucovinean, dar poate fi considerată o adevărată monografie a Bucovinei de la cumpăna ultimeleoor două secole încheiate. Dar, cel mai mult se simte orientarea către manualul de patriotism şi unitate naţională pe care trebuie să-l parcurgem cu luare aminte şi ca reper pentru drumul pe care mergem.

Citind acest volum, să ne mai bucurăm încă de o frescă a unei Bucovine, care prin Vasile Plăvan este făcută mai bine cunoscută şi înţeleasă pentru mai mulţi români şi România, la fel cum Crişana, tot Ardealul şi nu numai ..., au ajuns să ne fie zugrăvite de Ioan Slavici.

Plăvan ca şi Slavici au trudit pentru a lăsa valoroase urme de trecută demnitate românească, pentru a avea după ce învăţa şi noi azi, ca să fim mai buni şi mai importanţi în lumea noastră mare.

Dumnezeu, pe ei să-i odihnească în pace, iar nouă să ne călăuzească paşii spre mai departe !

Mulţumim Marianei Gurza pentru încredinţarea acestei lucrări şi îi dorim sănatate şi putere de muncă, mai lăsând încă sufletul să se scurgă prin şi mai multe creaţii, contribuind prin acestea, puţin câte puţin, dar în mod serios la îmbogăţirea patrimoniului cultural al neamului nostru românesc şi la încântarea spirituală a cititorului, oricând şi oricare ar fi el.

Dumitru MNERIE
Consilier editorial

www.cimec.ro

Adnotări bibliografice

CIOBANU, Petru - *Cupca, un sat din Bucovina*, Editura Amadoros, Câmpulung Moldovenesc, 2004;

GURZA Mariana - *Destine umbrite*, Ed. Atticea, 2008;

PLĂVAN, Vasile - *Boabe de lacrimi*, Ed. Carpathia Press, 2007;

* * * Glasul Bucovinei, nr.4949 din 21.11.1936 din Cernăuţi;

* * * Glasul Bucovinei, nr.5535 din 26.01.1939 din Cernăuţi;

* * * Glasul Bucovinei, nr.5536 din 27.01.1939 din Cernăuţi;

* * * Ziarul „*Suceava*", nr.20, din 27.01.1939, din Cernăuţi;

* * * Revista on-line Floarea darurilor - /Un Slavici de Bucovina - postafata scrisa de Artur Silvestri la vol. Boabe de lacrimi de Vasile Plavan, editie ingrijita de M.G.

* * * PLĂVAN-ŞTEFĂNESCU, GEORGETA. *Vasile Plăvan*, gazetar şi publicist bucovinean, *Apă vie*, almanahul tuturor românilor, ed. Augusta, Timişoara, 2000. – P. 131-132, Articolul scris de fiica sa apărut în Apa vie;

http://demnitateaioanslavici.blogspot.ro/;

http://www.neamul-romanesc.com;

http://floareadarurilor.wordpress.com/carti-ce-puteau-sa-nu-existe/un-slavici-de-bucovina-postfata-la-volboabe-de-lacrimi-de-vasile-plavan-editie-ingrijita-de-mariana-gurzaedcarpathia-press2007/;

http://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/CULTURA/Sa%20nu-i%20uitam%20de%20Vasilica%20Grigoras.htm;

https://bibliotecaonline.wordpress.com/vasile-plavan-boabe-de-lacrimi/.

www.cimec.ro

“Mariana Gurza (n. 1955) Poetă, editoare şi eseistă creştină. Însemnări şi reflecţii „nobile şi sentimentale“, versuri ce combină un material sufletesc neoromantic şi metodologie imagistă în cărţi reprezentative de poezie…”ca : **Paradox sentimental -** Ed. Augusta, Timişoara, 1998; **Gânduri nocturne -** Ed. Augusta, Timişoara, 1999, **Nevoia de a sfida tăcerea** - Ed. Augusta, Timişoara, 2000, **Lumini şi Umbre -** Ed. Augusta, Timişoara, 2001, **Lacrima iubirii**, Ed. Artpress, Timişoara, 2003, **Ultimul strigăt -** Ed. Eubeea, Timişoara, 2006, **Şoapte gândite** - poeme **-** Ed. Atticea, Timisoara, 2006, **Destine umbrite** - Ed. Atticea, 2008, **Pe urmele lui Zenon /On Zeno's footsteps -** volum bilingv , Timişoara, 2012, traducerea prof.univ.dr.George Anca, Poeme Hai hui, antologie - Ed. Grinta&Singur, **VASILE PLĂVAN: *BOABE DE LACRIMI* -** Ed. Carpathia Press, 2007
***Volume colective:* Al cincilea patriarh -** Ed. Intermundus, 2007, **Înţeleptul din America -** Ed. Intermundus, 2008, **Mărturisirea de credinţă literară -** Ed. Carpathia Press & Production, 2008, **Promovarea valorilor culturale româneşti în contextul globalizării -** Ed. PIM, Iaşi, 2009, **Părintele Adrian Făgeţeanu şi crucea Rugului Aprins - Omagiu la un secol de la naşterea sa -** Ed. Lumea credinţei, 2012 etc.

http://www.marianagurza.ro/blog/mariana-gurza/

ISBN: 978-606-8480-19-0
ISBN: 978-606-569-571-9